

Milieu Effect Rapportage Vleeskuikenhouderij Verlengde Elfde Wijk 8 Dedemsvaart

Versie: 2.0

Locatie

Verlengde elfde wijk 8
7701 RR DEDEMSVAART

Adviseur:

H.J. (Henk) Hof
Exitus Bedrijfsontwikkeling B.V.
8100 AA RAALTE
Tel. 0572 – 36 28 60

Gemaakt door:

G. van den Hoogen
DLV Bouw, Milieu en Techniek BV

Datum: 21-11-2012

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	5
1.1. Inleiding	6
1.2. Aanleiding	7
1.3. Doel van de milieueffectrapportage	7
1.4. Indeling van de MER, leeswijzer.....	8
1.5. Doel van de voorgenomen activiteit.....	9
1.6. Planning.....	9
2. Besluiten en randvoorwaarden.....	12
2.1. Te nemen beslissing.....	12
2.2. Beleid en wet- en regelgeving	12
2.2.1. Internationaal beleid	13
2.2.2. Rijksbeleid/ wet- en regelgeving.....	14
2.2.3. Provinciaal beleid	30
2.2.4. Gemeentelijk beleid.....	40
2.2.5. Waterbeleid	47
3. Afweging alternatieven.....	50
3.1. Referentiesituatie (Ref).....	50
3.2. Voorkeursalternatief (VKA)	52
3.3. Meest milieuvriendelijke oplossing (MMO)	54
4. Bestaande toestand van het milieu en autonome ontwikkeling	55
4.1. Inleiding	55
4.2. Bestaande situatie (Ref)	55
4.2.1. Omgevingsvergunning (onderdeel milieu).....	55
4.2.2. Bestemmingsplan.....	55
4.2.3. Natuur.....	55
4.2.3.1. Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en Natuurbeschermingsgebieden	55
4.2.3.2. Ecologische hoofdstructuur	59
4.2.3.3. Zeer kwetsbare gebieden Wet ammoniak en veehouderij.....	60
4.2.3.4. Flora en Fauna	61
4.2.4. Omgeving	62
4.2.4.1. Cultuurhistorische waarde	62
4.2.4.2. Archeologie.....	63
4.2.4.3. Aardkundige waarden.....	64
4.2.4.4. Bodem	65
4.2.5. Beschrijving van de relevante milieuaspecten	65
4.2.5.1. Ammoniak.....	65
4.2.5.2. Geur.....	66
4.2.5.3. Geluid	66
4.2.5.4. Verkeer en parkeren.....	68
4.2.5.5. Luchtkwaliteit	68
4.2.5.6. Energie	68
4.2.5.7. Water	68
4.2.5.8. Externe veiligheid	68

5. Voorgenomen activiteit.....	70
5.1. Inleiding	70
5.1.1. Bestemmingsplan	70
5.2. De voorgenomen activiteit	71
5.2.1. Het houden van vleeskuikens	75
5.2.2. Welzijn en diergezondheid	77
5.2.3. Systeem koude-warmte-opslag	77
5.2.4. Klimaatregeling en ventilatie	78
5.2.5. Opslag en verbruik	80
5.2.5.1. Opslag en verbruik veevoeders	80
5.2.5.2. Opslag en verbruik ontsmettings-, reinigings- en diergeneesmiddelen	80
5.2.5.3. Opslag en verbruik van brandbare stoffen	80
5.2.6. Afval	80
5.2.6.1. Mest.....	80
5.2.6.2. Kadavers	80
5.2.6.3. Overig bedrijfsafval.....	80
6. Verwachte gevolgen voor het milieu	81
6.1. Voorgenomen activiteit	81
6.1.1. Aantallen dieren en huisvestingssystemen	81
6.1.2. Ammoniak	82
6.1.3. IPPC-richtlijn.....	83
6.1.4. Natuur.....	87
6.1.4.1. Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en Natuurbeschermingsgebieden	87
6.1.4.2. Beleidskader Natura 2000 en stikstof Provincie Overijssel	91
6.1.4.3. Natuurtoets: beschrijving van de situatie	91
6.1.5. Geur	92
6.1.6. Luchtkwaliteit.....	93
6.1.7. Geluid en verkeer	93
6.1.8. Verkeer.....	95
6.1.9. Landschap.....	100
6.1.10. Bodem.....	101
6.1.10.1. Bedrijfsmatige activiteiten die een bodemrisico met zich meebrengen	101
6.1.10.2. Archeologie.....	103
6.1.10.3. Cultuurhistorische waarde	103
6.1.10.4. Aardkundige waarden.....	103
6.1.11. Afvalwater.....	104
6.1.11.1. Afvalwater	104
6.1.12. Energie	105
6.1.13. Waterverbruik	105
6.1.14. Externe veiligheid	106
6.1.15. Calamiteiten	106
6.1.16. Vervoersverbod bij veewetziekten.....	106
6.1.17. Gezondheidsrisico's voor de mens	106
6.1.18. Nadere uitleg van de term Lintbebouwing	112
6.1.19. Meststoffenwet	113
6.1.20. Conclusie milieueffecten voorgenomen activiteit	113

7. Vergelijking voorgenomen activiteit (VKA) met referentiesituatie (Ref)	114
7.1. Algemeen	114
7.2. Luchtverontreiniging	115
7.2.1. Geur	115
7.2.2. Geurcumulatie	116
7.2.3. Ammoniak	117
7.2.4. Overige luchtverontreinigende componenten	117
7.2.5. Bodem, grondwater en afvalwater	118
7.2.6. Geluid	119
7.2.7. Transport (aan- en afvoer)	120
7.2.8. Flora en Fauna	120
7.2.9. Landschap	122
7.2.10. Indirecte milieueffecten	122
7.2.11. Dierwelzijn	122
7.2.12. Arbo-omstandigheden	122
7.2.13. Bedrijfsvoering	122
7.2.14. Energieverbruik en overige milieueffecten	123
7.2.15. Kosten per alternatief	123
8. Keuze voor aanvraag omgevingsvergunning onderdeel milieu	125
9. Leemte in kennis	127
9.1. Leemte in kennis en gevolgen voor de besluitvorming	127
10. Monitoring en evaluatie	128
10.1. Inleiding	128
10.2. Evaluatieonderwerpen	128

1. Inleiding

In deel B is de achterliggende informatie opgenomen, zoals de uitwerking van de wetgeving en de resultaten van de uitgevoerde onderzoeken op het gebied van milieu en ruimtelijke ordening. Het gaat daarbij om de invloed van de verschillende alternatieven op de omgeving. Denk daarbij aan geurbelasting, landschappelijke inpassing en de beïnvloeding van het ecosysteem. Daarnaast is de vergelijking van de alternatieven uitgewerkt.

Omdat deze Milieu Effect Rapportage ook geldt als “Plan-MER” wordt in dit rapport naast de directe milieuaspecten ook aandacht besteed aan gezondheid, infrastructuur en landschappelijke inpassing.

Bij de beschrijving van de gevolgen worden zowel de voorgenomen activiteit, de referentiesituatie, als de meest milieuvriendelijke oplossing beschouwd.

In het bijzonder zal daarbij aandacht worden besteed aan de effecten op het milieu als gevolg van:

- het ontstaan van emissies naar het compartiment lucht, vooral geur- en ammoniakemissies zijn hierbij van belang;
- het ontstaan van emissies naar bodem en water;
- de wijziging van de geluidsbelasting;
- transport (aan- en afvoer);
- flora en fauna;
- indirecte milieueffecten.

1.1. Inleiding

Initiatiefnemer heeft momenteel een vleeskuikenhouderij aan de Verlengde Elfde Wijk 8 te Dedemsvaart. Op dit moment zijn er 8 pluimveestallen met elk 22.500 vleeskuikens. Dit komt in totaal neer op 180.000 vleeskuikens. Initiatiefnemer wil zijn bedrijf uitbreiden met 6 stallen voor 63.000 vleeskuikens. Het totale bedrijf kan dan 558.000 vleeskuikens houden. Het oprichten c.q. uitbreiden van een inrichting voor het houden van vleeskuikens is een activiteit, waarvoor op grond van het Besluit milieueffectrapportage (in het vervolg te noemen: Project m.e.r.), een milieueffectrapportage verplicht is indien het gaat om een uitbreiding met meer dan 85.000 plaatsen voor vleeskuikens. Het betreft hier het uitbreiden met meer dan 85.000 vleeskuikens en dus is een milieueffectrapportage verplicht.

Ter voorbereiding van het project moet een milieueffectrapport (MER) worden opgesteld. Daarbij worden (mogelijke) milieueffecten, gezondheid, landschap, natuur, bodem en water in beeld gebracht, zodat deze effecten een volwaardige rol kunnen spelen bij de besluitvorming. Het MER wordt een gecombineerde project-MER/plan-MER waarvoor de uitgebreide procedure wordt gevolgd.

Ruimtelijke inpassing

Voor de uitbreiding van het bouwblok is een wijziging van het bestemmingsplan nodig. De gemeente Hardenberg is bevoegd gezag voor de wijziging van het bestemmingsplan.

Benodigde vergunningen

Voor de uitbreiding is een Omgevingsvergunning nodig. De gemeente Hardenberg is tevens bevoegd gezag voor de omgevingsvergunning. De m.e.r.-plichtige (omgevings)vergunning, alsmede de ruimtelijke inpassing zullen gecoördineerd dan wel in onderlinge afstemming worden voorbereid. Voor de uitbreiding is tevens een vergunning ingevolge de waterwet noodzakelijk. Het waterschap Velt en Vecht is hiervoor bevoegd gezag.

Milieueffectrapport

Ter voorbereiding van de ruimtelijke inpassing van het bedrijf zal een plan-MER worden opgesteld. Ter voorbereiding van de aanvraag voor de Omgevingsvergunning zal de initiatiefnemer een project-MER opstellen. Beide MER's zijn in onderhavig rapport in 1 document samengevoegd.

1. Ter voorbereiding van de plan-MER c.q. project-MER is een Concept-Notitie Reikwijdte en detailniveau opgesteld. Deze concept-notitie dient tevens als Mededeling aan het bevoegd gezag voor de project-MER. In de Concept-Notitie Reikwijdte en detailniveau werd al ingegaan op de voorgenomen bedrijfsontwikkeling en worden de milieueffecten beoordeeld. Tevens werd ingegaan op welke wijze dit op de meest milieuvriendelijke manier kan geschieden.
2. De informatie in de Concept-Notitie Reikwijdte en detailniveau is bedoeld voor alle betrokkenen zoals omwonenden, bevoegd gezag, maatschappelijke organisaties, de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.) en de voorgeschreven wettelijke adviseurs.

3. De Commissie m.e.r. heeft advies worden uitgebracht over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Er zijn eveneens adviezen binnengekomen van de gemeente Ommen en de Dierenbescherming. De Rijksdienst voor cultureel erfgoed heeft aangegeven geen advies te willen uitbrengen. De overige partijen hebben niet gereageerd.
4. De commissie m.e.r. heeft advies uitgebracht op 13 april 2011 en op 21 juni 2011 heeft de gemeente de Notitie reikwijdte en detailniveau vastgesteld. In deze notitie is vastgelegd welke informatie in het MER opgenomen dient te worden.
5. De initiatiefnemer heeft rekening gehouden met de inhoud van het advies (richtlijnen) van de commissie m.e.r. en de Notitie reikwijdte en detailniveau bij het opstellen van het milieueffectrapport.

Onderhavig rapport is voornoemde milieueffectrapportage.

1.2. Aanleiding

Ingevolge artikel 7.2, eerste lid, van de Wet milieubeheer worden bij algemene maatregel van bestuur activiteiten aangewezen, die belangrijke nadelige gevolgen kunnen hebben voor het milieu. Daarbij worden een of meer besluiten van bestuursorganen ter zake van deze activiteiten aangewezen, bij de voorbereiding waarvan een milieueffectrapport moet worden gemaakt. De hier bedoelde algemene maatregel van bestuur is het Besluit milieueffectrapportage 1994 (hierna: het Besluit). In onderdeel C van de bijlage bij het Besluit worden de activiteiten en besluiten genoemd ten aanzien waarvan het maken van een milieueffectrapport verplicht is. In categorie 14 wordt als activiteit genoemd: de oprichting van een inrichting voor het fokken, mesten of houden van pluimvee of varkens. De MER-plicht geldt alleen in gevallen waarin installaties worden opgericht met meer dan: 85.000 plaatsen voor mesthoenders, 60.000 plaatsen voor hennen, 3.000 plaatsen voor mestvarkens of 900 plaatsen voor zeugen. De MER-plicht geldt voor besluiten waarop afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en afdeling 13.2 van de Wet milieubeheer van toepassing zijn. Een omgevingsvergunning is een besluit waarop afdeling 3.4 van de Awb van toepassing is. Initiatiefnemer wil een installatie oprichten voor het houden van 378.000 mesthoenders. Aangezien het aantal op te richten mesthoenders hoger is dan 85.000, moet bij de voorbereiding van de omgevingsvergunning een MER worden gemaakt. In de nieuwe situatie zullen in totaal op het bedrijf 558.000 mesthoenders aanwezig zijn.

1.3. Doel van de milieueffectrapportage

Het MER wordt opgesteld voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning op grond van de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO).

Het doel is het te nemen besluit:

- Het verlenen van een omgevingsvergunning in het kader van de WABO (met daarin inbegrepen de onderdelen milieu en bouw) voor de gewenste bedrijfsomvang van 558.000 vleeskuikens. Zodra de MER door het bevoegde gezag als aanvaardbaar is beoordeeld, zal een aanvraag voor een revisievergunning worden ingediend. De concepttekening omgevingsvergunning voor het onderdeel milieu is als losse bijlage 23 bijgevoegd. Er wordt minder dan 1.000 m³ bijproducten opgeslagen en het jaarverbruik van deze producten blijft onder de 15.000 ton, zodat de gemeente bevoegd gezag is. Een vergunning ingevolge de natuurbeschermingswet is niet noodzakelijk.

Dit is reeds getoetst door de Provincie Overijssel, een VVGB is reeds afgegeven voor de toekomstige situatie met de uitbreiding tot 558.000 vleeskuikens (zie bijlage 22). Procedureel zal bij een nieuwe omgevingsvergunningaanvraag nogmaals door de Provincie moeten worden getoetst of een VVGB kan worden afgegeven. Dit zal echter niet tot problemen leiden omdat de gewenste uitbreiding die bij de omgevingsvergunning zal worden aangevraagd reeds eerder is getoetst door de Provincie.

- Partiële herziening van het bestemmingsplan middels art. 3.1 Wro. Zodra de MER door het bevoegde gezag als aanvaardbaar is beoordeeld zal een Toelichting, Verbeelding en de bijbehorende bestemmingsplanregels worden ingediend. Deze zijn gereed en toegevoegd als bijlage 14,15 en 16.
- Het verlenen van een waterwetvergunning. Zodra de MER door het bevoegde gezag als aanvaardbaar is beoordeeld zal een aanvraag Waterwetvergunning worden ingediend.

Voor het overige zijn geen toestemmingen noodzakelijk.

Voor de besluitvorming over de bestemmingsplanherziening is het noodzakelijk dat in het MER wordt uitgegaan van de maximale mogelijkheden die het bestemmingsplan biedt. Het nieuwe bestemmingsplan zal niet meer ruimte gaan bieden dan hetgeen onderzocht is in deze MER. Het bouwvlak zal strak om de bebouwing worden gelegd waardoor verdere uitbreiding niet mogelijk is. Verder is in de regels van het bijbehorende bestemmingsplan opgenomen dat er slechts sprake mag zijn van 1 bouwlaag en dat de erfverharding binnen het bouwvlak moet zijn gesitueerd. Ook is in de regels een maximaal dieroppervlak opgenomen. Daarnaast zorgen de normen van de welzijnswet ervoor dat in de toekomst eerder minder dieren gehouden kunnen worden dan meer, door een eventuele aanscherping van de normen van de Welzijnswet.

1.4. Indeling van de MER, leeswijzer

- In hoofdstuk 2: Wordt het doel van de activiteit en de planning beschreven.
- In hoofdstuk 3: Worden de te nemen besluiten en de randvoorwaarden van de te nemen besluiten uiteengezet. Hierbij worden alle beleidsaspecten opgesomd die van toepassing zijn.
- In hoofdstuk 4: Wordt beschreven wat de afweging van de alternatieven is.
- In hoofdstuk 5: Wordt de bestaande toestand van het milieu omschreven.
- In hoofdstuk 6: Geeft de voorgenomen activiteit weer.
- In hoofdstuk 7: Staat aangegeven wat de verwachte gevolgen zijn van de voorgenomen activiteit. Een vergelijking van de alternatieven komt aan de orde in hoofdstuk 8.
- In hoofdstuk 9: Wordt de keuze voor de aanvraag omgevingsvergunning uiteengezet.
- In hoofdstuk 10: Geeft de leemte in kennis aan en de gevolgen voor de besluitvorming.
- In hoofdstuk 11: Beschrijft de evaluatieonderwerpen.
- In hoofdstuk 12: Is een verklarende woordenlijst en een literatuurlijst. Als laatste volgen alle bijlagen.

Problematiek en doelstelling:

1.5. Doel van de voorgenomen activiteit

Initiatiefnemer heeft momenteel een vleeskuikenhouderij aan de Verlengde Elfde Wijk 8 te Dedemsvaart. Op het bedrijf worden momenteel 180.000 vleeskuikens gehouden. Het bedrijf is met de bestaande milieuvergunning aan de grenzen van de mogelijkheden. De initiatiefnemer heeft 4 kinderen waarvan 2 kinderen belangstelling voor het bedrijf hebben. Zoon Stefan (18) en dochter Lisa (14) hebben er nu al veel plezier in om op het bedrijf mee te helpen. Om het bedrijf voldoende omvang te laten krijgen is gekozen voor uitbreiding naast het bedrijf. Deze grond is in eigendom. De oude bestaande stallen zijn allemaal uitgevoerd met dwarsventilatie. De ruimte tussen de stallen is 2,5 meter. Destijds zijn de stallen al zo gesitueerd dat het toepassen van een luchtwasser tot de mogelijkheden behoort. In de nieuwe situatie worden de 8 bestaande stallen gekoppeld tot 4 stallen met centraal afzuigsysteem. Deze 4 gekoppelde stallen worden aangesloten op een luchtwasser als onderdeel van het Terra-Sea concept. Op het terrein naast het huidige bedrijf vindt de uitbreiding plaats met 6 nieuwe stallen. Ook deze nieuwe stallen worden voorzien van het Terra Sea concept.

Plan is om het hele project uit te voeren in een tijdsbestek van 6 – 7 jaar. Elke jaar wordt een nieuwe stal bijgebouwd. Vanaf het gereedkomen van de stallen kan het bedrijf voor onbepaalde duur volledig in productie zijn.

Door de uitbreiding van het bedrijf is het mogelijk om te voldoen aan de laatste milieutechnische en diertechnische inzichten en wordt meteen voldaan aan alle milieu- en dierwelzijnseisen. Hierdoor kan het bedrijf de toekomst vol vertrouwen tegemoet kan zien.

Aanvrager is van mening dat de locatie geschikt is om het bedrijf te vergroten. Er is al een middelgroot bedrijf aanwezig. De effecten op het milieu zijn beperkt. Het bedrijf is gelegen in een verwevingsgebied en daarom geschikt voor dit soort activiteiten. Om op nationaal en internationaal niveau mee te blijven doen is de voorgenomen bedrijfsontwikkeling noodzakelijk.

1.6. Planning

Rekening houdende met het vorenstaande en de termijnen zoals die in de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht zijn vastgelegd kan een globale indicatie worden gegeven van het te doorlopen tijdspad:

Activiteit (omgevingsvergunning)	Tijdstip	Actie door
Indienen Mededeling c.q.concept- Notitie Reikwijdte en detailniveau MER bij de gemeente	December 2010	Initiatiefnemer
Openbare kennisgeving	Januari 2011	Gemeente
Advies wettelijke adviseurs	Januari en februari 2011	Inspectie VROM
Advies commissie MER	Maart 2011	Commissie MER
Overleg vaststellen reikwijdte en detailniveau	April 2011	Gemeente
Opstellen en indienen MER	December 2011	Initiatiefnemer
Beoordeling aanvaardbaarheid MER + opsturen aan adviseurs & commissie MER + openbare kennisgeving	Januari 2012	Gemeente
Mogelijkheid om zienswijzen in te dienen op MER	Februari 2012	Een ieder
Indienen aanvraag omgevingsvergunning fase 1+2	Maart 2012	Initiatiefnemer
Beoordeling ontvankelijkheid aanvraag omgevingsvergunning	April 2012	Gemeente
Bekendmaking aanvraag / Ontwerpbeschikking omgevingsvergunning	Mei 2012	Gemeente
Inspraak/bezwaren/advies MER	Juni 2012	Een ieder
Toetsingsadvies commissie MER	Juli 2012	Commissie MER
Inspraak/bezwaar obs omgevingsvergunning	Augustus 2012	Een ieder
Beschikking omgevingsvergunning	September 2012	Gemeente
Bekendmaking/beroep/schorsing	Oktober 2012	Een ieder
Vergunning onherroepelijk	September 2012	

Activiteit (bestemmingsplanprocedure)	Tijdstip	Actie door
Indienen Mededeling c.q.concept- Notitie Reikwijdte en detailniveau MER bij de gemeente	December 2010	Initiatiefnemer
Openbare kennisgeving mer-procedure	Januari 2011	Gemeente
Advies wettelijke adviseurs	Januari en februari 2011	Inspectie VROM
Verplichting zienswijzen te laten indienen	Februari / maart 2011	Gemeente
Advies commissie MER	Maart 2011	Commissie MER
Overleg en vaststellen reikwijdte en detailniveau	April 2011	Gemeente
Opstellen en indienen MER	December 2011	Initiatiefnemer
Beoordeling aanvaardbaarheid MER + openbare kennisgeving	Februari 2011	Gemeente
Indienen definitieve Toelichting, verbeelding en planregels	Maart 2011	Initiatiefnemer
Procedurestart art. 3.1 Wro	April 2012	Gemeente
Voorontwerp bestemmingsplan ter inzage	Mei 2012	Gemeente
Ontwerpbestemmingsplan Ter inzage/zienswijzen	Juni 2012	Een ieder
Vaststelling binnen 12 weken na terinzagelegging	September 2012	Gemeente

2. Besluiten en randvoorwaarden

2.1. Te nemen beslissing

Het MER wordt opgesteld voor een partiele herziening van het bestemmingsplan middels art. 3.1 Wro en een omgevingsvergunning in het kader van de WABO voor het houden van vleeskuikens.

2.2. Beleid en wet- en regelgeving

Bij het uitwerken van het plan en opstellen van het MER dient rekening gehouden te worden met zowel Europees, landelijk, provinciaal als regionaal beleid.

In dit deze paragraaf worden daarom de belangrijkste documenten benoemd die mogelijk van invloed zijn op het initiatief en dus relevant zijn bij het opstellen van het MER. In paragraaf 6 staan de conclusies van de daadwerkelijke invloed van het VKA op de diverse onderdelen van beleid, wet- en regelgeving gepubliceerd.

2.2.1. Internationaal beleid

2.2.1.1. Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn heeft tot doel om alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het grondgebied van de Europese Unie te beschermen, inclusief en in het bijzonder de leefgebieden van bedreigde en kwetsbare soorten. Kwalificatie van Vogelrichtlijngebieden vindt plaats op grond van in bijlage I van de Vogelrichtlijn genoemde soorten. Voor soorten van bijlage I VR geldt dat het richtlijngebied kan worden aangewezen vanwege het feit dat het een belangrijk broedgebied is, een belangrijk niet-broedgebied is (bijv. een foerageergebied of rustgebied) of vanwege beiden redenen. Naast het aanwijzen van speciale beschermingszones voor vogelsoorten uit bijlage I van de Vogelrichtlijn, verplicht de Vogelrichtlijn tot het beschermen van 'geregeld voorkomende trekvogels', naast (trekkende) watervogels (artikel 4 lid 2). De leefgebieden van deze soorten bepalen, naast de soorten uit bijlage I, wel mede de begrenzing van de gebieden. Voor Vogelrichtlijngebieden geldt dat de lidstaten zelf direct gebieden aanwijzen. Nederland heeft in 2004 79 Vogelrichtlijngebieden aangewezen. Deze aanwijzingen hebben plaatsgevonden op grond van de aanwezigheid van 44 soorten uit bijlage I van de Vogelrichtlijn in combinatie met 62 trekkende watervogels. In het aanwijzingsbesluit van het richtlijngebied, staat vermeld vanwege welke soorten en om welke reden het gebied is aangewezen.

2.2.1.2. Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn heeft als doel het in stand houden van de biologische biodiversiteit in de Europese Unie door het beschermen van natuurlijke en halfnatuurlijke habitats en de wilde flora en fauna. Kwalificatie van Habitatrichtlijngebieden vindt plaats op grond van het voorkomen van in bijlage I HR genoemde natuurlijke habitats en de habitats van in bijlage II HR genoemde soorten. Binnen de Habitatrichtlijn worden, in tegenstelling tot de Vogelrichtlijn, in bijlage I en II naast kwalificerende ook prioritaire habitattypen en prioritaire soorten onderscheiden. Dit zijn habitattypen en soorten die gevaar lopen te verdwijnen en waarvoor de Europese Unie bijzondere verantwoordelijkheid draagt omdat een belangrijk deel van hun verspreiding binnen de Europese Unie ligt. Habitatrichtlijngebieden worden aangemeld door de lidstaat bij de Europese Unie. Na advies van de EU kan de lidstaat de gebieden vervolgens aanwijzen. Anno 2005 heeft Nederland 141 gebieden aangemeld op grond van het voorkomen van 35 soorten bijlage II en 51 habitattypen bijlage I HR. In de concept-aanwijzingsbesluiten van het richtlijngebied, staat vermeld vanwege welke soorten en typen het gebied is aangewezen.

2.2.1.3. Verdrag van Ramsar (Wetlands)

Het verdrag van Ramsar was de eerste aanzet om de vogels in waterrijke gebieden (zogenaamde wetlands) van internationale betekenis te beschermen.

2.2.1.4. Richtlijn Industriële Emissies

Grotere varkens- en kippenbedrijven hebben te maken met Richtlijn 96/61/EG van de Raad van 24 september 1996 inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging, PbEG L 257/26, de IPPC-richtlijn. De IPPC-richtlijn beoogt een geïntegreerde preventie en beperking van de verontreiniging door industriële activiteiten tot stand te brengen en zo een hoog niveau van bescherming van het milieu in zijn geheel te bereiken (artikel 1). Europese richtlijnen, en dus ook de IPPC-richtlijn, moeten door lidstaten in nationale wetgeving geïmplementeerd worden. Daarbij is het in beginsel aan de lidstaat op welke wijze zij dit doen, als het in de richtlijn voorgeschreven resultaat maar bereikt wordt.

De IPPC-richtlijn is vanaf 7 januari 2011 geïntegreerd in de Richtlijn Industriële Emissies en verplicht bedrijven om best beschikbare technieken (BBT) toe te passen. Pluimveehouderijbedrijven met een omvang van 40.000 plaatsen voor pluimvee vallen onder deze richtlijn.

2.2.1.5. Kaderrichtlijn water (KRW)

De Kaderrichtlijn water is een Europese richtlijn die voorschrijft dat de waterkwaliteit van de Europese wateren vanaf 2015 aan bepaalde eisen moet voldoen.

2.2.1.6. Verdrag van Malta

Het verdrag van Malta beoogt bescherming van cultureel erfgoed dat zich in de bodem bevindt. Voor de uitbreiding dient rekening gehouden te worden met mogelijk archeologische waarden in de grond.

2.2.1.7. Vleeskuikenrichtlijn

Vleeskuikenbedrijven met meer dan 500 kuikens hebben te maken met de Richtlijn 2007/43/EG van de Raad van 28 juni 2007 inzake de vaststelling van minimumvoorschriften voor de bescherming van vleeskuikens. De vleeskuikenrichtlijn beoogt een verbetering van het dierenwelzijn op het gebied van bezettingsgraad in vleeskuikenstallen. Evenals de IPPC-richtlijn moet de Vleeskuikenrichtlijn in de nationale wetgeving geïmplementeerd worden.

2.2.2. **Rijksbeleid / wet- en regelgeving**

2.2.2.1. Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

Op 13 maart 2012 is de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte vastgesteld. De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) geeft een totaalbeeld van het ruimtelijk- en mobiliteitsbeleid op rijksniveau en heeft de Nota Ruimte, de Structuurvisie Randstad 2040, de Nota Mobiliteit, de Mobiliteits Aanpak en de Structuurvisie voor de Snelwegomgeving vervangen. Tevens vervangt het een aantal ruimtelijke doelen en uitspraken in onder andere de Agenda Landschap en de Agenda Vitaal Platteland. Daarmee wordt de SVIR het kader voor thematische of gebiedsgerichte uitwerkingen van rijksbeleid met ruimtelijke consequenties.

2.2.2.2. Wet Ruimtelijke Ordening

Rijk, provincies en gemeenten leggen in ruimtelijke plannen vast hoe Nederland er nu en in de toekomst uit gaat zien. Het bestemmingsplan is hierbij een belangrijk instrument. De Wet Ruimtelijke ordening (Wro) regelt hoe dergelijke plannen gemaakt en gewijzigd kunnen worden en wat daarbij de overheidstaken en rechten en plichten van burgers bedrijven en instellingen is.

2.2.2.3. Crisis- en herstelwet

Sinds 31 maart 2010 is de Crisis- en herstelwet van kracht. De wet zorgt voor kortere procedures, waardoor bouwprojecten sneller kunnen worden uitgevoerd. Het gaat onder meer om de aanleg van wegen en bedrijventerreinen en de bouw van woningen en windmolenparken. Met de crisis- en herstelwet zorgt de overheid er in deze economisch zware tijden voor dat gezonde bedrijven niet omvallen, mensen hun baan behouden en de economische structuur van Nederland sterker wordt. Er zijn vele aanpassingen van bestaande wetgeving gedaan met de crisis- en herstelwet. Een van de belangrijkste wijzigingen voor de landbouw is de volgende.

De gevolgen voor de stikstofdepositie van bestaande, niet-gewijzigde activiteiten (peildatum 7 december 2004), worden niet getoetst bij de beoordeling van een aanvraag van een NB-wet-

vergunning. Dat geldt ook voor uitbreidingen van bestaande activiteiten en nieuwe activiteiten, onder de voorwaarden dat er per saldo nergens sprake is van een toename van stikstofdepositie (artikel 19kd NB-wet).

2.2.2.4. Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 biedt de juridische basis voor het Natuurbeleidsplan, de aanwijzing van te beschermen gebieden en landschapsgezichten, vergunningverlening, schadevergoeding, toezicht en beroep. Internationale verplichtingen uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, maar ook verdragen als bijvoorbeeld het Verdrag van Ramsar (Wetlands) zijn hiermee in nationale regelgeving verankerd.

De Natuurbeschermingswet 1998 kent drie typen gebieden:

- Natura 2000-gebieden.
- Beschermde natuurmonumenten.
- Gebieden die de Minister van ELI aanwijst ter uitvoering van verdragen of andere internationale verplichtingen (met uitzondering van verplichtingen op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn), zoals Wetlands.

Oorspronkelijk waren alleen de laatste twee typen in de wet verankerd. Met de wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998, die op 1 oktober 2005 in werking is getreden, is daar het type 'Natura 2000-gebieden' aan toegevoegd. Op 1 februari 2009 is een wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. Met deze wijziging vallen nu ook de Habitatgebieden onder de Natuurbeschermingswet. De toetsing hoeft dus niet meer plaats te vinden in een Wm-vergunning. De provincie is het bevoegd gezag voor de natuurbeschermingswetvergunning. De voorgenomen vestigingsplaats ligt op de volgende afstanden vanaf Natura 2000 gebieden:

Soort gebied	Naam gebied	Afstand tot bedrijf
Habitat- en vogelrichtlijngebied en gedeeltelijk Beschermde Natuurmonument	Vecht- en Benedenregge (Ontwerp-natura gebied)	3.100 m

Het eerstvolgende gebied, zijnde het natura 2000 gebied Engbertsdijkvenen ligt op meer dan 14 km afstand van het bedrijf. Vanwege de grote afstand tot het bedrijf wordt dit gebied niet nader uitgewerkt.

Voor deze gebieden geldt vanuit de Europese regelgeving dat er bij plannen in de omgeving van bovengenoemde gebieden een passende beoordeling wordt gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingdoelstelling van het gebied. De Provincie waar de effecten op het betreffende gebied het grootst zijn is gelegen is bevoegd gezag bij het verlenen van een evt. vergunning in gevolge de Natuurbeschermingswet.

Op 7 september 2011 heeft de Raad van State beoordeeld dat artikel 19kd buiten beschouwing moet worden gelaten wanneer het gaat om leefgebieden voor vogels die in Habitatrichtlijn zijn aangewezen vóór 7 december 2004.

Het betekent tevens dat handelingen die mogelijk effecten hebben op stikstofgevoelige leefgebieden voor vogels die vóór 7 december 2004 in de Habitatrichtlijn zijn aangewezen, getoetst moeten worden aan de artikelen 19d, 19e, 19f, 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet.

Daarnaast stelt artikel 19ke van de Natuurbeschermingswet dat het bevoegd gezag (Gedeputeerde Staten) passende maatregelen dient te nemen om de duurzame instandhouding van de Natura 2000 gebieden te garanderen. Dit door voorwaarden te stellen middels individuele beschikkingen of een provinciale verordening. De provincie Overijssel heeft haar eigen beleidsregel vastgesteld, welke op 27 april 2010 in werking is getreden.

De gevolgen van de uitspraak van 7 september 2011 voor de beleidsregel van de Provincie Overijssel zijn de volgende:

Door de uitspraak van de RvS van 7 september 2011 over artikel 19kd van de NB-wet zijn de volgende belangrijke uitgangspunten voor het toetsen van een vergunningsaanvraag veranderd:

- Bij een aanvraag onder artikel 19kd is er altijd sprake van een vergunningplicht;
- Bij het toetsen aan artikel 19kd moet uitgegaan worden van de Wm-vergunde situatie;
- Vogelrichtlijngebieden moeten ook in de beoordeling meegenomen worden;
- Bij een aanvraag onder 19kd kan niet extern gesaldeerd worden.

In de onderstaande zeven punten is door de provincie Overijssel een toelichting gegeven op de gevolgen voor de vergunningaanvraag door de uitspraak:

1. De Afdeling heeft geoordeeld dat er bij 19kd wel sprake is van een vergunningplicht. Dit betekent dat bij wijzigingen op een agrarisch bedrijf, er altijd een vergunningaanvraag gedaan moet worden, behalve bij bestaand gebruik (zie punt 5).
2. Verder is de Afdeling van mening dat de referentiedatum van 7 december 2004, en daarmee het gehele artikel 19kd, niet van toepassing is wanneer een project ook effecten heeft op een Vogelrichtlijngebied dat is aangewezen voor 7 december 2004.
3. In Overijssel zijn alle Vogelrichtlijngebieden aangewezen voor 7 december 2004. (zie punt 6) Artikel 19kd mag nog slechts toegepast worden als de veehouderij alleen invloed heeft op een Habitatrichtlijngebied. Een bedrijf heeft géén invloed op een Vogelrichtlijngebied als op de grens van dat gebied de N-depositie gelijk aan of lager dan 0,05 mol N/ha/j is.
4. De milieuvergunning of een melding Besluit landbouw is bepalend bij een beoordeling overeenkomstig artikel 19kd. Dit betekent dat als 19kd wel van toepassing is, gekeken moet worden naar de Wm-vergunde situatie en niet naar de feitelijke situatie.
Een aangevraagde situatie kan alleen onder artikel 19kd vallen als die via interne saldering (dus technische maatregelen) dezelfde stikstofdepositie houdt als de milieuvergunde situatie op 7 december 2004 (en daarbij geen stikstofdepositie veroorzaakt op een Vogelrichtlijngebied). Let op: Als er extern wordt gesaldeerd volgt vergunningverlening volgens de reguliere weg, namelijk artikel 19d. En omdat in Overijssel het beleidskader bedoeld is ter vervanging van alle individuele beoordelingen, moet een aanvrager die extern saldeert voldoen aan ons Beleidskader Natura 2000 en stikstof voor veehouderijen.
5. De Afdeling heeft ook nog eens bevestigd dat bij de bepaling of iets valt onder bestaand gebruik en daarmee vergunningvrij is, gekeken moet worden naar de milieuvergunde situatie op het moment van aanwijzing van het Vogelrichtlijngebied dan wel het Habitatrichtlijngebied. Is het Vogelrichtlijngebied echter aangewezen vóór 10 juni 1994 (datum omzettingstermijn Habitatrichtlijn), dan wordt gekeken naar de vergunde situatie op dat tijdstip (dus 10 juni 1994). Een bedrijf kan alleen onder bestaand gebruik vallen, als er tussen de datum van aanwijzing van het Vogel- of Habitatrichtlijngebied en nu géén bedrijfswijzigingen geweest zijn.

6. Veel activiteiten veroorzaken stikstofdepositie op Vogelrichtlijngebieden. De RvS heeft in de uitspraak aangegeven dat bij wijziging van de activiteiten die niet leiden tot een toename van de stikstofdepositie ten opzichte van de milieuvergunde situatie op moment van aanwijzing Vogelrichtlijngebieden, een Nb-wetvergunning verleend kan worden zonder dat een passende beoordeling wordt opgesteld. Als deze gelijkblijvende depositie via interne saldering wordt bereikt, dan kan de vergunning worden verleend zonder toetsing aan het beleidskader. Bij de berekening van de depositie van een bedrijf op Vogelrichtlijngebieden moet het dichtstbijzijnde punt op de grens van het Vogelrichtlijngebied gekozen worden.

Vogelrichtlijngebieden in Overijssel met datum van aanwijzing:

- Uiterwaarden Zwarte water en Vecht (24 maart 2000)
- Wieden (24 maart 2000)
- Weerribben (29 oktober 1986) Nb. voor vergunningaanvraag de datum 10 juni 1994 gebruiken
- Sallandse Heuvelrug (24 maart 2000)
- Engbertsdijkvenen (2 mei 1989) Nb. voor vergunningaanvraag de datum 10 juni 1994 gebruiken

En de provinciegrensoverschrijdende gebieden:

- Uiterwaarden IJssel (24 maart 2000)
- Zwarte Meer (18 juli 1995)
- Ketelmeer en Vossenmeer (24 maart 2000)
- Veluwerandmeren (24 maart 2000)

7. In veel gevallen veroorzaken bedrijven zowel stikstofdepositie op Vogelrichtlijn- als op Habitatrichtlijngebieden. Berekeningen bij een aanvraag moeten dan ook voor beide gebieden gemaakt worden. Het is mogelijk dat er naar meerdere verschillende Wm-vergunde situaties gekeken moet worden (bijvoorbeeld op: 10 juni 1994 én op 24 maart 2000 én op 7 december 2004). Getoetst moet dan worden op de situatie waarin de stikstofdepositie het gebied laagst is (dus de strengste variant). Als de aanvrager met behulp van interne saldering ervoor zorgt dat in de nieuwe aangevraagde situatie die laagste depositie wordt gehaald, dan kan vergunning worden verleend.

2.2.2.5. Flora- en Faunawet

De FF-wet regelt de bescherming van planten en dieren in Nederland. Belangrijk daarbij zijn de volgende verbodsbepalingen:

Het is verboden:

- Planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (Artikel 8 Flora en Faunawet).
- Dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (Artikel 9 Flora en Faunawet).
- Dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten (Artikel 10 Flora en Faunawet).

- Nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (Artikel 11 Flora en Faunawet).
- Eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen (Artikel 12 Flora en Faunawet).

Onderzocht is of de voorgenomen activiteiten kan leiden tot een overtreding van de bovengenoemde verboden.

2.2.2.6. Wet Ammoniak en Veehouderij

De Wet ammoniak en veehouderij (hierna te noemen Wav) is het toetsingskader voor de emissie van ammoniak. Bij de beslissing betreffende het verlenen van de milieuvergunning voor het oprichten of veranderen van een veehouderij betreft het bevoegde gezag de gevolgen van de ammoniakemissie uit de tot de veehouderij behorende dierenverblijven uitsluitend op de wijze die is aangegeven in de Wav. Uitsluitend de nadelige gevolgen van de ammoniakdepositie op zogenaamde kwetsbare gebieden wordt beoordeeld. Een kwetsbaar gebied is een gebied dat in op grond van de Interimwet ammoniak en veehouderij vóór 1 januari 2002 als voor verzuringgevoelig gebied werd aangemerkt en dat deel uit maakt van de door de provincie op grond van artikel 2 lid 3 van de Wav vastgestelde ecologische hoofdstructuur (EHS).

Inmiddels is een wijziging van de Wet ammoniak en veehouderij op 1 mei 2007 in werking getreden. In de wet worden enkel nog zeer kwetsbaar gebied beschermd tegen ammoniak. Provinciale Staten zijn het bevoegde gezag die deze gebieden gaat aanwijzen. Het bevoegde gezag kan alleen gebieden aanwijzen die voor verzuring gevoelig zijn en in de ecologische hoofdstructuur liggen. Provinciale Staten wijzen in ieder geval alle gebieden aan binnen een beschermd gebied op grond van artikel 10 van de Natuurbeschermingswet liggen dan wel op grond van artikel 4 van de richtlijn (EEG) nr. 92.43 van communautair belang zijn. Gebieden kleiner dan 50 hectare mogen alleen worden aangewezen als er zeer grote natuurwaarden aanwezig zijn. De provincie Overijssel heeft op 14 november 2007 een nieuwe kaart vastgesteld. Deze is in werking getreden op 27 februari 2008. (zie paragraaf 5.2.3.3)

De inrichting ligt op circa 1610 meter vanaf kwetsbare gebieden krachtens artikel 2 van de Wet Ammoniak en Veehouderij. Dat betekent dat er geen directe beperkingen zijn volgens de Wet Ammoniak en Veehouderij (WAV).

In de gewenste situatie wordt de ammoniakemissie verlaagd van 6075 kg in de bestaande situatie naar 3955,5 kg ammoniak per jaar. De depositie op de kwetsbare gebieden neemt af. Omdat de vleeskuikenhouderij onder de reikwijdte van de Europese IPPC-richtlijn valt, moet tevens worden beoordeeld of er door het oprichten van deze vleeskuikenhouderij een belangrijke verontreiniging wordt veroorzaakt.

2.2.2.7. Besluit Huisvesting

Het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij is op 1 april 2008 in werking getreden. Met dit besluit wordt invulling gegeven aan het algemene emissiebeleid voor heel Nederland. Het besluit bepaalt dat dierenverblijven, waar emissiearme huisvestingssystemen voor beschikbaar zijn, op den duur emissiearm moeten zijn uitgevoerd. Hiertoe bevat het besluit zogenaamde maximale emissiewaarden.

Op grond van het besluit mogen alleen nog huisvestingssystemen met een emissiefactor die lager is dan of gelijk is aan de maximale emissiewaarde, toegepast worden.

Het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij is tevens aangepast aan de IPPC-richtlijn. Het Besluit huisvesting en het Besluit wijziging zijn tegelijkertijd in werking getreden. Op grond van het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij mogen, indien in een veehouderij dieren worden gehuisvest van een categorie waarvoor in de bijlage bij het besluit een maximale emissiewaarde is aangegeven, voor die dieren geen huisvestingssystemen mogen worden toegepast met een emissiefactor die hoger is dan de maximale emissiewaarde.

2.2.2.8. IPPC-richtlijn

De IPPC richtlijn beoogt een geïntegreerde preventie en beperking van verontreiniging door industriële activiteiten tot stand te brengen. Grotere agrarische bedrijven vallen hier ook onder. De grens voor een vleeskuikenbedrijf ligt op 40.000 pluimveeplaatsen. Volgens de IPPC-richtlijn moeten de best beschikbare technieken worden toegepast en er mag geen belangrijke verontreiniging worden veroorzaakt.

Op 25 juni 2007 is de “Beleidslijn IPPC-omgevingstoetsing ammoniak en veehouderij” vastgesteld. De “Beleidslijn IPPC-omgevingstoetsing ammoniak en veehouderij” is bedoeld als handreiking voor het uitvoeren van de omgevingstoetsing die op grond van de IPPC-richtlijn ten aanzien van de ammoniakemissie vanuit veehouderijen dient te worden uitgevoerd. Deze verplichting is overgenomen in de onlangs gewijzigde Wet ammoniak en veehouderij. Met behulp van de beleidslijn kan het bevoegde gezag beslissen of en in welke mate vanwege de lokale milieuomstandigheden strengere emissie-eisen in de milieuvergunning moeten worden opgenomen dan de eisen die volgen uit de toepassing van ‘beste beschikbare technieken’ (BBT).

Voorname uitgegangspunten zijn als volgt in de beleidslijn uitgewerkt.

Ten aanzien van uitbreiding van een IPPC-veehouderij geldt de volgende beleidslijn:

- *Bij uitbreiding kan worden volstaan met toepassing van BBT zolang de emissie niet meer bedraagt dan 5.000 kg ammoniak per jaar.*
- *Bedraagt de jaarlijkse ammoniakemissie na uitbreiding bij toepassing van BBT meer dan 5.000 kg, dan dient boven het **meerdere** een extra reductie ten opzichte van BBT te worden gerealiseerd. De hoogte daarvan hangt af van de uitgangssituatie (de mate waarin BBT de ammoniakemissie reduceert) en de beschikbaarheid van verdergaande technieken in de betreffende diercategorie.*
- *Bedraagt de jaarlijkse ammoniakemissie na uitbreiding met toepassing van BBT (tot 5.000 kg) en verdergaande technieken dan BBT (vanaf 5.000 kg) daarna nog meer dan 10.000 kg, dan dient boven het **meerdere** een reductie van circa 85% te worden gerealiseerd.*

2.2.2.9. Oplegnotitie BREF Intensieve veehouderij

Voor intensieve pluimvee- of varkenshouderijen die onder de werking van de IPPC-richtlijn vallen, is er een BREF opgesteld (Reference Document on Best Available Techniques for Intensive Rearing of Pigs and Poultry, juli 2003). Deze is op 7 juli 2003 vastgesteld door de Europese Commissie en op 19 juli 2003 bekend gemaakt in het Publicatieblad van de Europese Unie (PbEU 2003, C 170). De BREF voor de intensieve veehouderij is inmiddels ook aangewezen in de regeling aanwijzing BBT-documenten.

Deze oplegnotitie is bedoeld om de vergunningverlener te ondersteunen bij de toepassing van deze BREF. Hierin worden het toepassingsgebied (reikwijdte en inhoud) van de BREF en de relatie tussen de BREF en de relevante Nederlandse regelgeving beschreven. De oplegnotitie moet in samenhang met de BREF worden gelezen. Op 30 juli 2007 heeft het ministerie van VROM de oplegnotitie vastgesteld. De BREF behandelt de beste beschikbare technieken voor de intensieve pluimvee- en varkenshouderij onderverdeeld naar een aantal aspecten.

Deze zijn:

1. Goede landbouwpraktijk in de intensieve varkens- en pluimveehouderij.
2. Voerstrategieën voor pluimvee en varkens.
3. Huisvestingssystemen.
4. Water in de varkens- en pluimveehouderij.
5. Energie in de varkens- en pluimveehouderij.
6. Opslag van varkens- en pluimveemest.
7. Behandeling van varkens- en pluimveemest op bedrijfsniveau.
8. Het uitrijden van varkens- en pluimveemest.

Ad 1: Conclusie

De registratieverplichting voor veevoer en mest in het kader van het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet is voldoende om ook aan de eisen van de BREF te voldoen. Bij de omgevingsvergunning wordt op basis van de "Handreiking Wegen naar preventie bij bedrijven" rekening gehouden met registratie van water- en energieverbruik en het geproduceerde afval. De aanbevelingen voor scholing, planning en programmering zijn primair de eigen verantwoordelijkheid van de veehouder.

Ad 2:

Dit aspect is geïmplementeerd via het Nederlandse mestbeleid en hoeft niet in de omgevingsvergunning te worden meegenomen.

Ad 3:

Voor diercategorie E 5 Vleeskuikens doet zich de bijzondere omstandigheid voor dat alle systemen een minstens even lage ammoniakemissie hebben als de systemen die BBT zijn volgens de BREF. In Nederland is gekozen voor een strengere eis, maar de systemen hiervoor zijn nog niet erg lang beschikbaar.

Voor diercategorieën E 4 en E 5 geldt:

- Huisvestingssystemen met een emissiefactor kleiner dan of gelijk aan de maximale emissiewaarden van bijlage 1 van het Besluit huisvesting voldoen aan BBT, zowel bij bestaande als bij nieuwe huisvestingssystemen.
- Bestaande huisvestingssystemen die niet aan de maximale emissiewaarden van bijlage 1 van het Besluit huisvesting voldoen en waarvoor vergunning is verleend vóór 1 januari 1997 zijn BBT tot 1 januari 2010 (of 1 januari 2013 voor kleine bedrijven of kleine neventakken zoals bedoeld in artikel 4, lid 2, van het Besluit huisvesting).
- Bestaande huisvestingssystemen die niet aan de maximale emissiewaarden van bijlage 1 van het Besluit huisvesting voldoen en waarvoor vergunning is verleend na 1 januari 1997, zijn BBT tot 1 januari 2012 (of 1 januari 2013 voor kleine stallen zoals bedoeld in artikel 4 lid 2 van het Besluit huisvesting).

- Voor de hiervoor vermelde situatie geldt, onafhankelijk van de datum van vergunningverlening, dat een huisvestingssysteem dat op 1 januari 2007 nog niet aanwezig was (dus in 2007 of later gebouwd wordt) alleen BBT is, als het een emissiefactor heeft die kleiner is dan of gelijk is aan de maximale emissiewaarden van bijlage 1 van het Besluit huisvesting.

Bij deze BBT-beoordeling worden eventuele nageschakelde technieken (categorie E 6) voorlopig buiten beschouwing gelaten.

Ad 4:

Bij de omgevingsvergunning moet rekening worden gehouden met de mogelijkheden voor waterbesparing zoals genoemd in hoofdstuk 5.2.3 van de BREF. BBT voor de verwijdering van afvalwater moet individueel worden beoordeeld. Lozing van afvalwater vanuit huisvestingssystemen op het oppervlaktewater is milieuhygiënisch ongewenst. Voor andere lozingen vanuit de inrichting geldt de Waterwetvergunning.

Ad 5:

De energiebesparende maatregelen die tot BBT gerekend worden in de BREF, krijgen voldoende aandacht als bij de milieuvergunning rekening wordt gehouden met het Infomil informatieblad "Energiebesparing bij veehouderijen".

Ad 6:

Het voldoen aan het Besluit mestbassins milieubeheer betekent toepassing van BBT voor de opslag van vloeibare mest. Bij de omgevingsvergunning houdt het bevoegd gezag voorts rekening met de aanbevelingen uit de BREF voor de opslag van vaste varkensmest en kippenmest en voor mestbassins die niet onder het Besluit mestbassins milieubeheer vallen. De capaciteit van de mestopslag is afdoende geregeld in het Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet en behoeft daarom bij de omgevingsvergunning geen aandacht meer.

Ad 7:

Als mestvergisting wordt toegepast houdt het bevoegd gezag bij de beoordeling rekening met de "Handreiking (co-)vergisting van mest". Voor de andere mestver- en bewerkingstechnieken kan het bevoegd gezag gebruik maken van de "Richtlijn mestverwerkingsinstallaties".

Ad 8:

Het Besluit gebruik meststoffen is voldoende om toepassing van BBT bij het uitrijden van mest te waarborgen. Bij de omgevingsvergunning hoeft aan dit aspect geen aandacht te worden besteed.

2.2.2.10. Directe ammoniakschade

Naast indirecte schade door vermesting en verzuring van natuurgebieden, kan ammoniakdepositie op bepaalde gewassen leiden tot directe ammoniakschade. In 1981 is het rapport Stallucht en Planten door het Instituut voor Plantenziektkundig Onderzoek (IPO) opgesteld. Uit diverse uitspraken van de Raad van State blijkt dat dit rapport gehanteerd kan worden ter beoordeling van de directe ammoniakschade door de uitstoot van ammoniak bij intensieve kippen- en varkenshouderijen. Uit dit rapport blijkt onder andere dat ter voorkoming van directe ammoniakschade een afstand van minimaal 50 meter tussen stallen en meer gevoelige planten en bomen, zoals coniferen, en een afstand van minimaal 25 meter tot minder gevoelige planten en bomen moet worden aangehouden.

Inmiddels is er een "update" van het hiervoor genoemde rapport verschenen, genaamd "Effecten van ammoniak op planten in de directe omgeving van stallen; update van een risicoschatting" van 1996. Dit update-rapport is opgesteld door het Instituut AB-DLO van het Ministerie van ELI. Aan dit rapport is in november 1998 door middel van een mailing aan de Nederlandse gemeenten algemene bekendheid gegeven. Tevens is de bijbehorende notitie "Risico van gewasschade in de directe omgeving van ammoniakbronnen" (hierna: de notitie "Risico van gewasschade") van AB-DLO van 23 juli 1997 bekend gemaakt. De vraag is in hoeverre ook dit rapport en deze notitie bij de beoordeling van directe ammoniakschade afkomstig van een vergunningplichtige inrichting betrokken dient te worden. Het gebruik van het rapport Stallucht en planten wordt nog steeds goedgekeurd door de Raad van State. Dit blijkt uit diverse recente uitspraken van de Raad van State.

2.2.2.11. Wet Luchtkwaliteit

Sinds 15 november 2007 zijn de belangrijkste bepalingen over luchtkwaliteitseisen opgenomen in de Wet milieubeheer (hoofdstuk 5, titel 5.2 Wm). Hiermee is het Besluit luchtkwaliteit 2005 (Blk 2005) vervallen. Omdat titel 5.2 handelt over luchtkwaliteit staat deze ook wel bekend als de 'Wet luchtkwaliteit'. Specifieke onderdelen van de wet zijn uitgewerkt in amvb's en ministeriële regelingen.

Projecten die 'niet in betekenende mate bijdragen' (NIBM) aan de luchtverontreiniging, hoeven niet meer afzonderlijk getoetst te worden aan de grenswaarden voor de buitenlucht. Het Besluit NIBM omschrijft het begrip nader: een project dat minder dan 3% van de grenswaarden bijdraagt is NIBM. Dit komt overeen met 1,2 microgram/m³ voor fijn stof en NO₂.

In een ministeriële regeling wordt de AMvB NIBM verder uitgewerkt. Waar mogelijk worden getalsmatige grenzen gesteld aan de omvang van nieuwe projecten. Het gaat bijvoorbeeld om een maximum aantal nieuwe woningen, kantooroppervlakte en grootte van landbouwbedrijven. Een nieuw project dat binnen deze grenzen blijft, is per definitie NIBM. Als een nieuwe ontwikkeling buiten de grenzen van de ministeriële regeling valt, kan het bevoegde gezag berekeningen maken om alsnog aannemelijk te maken dat het project minder dan 1,2 microgram/m³ bijdraagt aan de luchtvervuiling.

Projecten die wel 'in betekenende mate' bijdragen, zijn vaak al opgenomen in het NSL. Het NSL is erop gericht om overal de Europese grenswaarden te halen. Daarom is ook een pakket aan maatregelen opgenomen: zowel (generieke) rijksmaatregelen als locatiespecifieke maatregelen van gemeenten en provincies. Dit pakket aan maatregelen zorgt ervoor dat alle negatieve effecten van de geplande ruimtelijke ontwikkelingen ruim worden gecompenseerd. Bovendien worden alle huidige overschrijdingen tijdig opgelost. In het NSL worden de effecten van alle NIBM-projecten verdisconteerd in de autonome ontwikkeling. Het NSL omvat dus alle cumulatieve effecten van (ruimtelijke) activiteiten op de luchtkwaliteit.

Het NSL is erop gericht de grenswaarden in 2010 (fijn stof) en 2015 (NO₂) te halen. Deze termijnen wijken af van de huidige Europese regelgeving (die zijn 2005 respectievelijk 2010). Er wordt een nieuwe Europese richtlijn verwacht die het mogelijk maakt uitstel te vragen om te voldoen aan de grenswaarden. Pas als de Europese Commissie het verzoek tot uitstel honoreert, kan het NSL in werking treden. In de periode tussen de inwerkingtreding van de wet (2007) en van het NSL moeten projecten die 'in betekenende mate bijdragen' (IBM) gewoon aan de grenswaarden voor luchtkwaliteit getoetst worden, net als onder het huidige Besluit

luchtkwaliteit 2005. Als de grenswaarden dan overschreden worden, moeten IBM-projecten via projectsaldering worden gecompenseerd. Na de interim-periode blijft projectsaldering mogelijk. Ook kan dan een bestaand IBM project binnen het NSL worden vervangen door een vergelijkbaar nieuw IBM project.

Specifiek voor deze tussenperiode komt er een aangepaste grens voor 'niet in betekenende mate' van 1%. Tot die tijd geldt een overgangsregeling die bepaald dat een concentratiebijdrage van minder dan 1% van de grenswaarde als niet in betekende mate wordt beschouwd. Het NSL-programma is op 1 augustus 2009 in werking getreden. De Wet milieubeheer (artikel 5.12 en verder) vormt de juridische grondslag voor het NSL. Voor het berekenen van de bijdragen van industriële, agrarische punt- of oppervlaktebronnen aan de bestaande of toekomstige concentraties is in Nederland standaardrekenmethode 3 (SRM3) voorgeschreven. Het gaat daarbij om de stoffen die genoemd worden in de Wet milieubeheer hoofdstuk 5 (luchtkwaliteitseisen). ISL3a is geschikt voor berekeningen van oppervlaktebronnen voor fijn stof en van puntbronnen voor fijn stof en NO₂. Voor berekeningen aan agrarische inrichtingen zijn de emissiefactoren gebruikt zoals deze bekend zijn gemaakt door het ministerie van VROM.

In ISL3a wordt niet gecorrigeerd voor zeezout. De gebruiker moet handmatig voor het aantal overschrijdingsdagen de jaargemiddelde concentratie corrigeren. Voor zwevende deeltjes (PM₁₀) geldt een grenswaarde van 40 microgram per m³ als jaargemiddelde concentratie (bijlage 4, voorschrift 4.1, onder b, van de wet). Het aandeel zeezout in de jaargemiddelde concentratie van zwevende deeltjes (PM₁₀) varieert. Om een voor zeezout gecorrigeerde jaargemiddelde concentratie te bepalen, is een plaatsafhankelijke correctie nodig, welke in bijlage 9 van de ministeriële regeling 'Beoordeling luchtkwaliteit 2007' is vermeld. Dit houdt in dat de berekende jaar gemiddelde concentratie fijn stof (PM₁₀) verminderd wordt met het aandeel zeezout, wat voor de gemeente Hardenberg geldt.

Voor zwevende deeltjes (PM₁₀) geldt een grenswaarde van 50 microgram per m³ als vierentwintig-uurgemiddelde concentratie, waarbij geldt dat deze waarde maximaal vijfendertig maal per kalenderjaar mag worden overschreden. (Bijlage 4, voorschrift 4.1, onder b, van de wet). Uit meetgegevens blijkt dat overschrijding van de vierentwintig-uurgemiddelde concentratie van 50 µg/m³ met name plaats vindt bij oostelijke en zuidelijke windrichtingen, als de concentratiebijdrage van zeezout relatief beperkt is. Zeezout speelt dus vrijwel geen rol in het veroorzaken van de overschrijdingsdagen in een jaar. Dit leidt er toe dat voor de correctie van het aantal overschrijdingsdagen in verband met zeezout een andere berekeningswijze nodig is dan voor de correctie van de jaargemiddelde concentratie van zwevende deeltjes (PM₁₀)

Het blijkt dat de invloed van de in de buitenlucht aanwezige concentratie zeezout op het aantal dagen waarop de concentratie van zwevende deeltjes (PM₁₀) de waarde van 50 µg/m³ overschrijdt, voor geheel Nederland nagenoeg gelijk is. Uitgaande van de niet voor zeezout gecorrigeerde jaargemiddelde concentratie van zwevende deeltjes PM₁₀, wordt het voor zeezout gecorrigeerde aantal overschrijdingsdagen van de vierentwintig-uurgemiddelde grenswaarde van 50 microgram per m³ verkregen, door het op de gebruikelijke wijze bepaalde aantal overschrijdingsdagen met 6 dagen te verminderen.

Op 18 maart 2009 is in de Staatscourant een nieuwe wijziging van de Regeling beoordeling luchtkwaliteit gepubliceerd. Artikel 74 en de toelichting daarbij, met betrekking tot het toetsen bij inrichtingen, is gewijzigd. De wijziging geldt met terugwerkende kracht tot en met 19 december 2008.

In de oude formulering en de toelichting lag de nadruk ten onrechte op het zodanig bepalen van de luchtkwaliteit rond inrichtingen, dat een uitkomst werd verkregen die representatief was voor een gebied van (minimaal) 250 bij 250 meter. Uitgangspunt is echter dat de luchtkwaliteit wordt vastgesteld op plaatsen waar mensen zijn blootgesteld. Voor fijn stof geldt bijvoorbeeld dat de blootstellingstijd significant moet zijn ten opzichte van een etmaal.

2.2.2.12. Wet Geurhinder en Veehouderij (WGV)

De Wet geurhinder veehouderij (Wgv) vormt vanaf 1 januari 2007 het toetsingskader voor de milieuvergunning, als het gaat om geurhinder vanwege dierenverblijven van veehouderijen. Het tijdstip van inwerkingtreding van de wet is vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 12 december 2006. Op 18 december is de Regeling geurhinder en veehouderij gepubliceerd.

De Wet geurhinder en veehouderij geeft normen voor de geurbelasting die een veehouderij mag veroorzaken op een geurgevoelig object (bijvoorbeeld een woning). De beursbelasting wordt berekend en getoetst met het verspreidingsmodel V-Stacks vergunning. Dit geldt alleen voor dieren waar geen geuremissiefactoren voor zijn opgenomen in de Regeling geurhinder en veehouderij. Voor dieren zonder geuremissiefactor gelden minimaal aan te houden afstanden. De Regeling geurhinder en veehouderij is gepubliceerd op 18 december 2006. Op 29 juni 2010 is de regeling gewijzigd. Bij gemeentelijke verordening kunnen gemeenten afwijken van de wettelijke normen. Voor de onderbouwing van andere normen wordt de geursituatie berekend met het verspreidingsmodel V-Stacks gebied. De gemeente Hardenberg heeft een eigen geurbeleid geformuleerd. Dat houdt in dat de normen uit deze geurverordening aangehouden moeten worden (zie bijlage 1).

2.2.2.13. Vleeskuikenbesluit (2010)

Op basis van de Vleeskuikenrichtlijn, opgelegd vanuit de EU, is op 1 juni 2010 het vleeskuikenbesluit in werking getreden. Hierbij zijn regels opgesteld voor de huisvesting en verzorging van vleeskuikens. Het is mogelijk dat vleeskuikenbedrijven een bezetting van maximaal 42kg/m² kunnen benutten indien bedrijven voldoen aan de voorwaarden (uitval, gidsen voor goede praktijken) die de het besluit stelt. De bezettingsdichtheid is het totale levende gewicht in kilogrammen van vleeskuikens die tegelijkertijd worden gehouden per vierkante bruikbare oppervlakte. Bruikbaar is de oppervlakte die met strooisel is bedekt en altijd bereikbaar is voor de vleeskuikens. Er zijn drie categorieën van bezettingsdichtheid benoemd: lager dan 33 kg, tussen 33 en 39 kg en tussen 39 en 42 kg. Hoe meer dieren er worden gehouden, hoe strenger de eisen zijn. Een van de eisen voor de hoogste bezettingsdichtheid betreft de uitval van de vleeskuikens en controle op hakdermatitis.

2.2.2.14. Veewetziekten

Eigenaren of houders van dieren zijn als eerste verantwoordelijk voor preventie van dierziekten.

Zij moeten:

- Hun best doen om dierziekten buiten hun bedrijf te houden;
- Zorgen voor voldoende hygiëne;
- Alert zijn op ziektesymptomen;
- Voorschriften in acht nemen bij het importeren van dieren uit het buitenland;
- Een verdenking van een dierziekte direct melden bij een dierenarts.

Bij een verhoogd risico dat besmettelijk dierziekten het land binnenkomen, worden de controle op diertransporten strenger. Deze maatregelen kunnen plaatsvinden op bedrijfsniveau of op landelijk niveau (importverbod vanuit besmette landen). De overheid houdt de diergezondheid in Nederland permanent in de gaten. Hierdoor is het mogelijk om het beleid snel aan te passen en om direct te kunnen ingrijpen als een besmettelijke ziekte uitbreekt. Voor dit laatste is er een 'early warning'-systeem. Daarnaast bestaat de bewaking uit systemen voor de lange termijn.

Het Rijk heeft samen met de sector 3 doelen vastgesteld:

- Uitbraken opsporen van bekende aandoeningen en ziekteverwekkers die niet endemisch zijn (van nature voorkomen) in Nederland;
- Nog onbekende aandoeningen opsporen;
- Zicht houden op trends en ontwikkelingen.

Dierhouders en dierenartsen hebben een meldingsplicht bij het vermoeden van bepaalde dierziektes.

Een dierziekte is meldingsplichtig als deze:

- Snel kan uitbreiden;
- Ernstige schade kan berokkenen aan de betrokken diersoort;
- Niet kan worden voorkomen of bestreden met de normale bedrijfsmiddelen;
- Een ernstig gevaar vormt voor de volksgezondheid.

Daarnaast kan een verdrag met een volkenrechtelijke organisatie bepalen dat een dierziekte meldingsplichtig is. Voor deze ziekten is afgesproken dat houders van productiedieren en hobbydieren deze ziektes bij de eerste signalen moeten melden bij een dierenarts. Voor een deel van de meldingsplichtige ziekten geldt ook een bestrijdingsplicht. Dat betekent dat de overheid de verspreiding van die ziektes altijd moet tegengaan. Dit is ook een afspraak binnen de Europese Unie. Als een bestrijdingsplichtige dierziekte uitbreekt, wil het Rijk deze snel en maatschappelijk verantwoord bestrijden. De minister van Economische Zaken, Landbouw en innovatie is verantwoordelijk voor de bestrijding, de nieuwe Voedsel en Warenautoriteit is verantwoordelijk voor de uitvoering.

Deze dierziekten worden bestreden volgens Europese bestrijdingsrichtlijnen, uitgewerkt in nationale beleidsdraaiboeken. Een dierziekte is bestrijdingsplichtig als deze: snel kan uitbreiden, ook naar EU-lidstaten (Nederland heeft een vrijwaringsplicht); ernstige schade kan berokkenen aan betrokken diersoort; niet kan worden voorkomen of bestreden met de normale bedrijfsmiddelen; ernstige economische schade veroorzaakt voor houders en lidstaten. Naast de maatregelen uit de beleidsdraaiboeken, kan de staatsecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) aanvullende maatregelen nemen. Daarbij wordt hij geadviseerd door de Chief Veterinary Officer (de hoofddierenarts van het Rijk) en groepen van deskundigen. De deskundigen zijn onafhankelijk en worden door de minister benoemd.

De groepen bestaan uit deskundigen met kennis over de ziektes, deskundigen over het 'veld', epidemiologen en virologen.

Om bestrijdingsplichtige dierziekten te bestrijden, kan noodvaccinatie worden toegepast. Hierdoor wordt de verspreiding van de ziekte tegengegaan en zal een dier na besmetting niet ziek worden. Tegen dierziekten zoals mond- en klauwzeer (MKZ) en vogelgriep (Aviaire influenza, AI), mag niet standaard preventief worden gevaccineerd. Deze ziekten moeten bij een uitbraak namelijk snel worden gesignaleerd en bestreden.

Het vaccinatiebeleid voor deze ziekten wordt in overleg met de Europese Unie vastgesteld als er een uitbraak is of dreigt te komen. Belangrijke eisen voor noodvaccinatie zijn dat deze veilig, specifiek en effectief is. Daarnaast moet een gevaccineerd dier te onderscheiden zijn van een geïnfecteerd dier. Een van de kenmerken van vaccinatie is namelijk dat de dieren geen of weinig ziekteverschijnselen vertonen. Bedrijfsgebonden dierziekten zijn dierziekten die veel voorkomen (bijvoorbeeld uierontsteking) en waarvoor veehouders en de sectoren als eerste verantwoordelijk zijn om ze te beheersen. De zeer besmettelijke bestrijdingsplichtige dierziekten, zoals mond- en klauwzeer, vallen hier niet onder.

De Rijksoverheid besteedt aandacht aan deze dierziekten omdat deze verband houden met antibioticumgebruik in de veehouderij. Ook hebben de ziekten gevolgen voor het dierenwelzijn en de bedrijfseconomische resultaten.

Bij het onverhoopt uitbreken van een veewetziekte zoals bijvoorbeeld vogelpest wordt het bedrijf van rechtswege tijdelijk afgesloten. Gedurende die periode mogen er geen dieren het bedrijf verlaten en zullen de hokken vol geraken, aangezien de jonge dieren groeien.

2.2.2.15. Gezondheidsrisico's voor de mens

- Zoönosen zijn infectieziekten veroorzaakt door micro-organismen die kunnen overgaan van dieren naar mensen. De belangrijkste zoönosen die veroorzaakt worden door contact met dieren, luchtcontact, via voedingsmiddelen van dierlijke aard en/of mest worden hieronder toegelicht: Influenzavirus: virus dat zowel bij de mens, de kip als varkens voorkomt en het risico met zich meedraagt dat door uitwisseling van erfelijk materiaal een nieuw griepvirus zou kunnen ontstaan. Mensen kunnen geïnfecteerd reken met het influenzavirus door direct contact met geïnfecteerde dieren.
- Salmonella: Bacterie die via vlees of eieren zou kunnen leiden tot voedselinfecties. Infecties bij de mens treden voornamelijk op door het eten van besmet vlees en eieren of producten die door vlees of eieren zijn besmet (kruisbesmetting).
- Toxoplasma: parasiet die overgedragen kan worden door het eten van onvoldoende verhit vlees. De mens kan geïnfecteerd raken door contact met eitjes, besmette aarde of door het eten van met eitjes besmette groenten. Besmetting kan ook optreden door het eten van rauw of niet goed doorbakken vlees.
- MRSA (Meticilline Resistente Staphylococcus Aureus): bacterie die ongevoelig is voor de meeste antibiotica. Personen die nauw (beroepsmatig) contact hebben met varkens en vleeskalveren hebben een verhoogd risico op het oplopen van een besmetting met NT-MRSA via direct contact met dieren, mest, stof en inhalatie van stallucht.

Inzake de consequenties van schaalvergroting in de intensieve veehouderij heeft het Centrum van Infectieziektenbestrijding van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM/Cib) een analyse gemaakt van de volksgezondheidsaspecten van megastallen voor varkens en pluimvee (RIVM rapportnr. 215011002: Volksgezondheidsaspecten van veehouderijmegabedrijven in Nederland. Zoönosen en antibioticumresistentie.).

2.2.2.16. Verordening Registratie en verantwoording antibioticagebruik pluimveesector 2011

De overheid heeft in 2008 ter beperking van het antibiotica gebruik met de vier veehouderijsectoren, waaronder de pluimveesector het Convenant antibioticaresistentie dierhouderij afgesloten. De overheid heeft recent nog met deze convenantpartners afgesproken dat het antibioticagebruik in de veehouderij met 20 % in 2011 en met 50 % in 2013 gereduceerd moet zijn. Gebruik makend van de bevoegdheid die de Wet op de bedrijfsorganisatie en het Instellingsbesluit PPE bieden heeft het productschap onderhavige verordening vastgesteld inzake de registratie van antibioticagebruik door de ondernemers in de sector, gekoppeld aan voorschriften inzake het voeren van een bedrijfsgezondheidsplan en bedrijfsbehandelplan. De registratie van antibioticagebruik, het voorschrijven van een bedrijfsgezondheidsplan en bedrijfsbehandelplan en de voorziene rapportage en evaluatie zijn gericht op de zorg voor een goede bedrijfsvoering. De maatregelen bevorderen de productie en afzetmogelijkheid van de verschillende producten in de pluimveesector en dienen de voedselveiligheid.

2.2.2.17. Meststoffenwet

Bij een vleeskuikenhouderij komt mest vrij. Deze mest wordt van het bedrijf afgevoerd en elders aangewend als meststof in overeenstemming met de meststoffenwet. Per 1 januari 2006 is de gewijzigde meststoffenwet van kracht. Belangrijkste wijziging in de nieuwe meststoffenwet 2006 is de introductie van het stelsel van gebruiksnormen.

Er geldt een gebruiksnorm ten aanzien van dierlijke meststoffen. Tevens dient rekening te worden gehouden met een stikstofgebruiksnorm en fosfaatgebruiksnorm. Met de gift aan dierlijke meststoffen, kunstmeststoffen en overige organische meststoffen mogen deze gebruiksnormen niet worden overschreden.

De introductie van stikstofgebruiksnormen en de gebruiksnorm voor dierlijke meststoffen is een directe uitwerking van de Europese Nitraatrichtlijn. Deze stelt dat de concentratie nitraat in grondwater maximaal 50 milligram per liter is. Aan deze verplichting kan alleen worden voldaan wanneer er maatregelen worden genomen die de toevoer van stikstof beperken, dus een stelsel van gebruiksnormen. Ondanks dat de meststoffenwet geen toetsingskader is bij milieuvergunningverlening, is deze wet wel van invloed op de bedrijfsvoering. Verder is aangegeven in de meststoffenwet, dat er voor minimaal 6 maanden opslag van mest moet zijn.

2.2.2.18. Nederlandse Richtlijn Bodem (NRB)

Met de Nederlandse richtlijn bodembescherming (NRB) kan beoordeeld worden welke combinatie van maatregelen en voorzieningen tot een verwaarloosbaar bodemrisico leidt. Dat betekent dat de kans op belasting van de bodem door in de inrichting gebruikte stoffen in principe nihil is. Het hart van de NRB is de bodemrisico - checklist (BRCL). Daarmee kan van elke bedrijfsactiviteit bepaald worden wat het bodemrisico is. Het bodemrisico kan herleid worden uit de emissiescore; bij een score van 1 geldt het risico als verwaarloosbaar (A). Lukt het niet een verwaarloosbaar bodemrisico te realiseren, dan kan in sommige gevallen een aanvaardbaar bodemrisico (A*) geaccepteerd worden.

Bij een aanvaardbaar bodemrisico staat het bevoegde gezag een mogelijke belasting van de bodem toe, onder de voorwaarde dat deze belasting gesignaleerd en weer opgeruimd wordt.

Opbouw van de BRCL

Middels de BRCL wordt aan elke bedrijfsmatige activiteit afzonderlijk een basis-emissiescore toegekend. Bodembeschermende maatregelen en voorzieningen leiden tot een reductie van de basis-emissiescore. De aard en hoeveelheid van de betrokken stoffen is van ondergeschikt belang bij het beoordelen van het bodemrisico. Alleen als onomstotelijk kan worden aangetoond dat vrijkomende stoffen niet in de bodem zullen indringen of dat de hoeveelheid of samenstelling geen merkbare verandering van de bodemkwaliteit kan veroorzaken is het bodemrisico op voorhand verwaarloosbaar. Maatregelen (software) en voorzieningen (hardware) moeten op elkaar zijn afgestemd om daadwerkelijk een scorereductie te geven. Minder effectieve voorzieningen vergen zwaardere beheermaatregelen en omgekeerd.

In de BRCL wordt per activiteit de effectiviteit van gangbare pakketten bodembeschermende maatregelen en voorzieningen beschouwd. Bij de beschrijving van de pakketten worden systeemontwerp, opvangvoorzieningen en bijbehorende beheermaatregelen onderscheiden. Daar waar zinvol wordt verwezen op de samenhang van een activiteit met andere activiteiten. Onder beheermaatregelen is ook incidentenmanagement opgenomen, waarmee acties zijn bedoeld gericht op het schoonhouden van apparatuur en werkvloer (algemene zorg) en/of de noodzakelijke aanwezigheid van opruimfaciliteiten en getraind personeel (faciliteiten en personeel) om in geval van incidenten doelmatig te kunnen ingrijpen.

2.2.2.19. Geluid

De normstelling waaraan de berekeningsresultaten op de woningen rondom de inrichting worden getoetst, is afhankelijk van het gemeentelijk beleid en de aard van de omgeving. De gemeente Hardenberg heeft nog geen gemeentelijk geluidbeleid vastgesteld. Daarom is aangesloten bij het toetsingskader van de “Handreiking industrielawaai en vergunningverlening”, 1998. De gehanteerde geluidsnormen gelden op de gevel van geluidgevoelige bestemmingen (meestal woningen).

2.2.2.20. Externe veiligheid

Het Bevi is in 2004 in werking getreden en verplicht de bevoegd gezagen Wet milieubeheer (Wm) en Wet op de ruimtelijke ordening (WRO) – in deze de gemeenten en provincies – afstand te houden tussen gevoelige objecten en risicovolle bedrijven. Tevens beperkt het besluit het totale aantal aanwezige personen in de directe omgeving van een risicovol bedrijf. Gemeenten en provincies moeten de normen uit het besluit naleven bij het opstellen en wijzigen van bestemmingsplannen en bij het verlenen van omgevingsvergunningen. Tevens moet de brandweer om advies worden gevraagd. Afstemming tussen de drie taakvelden ruimtelijke ordening, milieu en rampenbestrijding is zodoende van groot belang. De normen in het besluit zijn niet effectgericht maar gebaseerd op een kansbenadering. Tevens geven de risiconormen alleen de kans weer om als direct gevolg van een ongeval met gevaarlijke stoffen te overlijden; gezondheidsschade en de kans op verwonding of materiële schade zijn daarin niet meegenomen. Externe veiligheid is voor een agrarisch bedrijf echter niet van belang. Een agrarisch bedrijf zelf veroorzaakt derhalve zelf geen risico's voor de omgeving in het kader van de externe veiligheid. Het is geen Bevi-inrichting. Daarnaast is het productieproces van het bedrijf niet van dien aard dat de Arbo-wetgeving specifieke voorschriften voorschrijft.

2.2.2.21. Wet archeologische monumentenzorg

De Wet op de Archeologische Monumentenzorg is de Nederlandse uitwerking van het Verdrag van Malta (la Valetta). De wet is een raamwet, die regelt hoe rijk, provincie en gemeente bij hun ruimtelijke plannen rekening moeten houden met het erfgoed in de bodem. De Wet op de Archeologische Monumentenzorg is op 1 september 2007 in werking getreden. De nieuwe wet beoogt het culturele erfgoed (en vooral het archeologische erfgoed) te beschermen. Onder archeologisch erfgoed wordt verstaan: alle fysieke overblijfselen, zowel in als boven de grond, die bijdragen aan het verkrijgen van inzicht in menselijke samenlevingen uit het verleden.

De uitgangspunten van de nieuwe wet zijn: Archeologische waarden zoveel mogelijk in de bodem bewaren en alleen opgraven als behoud in de bodem (in situ) niet mogelijk is. Vroeg in de ruimtelijke ordening al rekening houden met archeologie. Initiatiefnemers van ruimtelijke ontwikkelingen moeten in een vroegtijdig stadium aangeven hoe met eventuele archeologische waarden bij bodemversturende ingrepen zal worden omgegaan. Dit houdt in een verplichting tot vooronderzoek bij werkzaamheden die de grond gaan verstoren. De invoering hiervan wordt geregeld via bestemmingsplannen en vrijstellingen, de mer-plichtige activiteiten en ontgrondingen. Bodemverstoorders betalen archeologisch onderzoek en mogelijke opgravingen (principe verstoorder betaalt). De kosten voor noodzakelijke archeologische werkzaamheden komen ten laste van de initiatiefnemer tot de bodemversturende activiteit. Gemeenten moeten in hun omgevingsplannen en streekplannen deze attentiegebieden verder uitwerken. Voordat er in deze gebieden in de grond gewerkt kan worden, is een archeologisch vooronderzoek verplicht. Verder bevat de wet tal van handvaten voor vergunningen en vrijstellingen.

2.2.2.22. WABO

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is op 1 oktober 2010 in werking getreden. De Wabo maakt het mogelijk om voor een groot aantal toestemmingen op het gebied van de fysieke leefomgeving nog maar één vergunning aan te vragen: de omgevingsvergunning.

De Wabo kent twee typen voorbereidingsprocedures:

1. De reguliere voorbereidingsprocedure
2. De uitgebreide voorbereidingsprocedure

Zowel de reguliere als de uitgebreide procedure zijn een uitwerking van de procedureregels in de Algemene wet bestuursrecht (Awb). De hoofdregel is dat op het aanvragen, wijzigen of intrekken van een vergunning de reguliere (korte) procedure van toepassing is, tenzij artikel 3.10 van de Wabo zegt dat de uitgebreide procedure van toepassing is. Wanneer voor één van de aangevraagde toestemmingen de uitgebreide procedure is aangewezen, wordt voor de volledige omgevingsvergunning de uitgebreide procedure gevolgd. Voor onderhavige aanvraag zal de uitgebreide procedure worden gevolgd.

2.2.2.23. Vierde Nota waterhuishouding

De vierde Nota waterhuishouding van december 1998 verwoordt het nationale beleid. Eén van de speerpunten is een duurzaam stedelijk waterbeheer, met als belangrijke elementen: hergebruik van regenwater, het afkoppelen van verhard oppervlak van de riolering, het infiltreren van regenwater in de bodem, het bergen van regenwater in vijvers, herwaardering van watersystemen bij de ruimtelijke inrichting van (nieuwe) woongebieden.

2.2.2.24. Waterbeheer 21e eeuw (WB21)

Met WB21 wordt ingespeeld op toekomstige ontwikkelingen die hogere eisen stellen aan het waterbeheer. Het gaat hierbij onder andere om klimaatverandering, bodemdaling en zeespiegelstijging. WB21 heeft twee principes voor duurzaam waterbeheer geïntroduceerd: 'vasthouden, bergen en (vertraagd) afvoeren' en 'schoonhouden, scheiden en zuiveren'.

2.2.3. Provinciaal beleid

2.2.3.1. Beleidskader Natura 2000 en stikstof Overijssel

De provincie Overijssel heeft een beleidskader afgekondigd. Wanneer een veehouderijbedrijf een depositietoename heeft ten opzichte van 7 december 2004 zal hieraan moeten worden voldaan, en zal een NB-vergunning aangevraagd moeten worden. De depositie wordt berekend op basis van het daadwerkelijk gebruik op 1 februari 2009.

De geplande ontwikkeling van het bedrijf zal niet gepaard gaan met een toename van ammoniakdepositie ten opzichte van 7 december 2004. Dit betekent dat er in het kader van de Natuurbeschermingswet geen voorwaarden aan het bedrijf gesteld zullen worden.

2.2.3.2. Omgevingsvisie Overijssel

De Omgevingsvisie Overijssel 2009 betreft een integrale visie die het voorheen geldende Streekplan Overijssel 2000+, het Verkeer- en vervoerplan, het Waterhuishoudingsplan en het Milieubeleidsplan samen brengt in één document. Hiermee is de Omgevingsvisie het integrale provinciale beleidsplan voor de fysieke leefomgeving van Overijssel. De Omgevingsvisie is op 1 juli 2009 vastgesteld door Provinciale Staten en op 1 september 2009 in werking getreden.

De hoofdambitie van de Omgevingsvisie is een toekomstvaste groei van welvaart en welzijn met een verantwoord beslag op de beschikbare natuurlijke hulpbronnen en voorraden. Enkele belangrijke beleidskeuzes waarmee de provincie haar ambities wil realiseren zijn:

- door meer aandacht voor herstructurering wordt ingezet op een breed spectrum aan woon-, werk- en mixmilieu's; dorpen en steden worden gestimuleerd hun eigen kleur te ontwikkelen;
- investeren in een hoofdinfrastructuur voor wegverkeer, trein, fiets en waarbij veiligheid en doorstroming centraal staan;
- zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik bij bebouwing door hantering van de zogenaamde 'SER-ladder'; deze methode gaat ervan uit dat eerst het gebruik van de ruimte wordt geoptimaliseerd, dan de mogelijkheid van meervoudig ruimtegebruik wordt onderzocht en dan pas de mogelijkheid om het ruimtegebruik uit te breiden, wordt bekeken; hierbij is afstemming tussen gemeenten over woningbouwprogramma's en bedrijfslocaties noodzakelijk;
- ruimtelijke plannen ontwikkelen aan de hand van gebiedskenmerken en keuzes voor duurzaamheid.

2.2.3.3. Omgevingsverordening Overijssel 2009

De provincie beschikt over een palet aan instrumenten waarmee zij haar ambities realiseert. Het gaat er daarbij om steeds de meest optimale mix van instrumenten toe te passen, zodat effectief en efficiënt resultaat wordt geboekt voor alle ambities en doelstellingen van de Omgevingsvisie. De keuze voor inzet van deze instrumenten is bepaald aan de hand van een aantal criteria. In de Omgevingsvisie is bij elke beleidsambitie een realisatieschema opgenomen waarin is aangegeven welke instrumenten de provincie zal inzetten om de verschillende onderwerpen van provinciaal belang te realiseren.

2.2.3.4. Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving

De provincie wil ontwikkelingen in de groene omgeving samen laten gaan met een impuls in kwaliteit. Daarom is de “Kwaliteitsimpuls Groene omgeving” ontwikkeld als een eenduidige bundeling van diverse bestaande regelingen als rood voor rood, rood voor groen, vab's, landgoederen etc. Deze regelingen blijven daarin overigens wel herkenbaar. Er is een eenvoudige werkwijze ontwikkeld om principes van ontwikkelingsplanologie toepasbaar te maken voor sociaal-economische ontwikkelingen in de groene omgeving. De basis ligt in de principes van zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik, de ontwikkelingsperspectieven en de “Catalogus Gebiedskenmerken”. Ontwikkelingen in de groene omgeving worden als volgt benaderd: *“Er wordt ruimte voor sociaal-economische ontwikkeling geboden als deze ontwikkeling vanuit zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik verantwoord is en in het ontwikkelingsperspectief ter plekke past en volgens de “Catatolgus Gebiedskenmerken”wordt Uitgevoerd”*.

Het borgen en versterken van de ruimtelijke kwaliteit bij ontwikkelingen in de groene omgeving is verankerd in artikel 2.1.6 van de Omgevingsverordening Overijssel 2009. De Omgevingsverordening Overijssel 2009 is het provinciaal juridisch instrument dat wordt ingezet voor die onderwerpen waarvoor de provincie eraan hecht dat de doorwerking van het beleid van de Omgevingsvisie Overijssel 2009 juridisch geborgd is.

Aan de geboden ontwikkelruimte worden dus voorwaarden verbonden om ruimtelijke kwaliteit te handhaven danwel in voorkomende gevallen de gewenste ruimtelijke kwaliteit te kunnen realiseren. Het gaat hierbij in alle gevallen om een goede ruimtelijke inpassing van de ontwikkeling. Op deze manier wordt aantasting van de omgevingskwaliteit en een verlies aan ecologisch en landschappelijk kapitaal als gevolg van de nieuwe ontwikkeling voorkomen danwel in voldoende mate gecompenseerd. Een en ander moet nader worden onderbouwd in een bij het ruimtelijk plan behorende toelichting.

2.2.3.5. Uitvoeringsmodel Omgevingsvisie Overijssel 2009

De opgaven, kansen, beleidsambities en ruimtelijke kwaliteitsambities voor de provincie zijn in de Omgevingsvisie Overijssel 2009 geschetst in ontwikkelingsperspectieven voor de groene omgeving en stedelijke omgeving.

Om de ambities van de provincie waar te maken, bevat de Omgevingsvisie een uitvoeringsmodel. Dit model is gebaseerd op drie niveaus, te weten:

- generieke beleidskeuzes;
- ontwikkelperspectieven;
- gebiedskenmerken.

Aan de hand van de drie genoemde niveaus kan worden gezien of een ruimtelijke ontwikkeling mogelijk is en er behoefte aan is, waar het past in de ontwikkelingsvisie en hoe het uitgevoerd kan worden.

2.2.3.6. Toetsing van het initiatief aan de uitgangspunten van de Omgevingsvisie Overijssel 2009 en de regeling 'Kwaliteitsimpuls Groene omgeving'

Indien het concrete initiatief wordt getoetst aan de Omgevingsvisie Overijssel ontstaat globaal het volgende beeld.

2.3.3.6 A Uitvoeringsmodel Omgevingsvisie Overijssel

Generieke beleidskeuzes

In het provinciaal omgevingsbeleid zijn de ontwikkelingsmogelijkheden voor de (intensieve) landbouw aangemerkt als relevante provinciale belangen. De hoofdlijn van het beleid is gericht op het bieden van ontwikkelingsmogelijkheden voor bedrijfsontwikkeling in de landbouw, onder

voorwaarden van generiek instrumentarium (zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik – Artikel 2.1.4. van de Omgevingsverordening), ontwikkelingsperspectieven en gebiedskenmerken.

Om landbouwbedrijven als functionele dragers van de Groene omgeving te behouden en te versterken, wordt ruimte geboden voor schaalvergroting en -verbreding. Duurzame en concurrerende landbouwbedrijven leveren een belangrijke bijdrage aan de provinciale economie, het open houden van het landelijk gebied en het in stand houden van en voortbouwen op waardevolle cultuurlandschappen. De intensieve veehouderij heeft vooral ontwikkelingsmogelijkheden in de landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's) en op sterlocaties in verwevingsgebieden. Uiteraard geldt ook voor deze gebieden dat behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit in relatie tot de gebiedskenmerken onderdeel van de gebiedsontwikkeling is. Zowel gespecialiseerde als verbrede landbouwbedrijven hebben in de toekomst grotere bouwpercelen nodig voor een toekomstvast continuering van de bedrijfsvoering. Niet de oppervlakte van een bouwperceel is maatgevend, maar de kwaliteit in relatie tot de omgeving. De provincie stelt geen maximum aan de omvang van agrarische bouwpercelen. Uitzondering hierop is de intensieve veehouderij. Hiervoor gelden de bouwblokmaten zoals omschreven in het Reconstructieplan Salland-Twente. Met de Kwaliteitsimpuls Groene omgeving wordt dit in combinatie met versterking van de ruimtelijke kwaliteit mogelijk gemaakt. Dit betekent 'sturen op kwaliteit' in plaats van 'sturen op kwantiteit'. In de omgevingsverordening is dit verankerd in Artikel 2.1.6. onder 1.

Artikel 2.1.4

Bestemmingsplannen voorzien uitsluitend in andere dan stedelijke ontwikkelingen die een extra ruimtebeslag door bouwen en verharden leggen op de groene omgeving wanneer aannemelijk is gemaakt:

- dat (her)benutting van bestaande bebouwing in de groene omgeving in redelijkheid niet mogelijk is;
- dat mogelijkheden voor combinatie van functies op bestaande erven optimaal zijn benut.

Artikel 2.1.6. onder 1

Bestemmingsplannen voor de Groene omgeving voorzien in nieuwvestiging en grootschalige uitbreidingen van bestaande functies in de Groene omgeving, uitsluitend indien hier sociaaleconomische en/of maatschappelijke redenen voor zijn én er is aangetoond dat het verlies aan ecologisch en/of landschappelijk waarden in voldoende mate wordt gecompenseerd door investeringen ter versterking van ruimtelijke kwaliteit in de omgeving.

In het kader van de generieke beleidskeuzes wordt het volgende geconstateerd:

- In voorliggend geval wordt ruimte geboden aan de bedrijfsontwikkeling van landbouw. Gebleken is dat herbenutting van bestaande bebouwing en combinaties van functies op bestaande erven niet mogelijk zijn. Binnen de gemeente Hardenberg zijn op korte termijn geen locaties beschikbaar die een beter alternatief vormen. Gebleken is dat uitbreiding op de huidige locatie in het kader van het provinciaal omgevingsbeleid passend is.
- Er is sprake van een uitbreiding van intensieve veehouderij. Ontwikkelingsmogelijkheden worden vooral geboden binnen LOG's en op sterlocaties in verwevingsgebieden. Geconstateerd wordt dat onderhavige locatie niet binnen de reikwijdte van de reconstructiezonering valt. Wel wordt opgemerkt dat het plangebied binnen een ontwikkelingsgebied voor (moderne) landbouw valt op basis van de ontwikkelingsperspectieven.

- Voor intensieve veehouderij gelden de bouwblokmaten zoals omschreven in het Reconstructieplan Salland-Twente. Onderhavig plangebied valt niet onder het toepassingsbereik van het Reconstructieplan. Ook in de gemeentelijke beleidskaders worden geen maximale bouwblokmaten genoemd. Dit betekent in dit geval een bouwblokomvang naar behoefte. In voorliggend plan en de uitgevoerde MER is deze behoefte nader onderbouwd. Conform artikel 2.1.6 van de Omgevingsverordening dient de omvang c.q. ontwikkeling in evenwicht te zijn met de investeringen in de ruimtelijke kwaliteit.

Krachtens de Omgevingsverordening moet in het kader van de toelichting op het bestemmingsplan gemotiveerd dat de nieuwe ontwikkeling past binnen het ontwikkelingsperspectief dat in de Omgevingsvisie Overijssel voor het gebied is neergelegd. Hieronder wordt onder het kopje 'ontwikkelingsperspectief' uitgebreid op dit aspect ingegaan.

Ontwikkelingsperspectieven

Het plangebied kent op basis van de ontwikkelingsperspectievenkaart van de provincie Overijssel het ontwikkelingsperspectief 'buitengebied accent productie' met de aanduiding 'schoonheid van de moderne landbouw'. In onderstaande afbeelding is een uitsnede van de perspectievenkaart behorende bij de Omgevingsvisie opgenomen.

Afbeelding: Uitsnede ontwikkelperspectievenkaart Omgevingsvisie Overijssel 2009 (Bron: Provincie Overijssel)

“Buitengebied accent productie” – Schoonheid van de moderne landbouw

Deze gebieden zijn primair gebieden voor de landbouw die bijdragen aan de kwaliteit van de open cultuurlandschappen. Het omvat de gebieden waar het ruimtelijk raamwerk van lanen, waterlopen, bebouwingslinten en bosstroken optimaal in harmonie is met de schaalvergroting van de landbouw. De beleidsambitie is gericht op het behoud van de herkenbaarheid van deze verschillende landschappen ten opzichte van elkaar en het accentueren van de verschillen en contrasten binnen deze landschappen.

Toetsing van het initiatief aan de “Ontwikkelingsperspectieven”

In dit geval is sprake van een uitbreiding van een bestaand (intensief) agrarisch bedrijf. Deze uitbreiding sluit aan bij de provinciale ambitie om binnen deze gebieden ruimte te bieden aan ontwikkeling van de (moderne) landbouw, in harmonie met het ruimtelijk raamwerk van lanen, waterlopen en bosstroken. Dit plan voorziet in versterking van een agrarische functie in combinatie met investeringen in de ruimtelijke kwaliteit die aansluiten bij de gebiedskenmerken.

Gebiedskenmerken

Op basis van gebiedskenmerken in vier lagen (natuurlijke laag, laag van het agrarisch-cultuurlandschap, stedelijke laag en lust- en leisurelaag) gelden specifieke kwaliteitsvoorwaarden en –opgaven voor ruimtelijke ontwikkelingen.

1. De “Natuurlijke laag”

Overijssel bestaat uit een rijk en gevarieerd spectrum aan natuurlijke landschappen. Deze vormen de basis voor het gehele grondgebied van Overijssel. Het beter afstemmen van ruimtelijke ontwikkelingen op de natuurlijke laag kan ervoor zorgen dat de natuurlijke kwaliteiten van de provincie weer mede beeldbepalend worden. De locatie is op de gebiedskenmerkenkaart ‘Natuurlijke laag’ aangeduid met het gebiedstype “Hoogveengebied (in cultuur gebracht)”. In onderstaande afbeelding is dat weergegeven.

Afbeelding: De natuurlijke laag: “Hoogveengebied (in cultuur gebracht)” (Bron: Provincie Overijssel)

“Hoogveengebieden (in cultuur gebracht)”

Op waterhuishoudkundig geïsoleerde plekken (waar het regenwater wordt vastgehouden) ontwikkelde zich in het zandgebied op kleine en grote schaal hoogveen; onder invloed van regenwater ontstonden veenmoerassen. Deze groeiden als een dikke spons van veenmossen steeds verder omhoog, los van het grondwater. De extreme zure en voedselarme omstandigheden leidden tot natte, slecht toegankelijke moerasgebieden, waar vrijwel geen boom kon groeien. De hoogveenrestanten worden gekenmerkt door een hoge waterkwaliteit, een hoge waterstand en een hoge natuurkwaliteit. Lokaal is sprake van “levend hoogveen” (veenaangroei). De ambitie is de hoogveenrestanten in stand te houden en op een aantal plekken het hoogveen opnieuw tot groei te brengen. Het open natte karakter is hierbij een belangrijke kwaliteit. De inzet is op de randen tussen de hoogveenrestanten en de hoogveenontginningsgebieden landschappelijk leesbaar te maken als ontgonnen deel van het oorspronkelijk veenlandschap. Zo ontstaat een samenhangend en leesbaar landschap in de hoogveengebieden en een overgang naar heide en schaalgraslanden eromheen.

Toetsing van het initiatief aan de “Natuurlijke laag”

Door het opstellen van een ruimtelijk kwaliteitsplan wordt de uitbreiding van het agrarische bedrijf op een landschappelijk verantwoorde wijze ingepast in het landschap. Er wordt ter plaatse fors geïnvesteerd in het landschap. Hiermee sluit de locatie in de toekomstige situatie goed aan bij de gebiedskenmerken van omliggend landschap en wordt het initiatief op een passend wijze ingepast in het landschap. Voor een uitgebreide toelichting op het ruimtelijk kwaliteitsplan wordt verwezen naar hoofdstuk 3.

2. De “Laag van het agrarisch cultuurlandschap”

In het agrarisch cultuurlandschap gaat het er altijd om dat de mens inspeelt op de natuurlijke omstandigheden en die ten nutte maakt. Hierbij hebben nooit ideeën over schoonheid een rol gespeeld. Wel zijn we ze in de loop van de tijd gaan waarderen om hun ruimtelijke kwaliteiten. Vooral herkenbaarheid, contrast en afwisseling worden gewaardeerd. De ambitie is gericht op het voortbouwen aan de kenmerkende structuren van de agrarische cultuurlandschappen door óf versterking óf behoud óf ontwikkeling of een combinatie hiervan.

De locatie is op de gebiedskenmerkenkaart de “Laag van het agrarisch cultuurlandschap” aangeduid met het gebiedstype “Veenkoloniaal landschap”. In onderstaande afbeelding is dat weergegeven.

Afbeelding: De laag van het agrarisch cultuurlandschap “Veenkoloniaal landsschap” (Bron: Provincie Overijssel)

“Veenkoloniaal landschap”

Kenmerkend voor het veenkoloniaal landschap zijn de grootschalige open landschappen met een lineaire bebouwings-, verkavelings- en ontwateringsstructuur die zijn ontstaan door grootschalige ontginning van de hoogveengebieden. Het Overijssels veenkoloniaal landschap is deel van een groter geheel dat zich uitstrekt over Groningen en Drenthe. Het is gevormd door ontginners en boeren uit met name het noorden. Typische Groningse boerderijen staan hier doorgaans naast de Overijsselse boerderijen.

De ambitie is gericht op de versterking van de aantrekkelijkheid, de leefbaarheid en de kwaliteit van dit landschap. Het gaat dan met name om de grote maat en de vergezichten. De norm is een beschermende bestemmingsregeling gericht op instandhouding van de grote open ruimtes, de vergezichten en het contrast tussen deze ruimtes en bestaande verdichte zones. Als ontwikkelingen plaatsvinden in het veenkoloniaal landschap dan dragen deze bij aan het behoud en de versterking van bijzondere architectuur, de linten in het landschap en de open ruimtes.

Toetsing van het initiatief aan de “Laag van het agrarisch cultuurlandschap”

Ook voor de cultuur-agrarische laag geldt dat het plangebied op zorgvuldige wijze wordt ingepast in het landschap. Om de locatie op een zorgvuldige wijze in te passen in het cultuurlandschap is een ruimtelijk kwaliteitsplan opgesteld. In de planbeschrijving is hier al nader op ingegaan. Hierbij is bijvoorbeeld aandacht voor het respecteren van de lineaire ontginningsrichting, waardevolle zichtlijnen en de aanleg van streekeigen beplanting. De materialisering zal afgestemd worden op bebouwingskenmerken ten aanzien van omliggend landschap. Door de zorgvuldige inpassing sluit de uitbreiding zo goed mogelijk aan bij de gebiedskenmerken.

3. De “Stedelijke laag”

De locatie heeft op de gebiedskenmerkenkaart ‘de stedelijke laag’ geen bijzondere eigenschappen. Deze gebiedskenmerken kunnen derhalve feitelijk buiten beschouwing worden gelaten.

4. De “Lust en Leisurelaag”

Met de natuurlijke laag, de laag van het agrarische cultuurlandschap en de stedelijke laag is het spectrum van de ruimtelijke kwaliteit nog niet compleet. De lust & leisurelaag is het domein van de belevenis, de betekenis en identiteit. Het voegt kenmerken toe als landgoederen, recreatieparken, recreatieve routes maar benut ook vooral de kwaliteit van de andere drie lagen.

De locatie is op de gebiedskenmerkenkaart de “lust- en leisurelaag” aangeduid met “donkerte” In onderstaande afbeelding is dat aangegeven.

Afbeelding: Lust en Leisurelaag: Donkerte (Bron: Provincie Overijssel)

“Donkerte”

Lichte gebieden geven een beeld van economische dynamiek; zoals de steden en dorpen, de snelwegen, de kassengebieden, attractieparken en grote bedrijventerreinen. De donkere gebieden geven daarentegen een indicatie van het rustige buitengebied van Overijssel. Het zijn relatief luwe en dunbevolkte gebieden met een lage gebruiksdruk. De ambitie is gericht op het koesteren van donkerte als kwaliteit. Het streven is gericht op het handhaven van de donkerte en, waar mogelijk, de gebieden bij ontwikkelingen nog donkerder te maken. De richting van de sturing is gericht op het minimaal toelaten van kunstlicht.

Toetsing van het initiatief aan de “Lust- en leisurelaag”

De ontwikkeling leidt niet tot een onevenredige toename aan kunstlicht. Het licht afkomstig van de stallen blijven veelal binnenmuurs. Overigens zal het onnodig gebruik van kunstlicht zoveel mogelijk voorkomen worden.

2.3.3.6 B Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving

'Uitbreiding agrarisch bouwvlak'

De gewenste ontwikkeling betreft de uitbreiding van een agrarisch bouwvlak. Een dergelijke ontwikkeling wordt genoemd in het 'Werkboek Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving' als 'Uitbreiding agrarisch bouwvlak'.

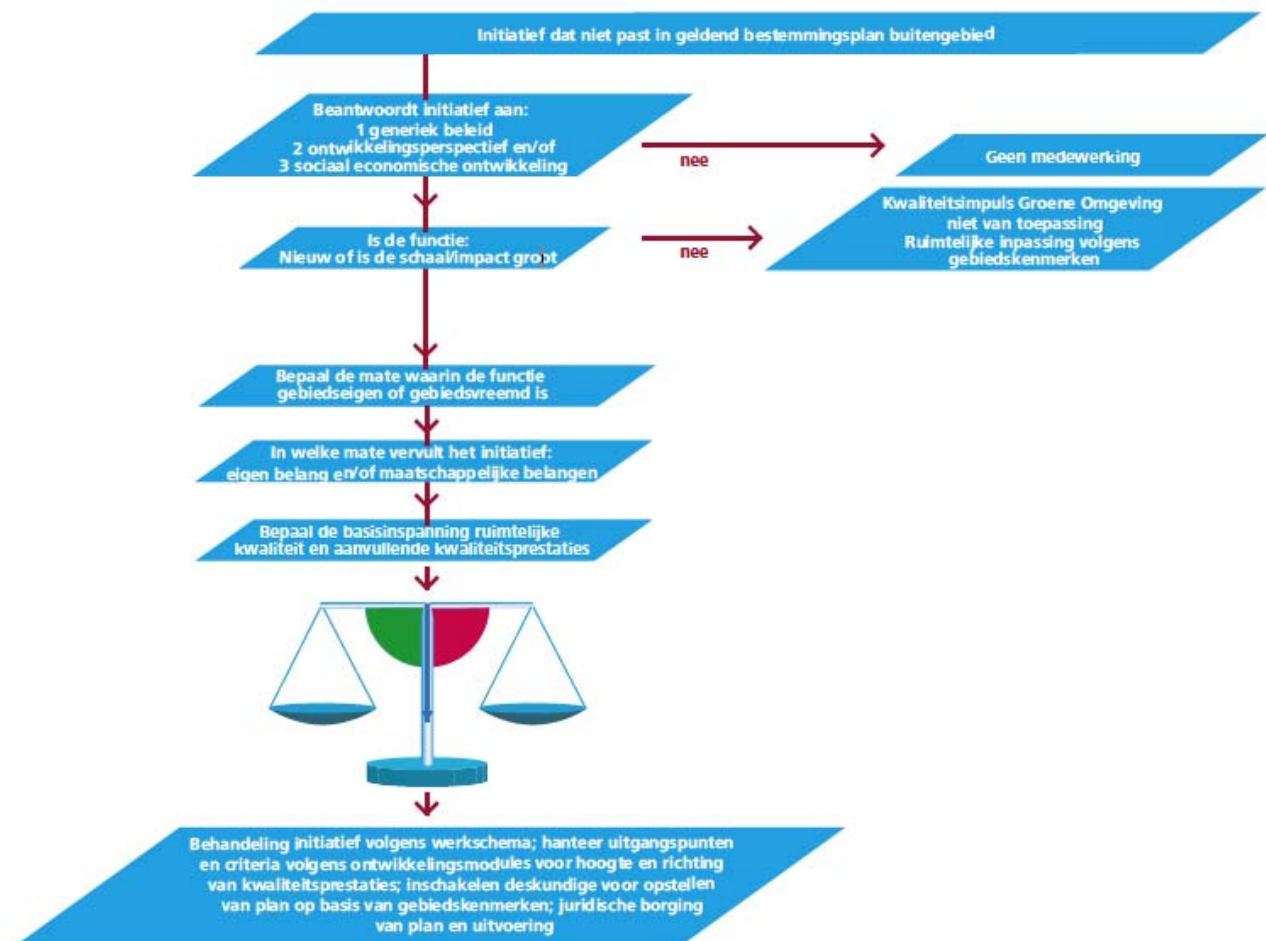
Categorie	Uitbreiding agrarisch bouwvlak
Doel	Ruimte voor agrarische bedrijfsontwikkeling die past in haar omgeving.
Toelichting	De schaalvergroting in de landbouw zet door, grotere boerderij-complexen vragen om een robuuste inpassing in het landschap.
Gebiedseigen/gebiedsvreemd	De functie is gebiedseigen c.q. hoort thuis in de groene omgeving.
Kwaliteitsprestaties	Ruimtelijke inpassing afhankelijk van de schaal en de gebiedskenmerken. Mogelijk aangepaste situering, ontwerp en maatvoering van gebouwen passend bij gebiedskenmerken. Eventueel op eigen erf of ander erf sanering van landschapsontsierende gebouwen die niet meer in gebruik zijn ('stal voor stal'-principe). Aanvullende prestaties in landschap, natuur, water en toegankelijkheid e.a. indien nodig voor goede balans.
Criteria en hoogte kwaliteitsprestaties	Basisinspanning is ruimtelijke inpassing van het totale erf. Kwaliteitsimpuls geldt vanaf 1,5 ha en bij grotere impact van de uitbreiding. Meestal volstaat een robuuster ruimtelijke inpassing. Aanvullende kwaliteitsprestaties op maat, afhankelijk van gebiedskenmerken en ontwikkelingsperspectief van een gebied.
Borging	In voorkomend geval nadere eisen opnemen in bestemmingsplan voor situering van gebouwen. Eventueel specifiek bestemmen van waardevolle landschapselementen, karakteristieke bebouwing aanduiden en opnemen aanlegvergunningstelsel. Erfinrichtingsplan opstellen als basis voor ruimtelijke inpassing. Uitvoering van het plan eventueel borgen met privaatrechtelijke overeenkomst.
Aandachtspunten	De vorm van het erf en de situering van gebouwen (het erfensemble) zijn in open landschap bepalend voor ruimtelijke kwaliteit. In het reconstructiegebied gelden voor intensieve veehouderij specifieke regels.

Afbeelding: Uitbreiding agrarisch bouwvlak (Bron: Provincie Overijssel)

Methodiek

De methodiek voor het bepalen van de balans tussen ontwikkelingsruimte en de gevraagde investering in de groene omgeving, is gericht op het volgende: hoe meer de ontwikkeling als gebiedsvreemd te beschouwen is en /of hoe groter de schaal en impact op de ruimtelijke kwaliteit is, des te zwaarder weegt dat aan de ontwikkelingskant van de balans en hoe hoger de aanvullende kwaliteitsprestaties dan dienen te zijn. Als het gaat om een gebiedsvreemde ontwikkeling van een grote schaal en met een grote impact op de omgeving, dan zal een forse investering in het landschap nodig zijn. Het modelschema Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving wordt hieronder weergegeven.

Afbeelding: Modelschema Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving (Bron: Provincie Overijssel)

Generiek beleid, ontwikkelingsperspectieven en sociaaleconomische ontwikkeling

Geconstateerd wordt dat de ontwikkelingen geen belemmeringen met zich meebrengen en aansluiten bij het provinciale omgevingsbeleid die in dit kader relevant zijn.

Gebiedseigen of gebiedsvreemd

Het onderscheid in gebiedseigen en gebiedsvreemde functies geeft een indicatie voor de mogelijke bijdrage vanuit de functie zelf aan behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving. Een gebiedseigen functie past in de beleidsdoelstellingen ofwel het ontwikkelingsperspectief van een gebied. Bij een gebiedsvreemde functie is er eerder sprake van gebruikseffecten die een negatieve invloed kunnen hebben op (ontwikkelingsmogelijkheden van functies in) de omgeving (verkeer, milieu, geurgevoeligheid, e.d.) In dit geval is sprake van een gebiedseigen functie. De functie hoort thuis in het buitengebied. Dit blijkt uit zowel de ontwikkelingsperspectieven ('buitengebied accent productie' met de aanduiding 'schoonheid van de moderne landbouw') en uit het afbeelding 4.6, waarin de provincie de uitbreiding van een agrarisch bedrijf ziet als een gebiedseigen functie.

Basisinspanning ruimtelijke kwaliteit en aanvullende kwaliteitsprestatie

De basisinspanning ruimtelijke kwaliteit bestaat uit een goede ruimtelijke inpassing van het totale erf waar de ontwikkeling deel van uitmaakt. Die basisinspanning is afhankelijk van de functie in relatie tot de omgeving. In algemene zin is voor een ontwikkeling van grotere omvang ook een grotere ofwel robuustere basisinspanning vereist. De invulling van de aanvullende kwaliteitsprestaties is maatwerk.

Als een gebiedseigen ontwikkeling vanuit de functie zelf al bijdraagt aan de omgevingskwaliteiten, dan kan dat deels gezien worden als invulling van de aanvullende kwaliteitsprestaties.

De basisinspanning wordt geleverd door de ruimtelijke inpassing van het totale erf. Hierbij is gekozen om het erf niet geheel 'dicht te zetten', maar door transparantie van boomsoorten en zichtlijnen de schoonheid van de moderne landbouw beleefbaar en zichtbaar te maken. De karakteristieken van het landschap lenen zich hiervoor. Daarnaast worden ook aanvullende kwaliteitsprestaties geleverd. Als de schaal en kenmerken van het landschap grotere ontwikkelingen goed verdragen, dan kunnen de aanvullende kwaliteitsprestaties minder zwaar zijn dan in een landschap met zeer waardevolle gebiedskenmerken zoals bijvoorbeeld een essen- en kampenlandschap. In voorliggend geval is sprake van een veenkoloniaal landschap, waarbij grootschalige open landschappen met een grote maat, lineaire bebouwings-, verkavelings- en ontwateringsstructuur kenmerkend zijn. Een (intensief) agrarisch bedrijf met forse omvang/ maat past hier goed binnen. Als aanvullende kwaliteitsprestaties wordt een forse singel met een breedte van 15 meter aan de westkant van het erf gerealiseerd. Tevens wordt er zorg en aandacht besteed aan de materialisatie van de schuren. Één en ander is nader uitgewerkt in hoofdstuk 3 'Planbeschrijving'.

Gezien vorenstaande wordt geconcludeerd dat er een goede balans is gevonden in de basisinspanningen en aanvullende kwaliteitsprestaties en de nieuw geboden ontwikkelingsruimte. Hier wordt derhalve geconcludeerd dat voldaan wordt aan de wens van de provincie Overijssel met betrekking tot de impuls aan de groene omgeving.

Conclusie toetsing aan provinciaal beleid

Geconcludeerd wordt dat de gewenste ontwikkeling in overeenstemming is met de 'Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving' en het in de 'Omgevingsvisie Overijssel 2009' verwoorde en in de 'Omgevingsverordening' verankerde provinciaal ruimtelijk beleid.

2.2.4. Gemeentelijk beleid

2.2.4.1. Visienota Buitengebied gemeente Hardenberg

Inleiding

De gemeente Hardenberg heeft de hoofdlijnen van het nieuwe ruimtelijke beleid voor het totale buitengebied van de gemeente Hardenberg geformuleerd in de 'Visienota Buitengebied Gemeente Hardenberg'. De ruimtelijke visie zoals vastgelegd in de visienota biedt de basis voor een nieuw bestemmingsplan voor het buitengebied in de gemeente Hardenberg. De hoofddoelen van het ruimtelijk beleid zoals verwoord in de 'Visienota Buitengebied' zijn:

- Op een duurzame en efficiënte wijze ruimte scheppen voor de verschillende ruimtevragende functies;
- Het vergroten van de leefbaarheid van het platteland;
- Het vergroten van de ruimtelijke kwaliteit.

Deze hoofddoelen zijn in de visienota als volgt vertaald:

1. een thematische benadering van het buitengebied (8 thema's);
2. een gebiedsgerichte benadering van het buitengebied;
3. uitgangspunt hierbij: de landschapstypen en de visuele landschapkenmerken;
4. een ontwikkelingsgerichte wijze van bestemmen.

Thematische benadering: 'Landbouw'

Het gemeentelijk beleid richt zich op:

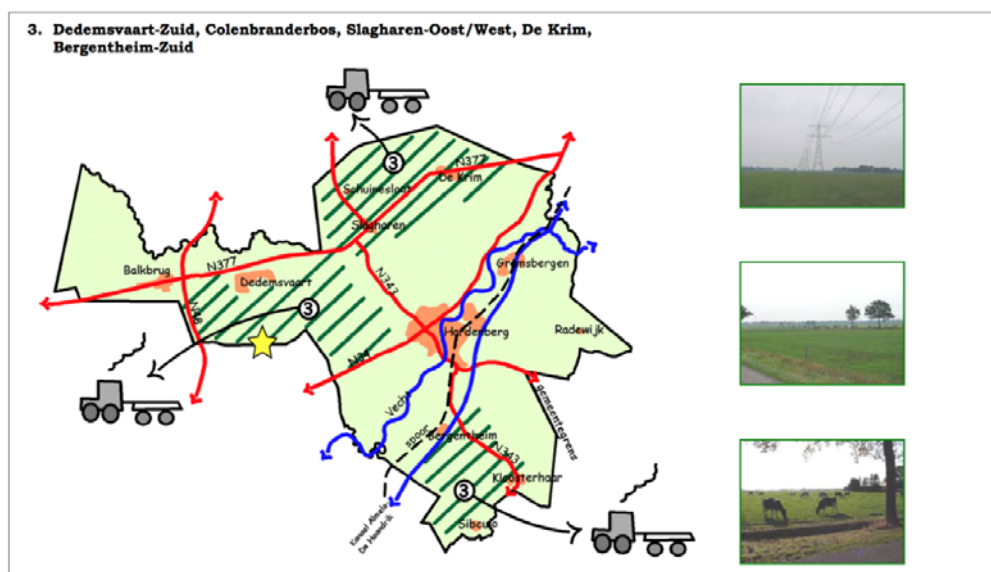
1. Het bieden van ruimte aan de landbouw om te komen tot een rationele, op de markt gerichte productie die in evenwicht is met zijn omgeving;
2. Het bieden van ruime mogelijkheden voor verbrede landbouw.
3. Een gebiedsgerichte aanpak;
4. Ruimte voor maatwerk voor plaatselijke omstandigheden.

In dit geval is met name de gebiedsgerichte benadering van belang.

Gebiedsgerichte benadering

De keuze voor een gebiedsgerichte benadering houdt verband met het feit dat het buitengebied van Hardenberg geen gebied is met een uniform karakter. De gebiedsgerichte benadering maakt het mogelijk om per gebied te kijken welke kwaliteiten minimaal moeten worden behouden en zo mogelijk versterkt. Per gebied zijn er ook verschillende ontwikkelingsmogelijkheden, die het best bijdragen aan de gebiedskwaliteiten. Bij de gebiedsindeling wordt uitgegaan van de huidige landschapskenmerken. Ook de keuze voor een ontwikkelingsgerichte wijze van bestemmen is gebaseerd op de nota ruimte, waarin het accent in de ruimtelijke ordening is verschoven van 'ordering' naar 'ontwikkeling'. Voor de gemeente houdt dat in, dat zij een andere rol in de ruimtelijke ordening zal gaan vervullen: minder toetsend achteraf en meer richtinggevend vooraf, gericht op de realisatie van ruimtelijke kwaliteit en ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw. De gemeente schept in haar ruimtelijke plannen de kaders/randvoorwaarden waarbinnen ontwikkelingen kunnen plaatsvinden. Dit plangebied is gelegen in deelgebied 3. Deelgebied 3 behelst het gebied Dedemsvaart-Zuid, Colenbranderbos, Slagharen-Oost/West, De Krim en Bergentheim-Zuid. Het landschapstype is een veenontginningslandschap met veel openheid/regelmatigheid, vlakke ligging, openstreckende strokenverkaveling, herkenbare wijkenstructuur en bebouwing langs de ontginningsassen.

Het gebied is nu vooral bedoeld voor de landbouw en als foerageergebied voor vogels. De ontwikkelingsrichting is met name gericht op ontwikkeling van de landbouw. Rond de N34 en N343 is er ruimte voor de ontwikkeling van een economische zone. In onderstaande afbeelding is een uitsnede van de kaart behorende bij de "Visienota Buitengebied" opgenomen.

Afbeelding: Ligging plangebied in deelgebied 3 van de Visienota Buitengebied (Bron: Gemeente Hardenberg)

Toetsing

Zoals hiervoor beschreven richt de ontwikkelingsrichting in dit deelgebied zich vooral op de ontwikkeling van de landbouw. De in dit bestemmingsplan besloten ontwikkeling sluit hier naadloos bij aan. Voor de ontwikkeling is een ruimtelijk kwaliteitsplan opgesteld, zodat de ontwikkeling op een passende wijze wordt ingepast in het landschap. De omliggende gebiedskenmerken zijn hierbij leidend geweest. In deze toelichting wordt ook aangetoond dat de ontwikkeling geen belemmering met zich meebrengt voor omliggende functies en dat het milieubelang zorgvuldig is afgewogen.

2.2.4.2. Toekomstvisie Hardenberg 2004-2019

Inleiding

De toekomstvisie voor de gemeente Hardenberg is vastgesteld door de gemeenteraad van Hardenberg op 27 mei 2004. Dit plan kent drie doelstellingen:

- samenhang in diverse gemeentelijke beleidsvelden ondersteunen;
- een helder profiel naar buiten toe creëren;
- strategische politieke keuzes maken.

De toekomstvisie is opgebouwd uit zeven programmalijnen waarin de doelstellingen, werkwijze en de rol van de gemeente zijn uitgewerkt. In het kader van dit bestemmingsplan is met name de programmalijn 'De Groene ruimte' van belang.

Programmalijn 6: De Groene ruimte

De functie van het buitengebied verandert. Was het voorheen vooral agrarische ruimte waarbij de agrariërs zowel voor de exploitatie als het onderhoud van het buitengebied zorgden, nu is het veel meer een collectief goed geworden. Deze verandering heeft te maken met de teruglopende rol van de landbouw, maar ook met andere behoeftes van mensen. Inwoners, bezoekers en toeristen zijn graag in de groene ruimte. De open ruimte wordt steeds meer een belevingsruimte. De landbouw zal een belangrijke functie blijven behouden in het buitengebied, maar zal niet meer de enige en primaire functie zijn.

Toetsing

Deze ontwikkeling voorziet in de uitbreiding van een agrarisch bedrijf. Hiermee wordt de belangrijke functie 'landbouw' versterkt in de gemeente Hardenberg. Ook wordt hiermee bijgedragen aan het behoud en de versterking van de vitaliteit in het buitengebied van Hardenberg. De uitbreiding wordt op een zorgvuldige wijze ingepast in het landschap, passend bij de gebiedskenmerken.

2.2.4.3. Welstandsnota

Inleiding

De welstandsnota 'Visie op beeldkwaliteit' is door de raad van de gemeente Hardenberg vastgesteld op 29 november 2011. Doelstelling van de Welstandsnota is: een duidelijk en toetsbaar gemeentelijk welstandsbeleid. Wanneer een gebied niet binnen de grenzen van deze welstandsnota valt, is de welstandsnota 'gemeente Hardenberg, voor altijd mooi' van toepassing. Rheezerveen wordt niet genoemd in de welstandsnota 'Visie op beeldkwaliteit'. Derhalve is de welstandsnota 'gemeente Hardenberg, voor altijd mooi' van toepassing. Onderhavig plangebied is gelegen in het welstandsgebied 'veenontginning'.

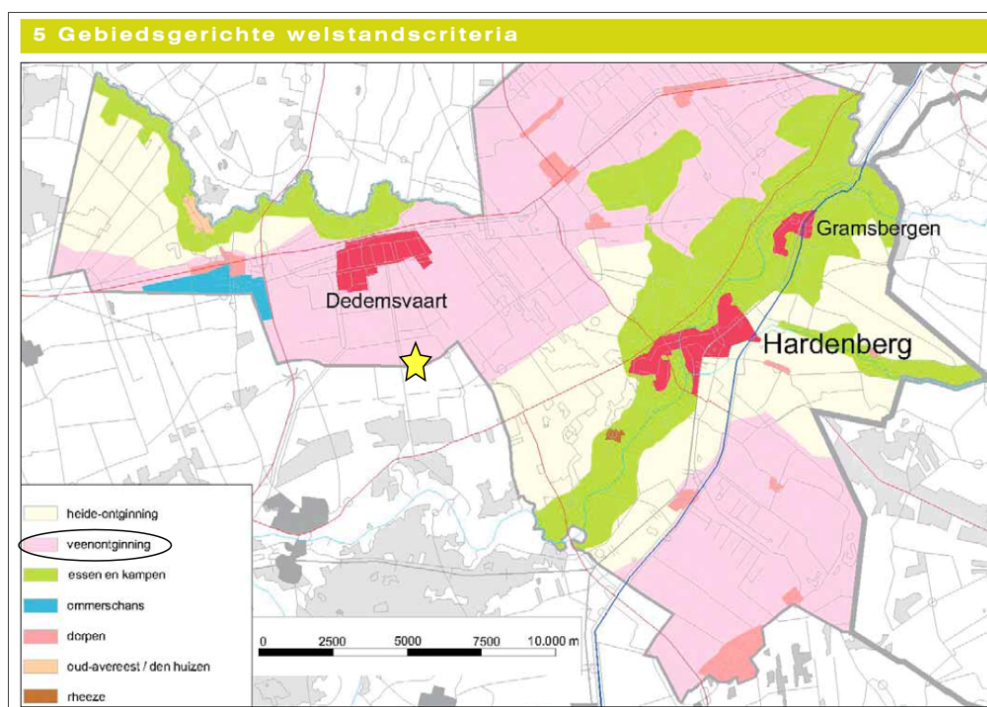

Veenontginning

Voor de verschillende gebiedsomschrijvingen worden in de Welstandsnota verschillende criteria aangegeven waarop de bebouwing zich hoort te conformeren in relatie tot het bebouwingsbeeld van de omgeving. Aspecten die betrekking hebben op onderhavig plan zijn:

- De hoofdvorm en situering van het bouwwerk voegen zich in de directe omgeving. In het veenontginningsgebied zijn daarbij in ieder geval relevant:
  - o de structuur van de verkaveling;
  - o schaal en maat;
  - o richting en oriëntatie van de voorgevel;
  - o vorm van de kappen en de gevelbeëindiging.
- Hoe grootschalige uitbreidingen of veranderingen aan het erf, passen in het landschap en op het erf.
- De samenhang van bouwwerken op een erf.
- Hoe de verschijningsvorm zich verhoudt tot de kwaliteit van de bebouwing in de directe omgeving.

De ligging van het plangebied in de welstandsnota wordt hieronder weergegeven.

Afbeelding: Uitsnede welstandskartaal (Bron: Gemeente Hardenberg)

In de welstandsnota 'gemeente Hardenberg, voor altijd mooi' is eveneens aangegeven dat wanneer sprake is van grootschalige uitbreiding of (functionele) verandering van een erf, het gewenst is dat in een erfinrichtingsplan wordt aangetoond hoe deze wijzigingen passen in het landschap en op het erf. Beplanting, verharding, verlichting en erfafscheidingen moeten daarbij onder andere aan de orde komen.

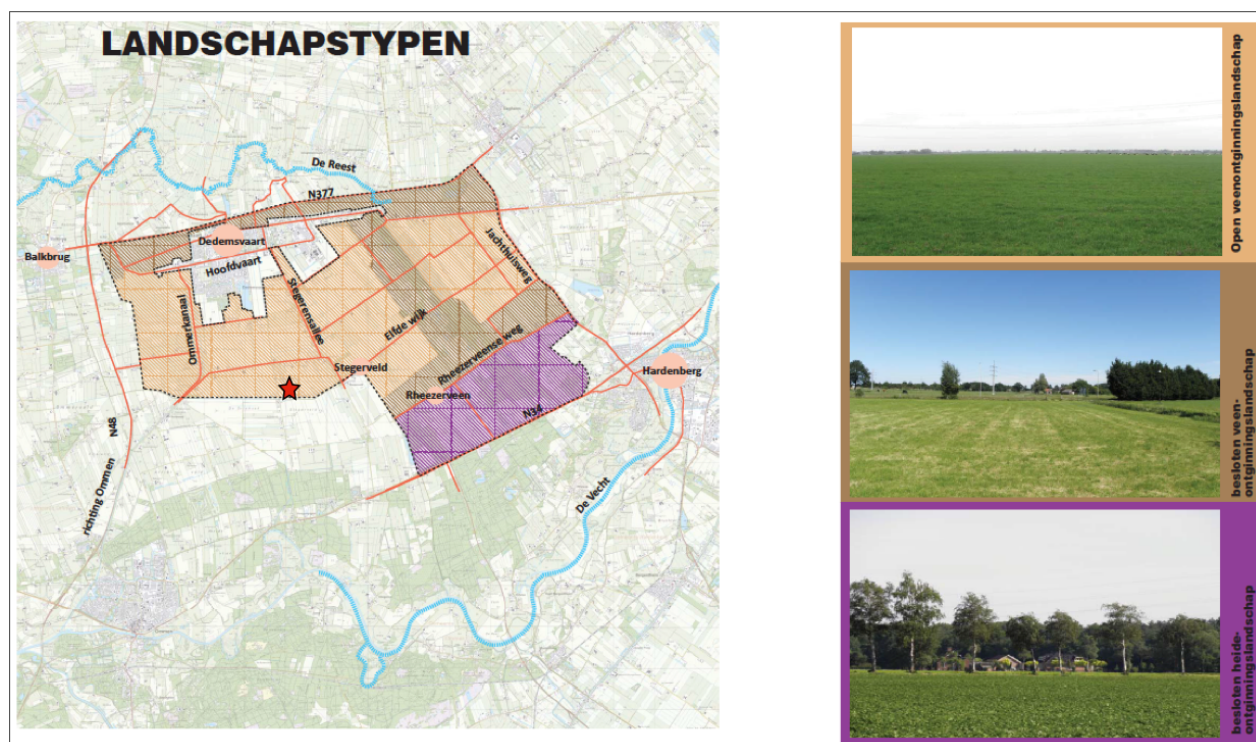
Toetsing

Zoals reeds eerder is aangegeven, is voor de onderhavige ontwikkelingen een ruimtelijk kwaliteitsplan opgesteld. Hierin is rekening gehouden met de samenhang van bouwwerken op het erf, de verschijningsvorm, de afstemming op de bestaande bouwwerken en de relatie tot het hoofdgebouw en materiaal en kleurgebruik. Bij de aanvraag van de omgevingsvergunning voor het bouwen zal het ontwerp getoetst worden aan de redelijke eisen van welstand.

2.2.4.4. LIK (Landschap Identiteit Kaart)

Inleiding

De gemeente heeft voor het gebied een Landschap-Identiteit-Kaart (LIK) gemaakt. In de LIK wordt de identiteit van het gebied bepaald zoals de specifieke kenmerken en kwaliteiten. Op deze wijze wil de gemeente de ruimtelijke kwaliteit van het gebied versterken. Onderhavig plangebied ligt in het deelgebied 'Dedemsvaart Zuid, Rheezerveen, Heemserveen' en wordt aangemerkt als 'open veenontginningslandschap'. Dit is hieronder weergegeven.

Afbeelding: Uitsnede LIK's (Bron: Gemeente Hardenberg)

Methodiek LIK's

De gemeente Hardenberg wil regie voeren op de ontwikkeling van het landelijk gebied. Daarbij wil de gemeente een meer richtinggevende rol gaan innemen, gericht op het versterken van de ruimtelijke kwaliteit. Ruimtelijke kwaliteit is echter een breed begrip, dat deels subjectief van aard is. In de Visienota Buitengebied is dit gedefinieerd als "eigen identiteit". De identiteit van het gebied komt voort uit de ontstaansgeschiedenis en de daarmee samenhangende landschapstypen. In de LIK is daarom een onderscheid gemaakt tussen de verschillende landschapstypen die in het gebied voorkomen. Deze landschapstypen zijn op een overzichtskaart opgenomen. Vervolgens is voor het gebied een schema opgesteld, waarin een overzicht is opgenomen van de aanwezige waardevolle en storende kenmerken. Ook zijn de kansen of juist bedreigingen voor deze kenmerken omschreven. Het schema ten aanzien van het landschapstype 'Open veenontginningslandschap' wordt hieronder weergegeven.

Open veen-ontginningslandschap	Bebouwing	Routing	Verkaveling	Beplantingspatronen	Erven	Massa/ ruimte en reliëf	Grond-/ landgebruik	Functie & activiteit	Licht & donkerte	Natuur	Geur
Sterk	- verspreide bebouwing langs wegen, o.a. Stegtersallee (met name wonen) - doorschoten bebouwing - Groninger boerderijen - nieuwe agrarische bedrijven 6 7 10	strak, rechtlijnig wegepatroon 4 7 9	- goed zichtbare, rationale, lange strokverkeerslijnen vanaf ontginningsassen (haaks (Rheeserveen) of schuin op de weg (Dedemsvaartseweg)) - wijkenstructuur 3 4 7 11	- wegbeplanting langs oude ontsluitingswegen - agrarische erven met brede singels (het Vierde Blok) 1 9 11	- rechthoekige erven, met kopgevel naar de weg - erven aan wegen - Vierde Blok: erven met erfbeplanting 1 5 8	- openheid - grootschalig agrarisch gebied - waardevolle doorzichten 2 7	agrarisch 2	- hoofdfunctie landbouw - daarnaast diverse andere functies zoals wonen en kleinschalige bedrijven 2 4	relatief donker		
Zwak		- geen aantrekkelijke wandel- en fietsverbinding Dedemsvaart Zuid - Vechtdal - enkele wegen te smal voor landbouwverkeer	veel wijken zijn verdwenen of niet beleefbaar (samen 150 ruilverkaveling)	weinig bos / recreatief uitoopgebied Dedemsvaart Zuid 8	enkele erven zijn niet landschappelijk ingepast			weinig extensieve recreatieve mogelijkheden		lage biodiversiteit	
Kansen		- verbetering wandel- en fietsverbinding Dedemsvaart Zuid - Vechtdal - bij vergroting van bedrijven aandacht voor capaciteit van de wegen	verbeteren herkenbaarheid wijkenstructuur		- herbegrip voor- malige agrarische bebouwing (VAB) - verbeteren landschappelijke inpassing / toename ruimtelijke kwaliteit bij nieuwe erven		ruimte voor schaalvergroting	plaatselijk ruimte voor nieuwe agrarische bedrijven		wijkenstructuur is aanknopingspunt voor versteviging groenblauw netwerk en verhoging biodiversiteit	
Bedreigingen	verdwijnen doorzichten (bijv. Stegtersallee)	wegen te smal bij nieuwvestiging of schaalvergroting bestaande bedrijven	afname sloten- en wijkenstructuur								hoge geurbelasting ten zuiden van Dedemsvaart

Afbeelding: Tabel LIK: Open Veenontginningslandschap (Bron: Gemeente Hardenberg)

Toetsing

In het ruimtelijk kwaliteitsplan is weergegeven dat de uitbreiding van het agrarisch bedrijf op een zorgvuldige wijze in het landschap wordt ingepast. In voorliggend geval is sprake van een veenkoloniaal landschap, waarbij grootschalige open landschappen met een grote maat, lineaire bebouwings-, verkavelings- en ontwateringsstructuur kenmerkend zijn. Een (intensief) agrarisch bedrijf met forse omvang/ maat past hier goed binnen. Aanvullend wordt een forse singel met een breedte van 15 meter aan de westkant van het erf gerealiseerd. Tevens wordt er zorg en aandacht besteed aan de materialisatie van de schuren.

2.2.4.5. Omgevingsvergunning

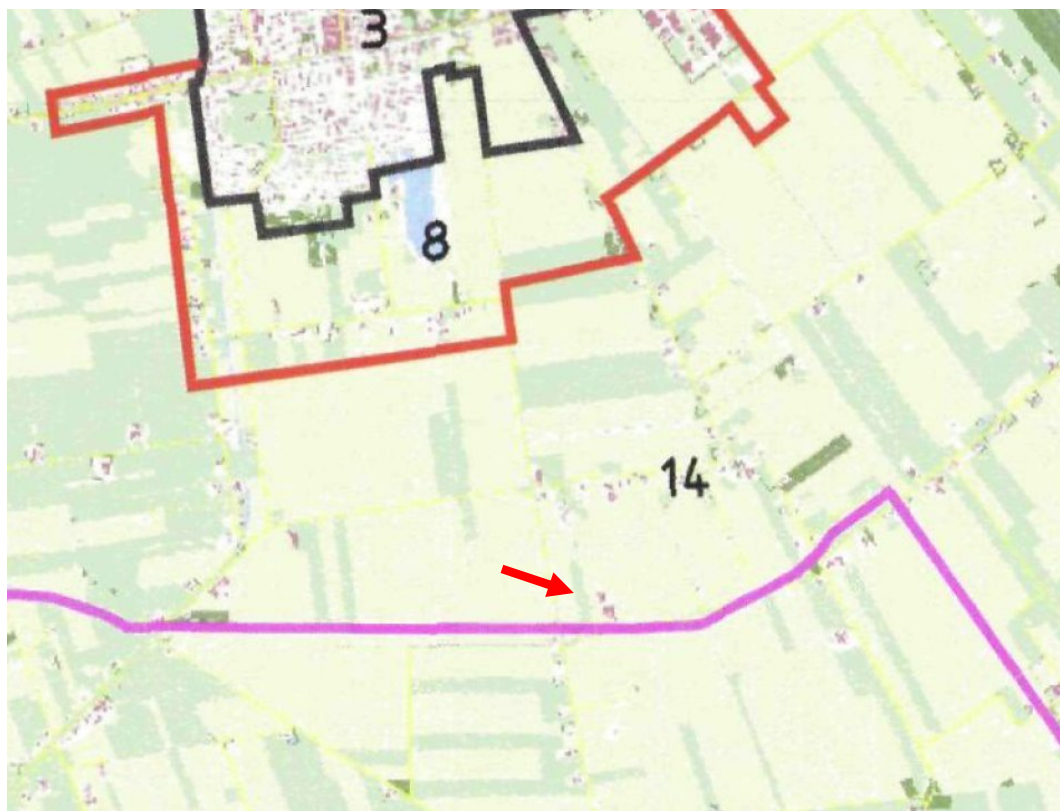
Op 18 juni 2008 is een milieuvergunning verleend voor het bedrijf aan de Verlengde Elfde Wijk 8, voor het houden van 180.000 vleeskuikens, 4 stallen met mixlucht systeem (E 5.6), en 4 met het vloerverwarming en vloerkoeling (E 5.5).

Op 16-06-2011 is de ontwerpbeschikking van een een milieuneutrale melding gepubliceerd voor het wijzigen van het stalsysteem van 2 stallen van mixluchtventilatie naar een uitvoering met een luchtwater volgens het Terra-sea systeem. De definitieve beschikking van de omgevingsvergunning voor de verandering van de 2 stallen is verleend d.d. 12 oktober 2011.

2.2.4.6. Geurverordening

Bij gemeentelijke verordening kunnen gemeenten afwijken van de wettelijke normen. Voor de onderbouwing van andere normen wordt de geursituatie berekend met het verspreidingsmodel V-Stacks gebied. De gemeente Hardenberg heeft op 17 november 2009 een geurverordening vastgesteld. Dat houdt in dat de normen uit deze verordening aangehouden moeten worden.

Afbeelding: uitsnede kaart geurverordening gemeente Hardenberg

Verklaring:

- Ten noorden van de paarse lijn geldt geurnorm 14
- Ten noorden van de rode lijn geldt geurnorm 8
- Ten noorden van de zwarte lijn geldt geurnorm 3
- Ten zuiden van de paarse lijn geldt de geurverordening van de gemeente Hardenberg niet, omdat dit het grondgebied van de gemeente Ommen is. Voor de dichtstbijzijnde geurgevoelige objecten in de gemeente Ommen geldt de wettelijke geurnorm uit artikel 3 lid 1 onder de Wgv.

Ingevolge artikel 3 lid 1 onder de Wgv is aangegeven dat een vergunning voor een veehouderij wordt geweigerd indien de geurbelasting van de veehouderij op een geurgevoelig object gelegen binnen een concentratiegebied, buiten de bebouwde kom meer bedraagt dan 14.0 odeurunits per kubieke meter lucht.

In het MER zijn de diverse v-stacks berekeningen uitgevoerd. Uit deze berekeningen blijkt dat er wordt ruimschoots aan de normen van de Wgv voldaan.

2.2.4.7. LOG-visie gemeente Ommen

Onderhavig bedrijf ligt op korte afstand van de gemeente Ommen. De gemeente Ommen heeft voor haar grondgebied een LOG-visie opgesteld, als uitwerking van het reconstructieplan Salland. De gemeenteraad van Ommen heeft in deze LOG-visie een minimale afstand tussen uit te breiden en nieuw te vestigen intensieve veehouderijen in de LOG's ten opzichte van gevoelige objecten/functies aangehouden. Hiermee geven zij invulling aan de Motie Evering.

In de vergadering van Provinciale Staten van Overijssel van 25 juni 2008 is de motie Evering c.s. aanvaard. In de motie Evering wordt het oordeel uitgesproken dat locaties voor vestiging (hervestiging of nieuwvestiging) van intensieve veehouderijen op nieuwe bouwblokken in landbouwonwikkelingsgebieden (LOG's) op minimaal 500 meter van woonkernen en aangesloten lintbebouwing dienen te liggen. De gemeente Ommen heeft in hun LOG-visie aangegeven voor hervestiging en nieuwvestiging van intensieve veehouderijen een afstand tussen de intensieve veehouderij en gevoelige objecten 500 meter aanhouden.

Het aanhouden van een kleinere afstand is mogelijk, indien aangetoond kan worden dat vanuit landschappelijke- en ecologische waarden, milieuaspecten en gevaren voor de gezondheidszorg, een kleinere afstand gerechtvaardigd is (uitgaande van de geldende wettelijke regelgeving). E.e.a. is in het Bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Ommen vastgelegd. De Provincie Overijssel heeft hiertegen een reactieve aanwijzing ingediend, en deze regeling is daarom nog niet in werking getreden. Ook de landbouw is in beroep gegaan tegen deze regeling.

Onderhavig bedrijf valt niet binnen een LOG van de gemeente Ommen. Bovenstaande LOG-visie is daarom niet van toepassing op deze uitbreiding. Overigens is de 500 metergrens van de motie Evers bedoeld voor nieuwe bouwblokken in LOG's m.b.t. hervestiging en nieuwvestiging. In onderhavige situatie gaat het om een uitbreiding van een bestaand bedrijf, niet om her- of nieuwvestiging. Verlengde Elfde Wijk 8 ligt daarnaast op grotere afstand van woonkernen en aaneengesloten lintbebouwing. Ook wordt in onderhavige situatie aangetoond dat aan alle daarvoor geldende wetgeving wordt voldaan. Concluderend kan worden gezegd dat indien het bedrijf wel in een LOG in de gemeente Ommen had gelegen, het bedrijf zou voldoen aan de LOG-visie.

2.2.4.8. Archeologiebeleid

De gemeente Hardenberg heeft op 30 juni 2009 het beleidsplan Archeologie vastgesteld. Dit plan bevat een archeologische waarden- en verwachtingskaart en een beleidskaart.. De gemeente heeft ondergrenzen, uitgedrukt in oppervlakte en diepte) vastgesteld die aangeven of een initiatiefnemer dan wel vergunningaanvrager verplicht is archeologisch vooronderzoekt uit te laten voeren.

2.2.5. Waterbeleid

2.2.5.1. Vigerend beleid

Europees- en rijksbeleid

De Europese Kaderrichtlijn Water (2000/60/EG) is op 22 december 2000 in werking getreden en is bedoeld om in alle Europese wateren de waterkwaliteit chemisch en ecologisch verder te verbeteren. De Kaderrichtlijn Water omvat regelgeving ter bescherming van het binnenlandse oppervlaktewater, overgangswateren (waaronder estuaria worden verstaan), kustwateren en grondwater. Streefdatum voor het bereiken van gewenste waterkwaliteit is 2015.

Het Rijksbeleid op het gebied van het waterbeheer is in diverse nota's vastgelegd. Het meest directe beleidsplan is de Vierde Nota Waterhuishouding en het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW, juli 2003). Het bestuursakkoord heeft tot doel om in de periode tot 2015 het hoofdwatersysteem in Nederland te verbeteren en op orde te houden. Belangrijk onderdeel is om de drietrapsstrategie 'vasthouden, bergen, afvoeren' in alle overheidsplannen als verplicht afwegingsprincipe te hanteren. Verder is water in de SVIR een belangrijk, structurerend principe voor bestemming, inrichting en gebruik van de ruimte.

Provinciaal beleid

In de Omgevingsvisie Overijssel 2009 wordt ruim aandacht besteed aan de wateraspecten. De ambities zijn, naast de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water, gericht op de verbetering van de kwaliteit van de kleinere wateren, de veiligheid, de grondwaterbescherming, bestrijding van wateroverlast, de kwantiteit en kwaliteit van grond- en oppervlakte water en waterbeleving zowel in de groene ruimte als stedelijk gebied.

Waterschap Velt en Vecht

Waterschap Velt en Vecht heeft een waterbeheerplan opgesteld voor de periode 2010-2015. Het waterbeheerplan is vastgesteld door het Algemeen Bestuur van het waterschap op 27 oktober 2009. Het plan gaat over het waterbeheer in het hele stroomgebied van Velt en Vecht en het omvat alle watertaken van het waterschap: waterkwantiteit, waterkwaliteit en waterketen. Het waterbeleid van het waterschap is met name gericht op een duurzame aanpak van het waterbeheer: geen afwenteling, herstel van de veerkracht van het watersysteem, streven naar een meer natuurlijker waterbeheer, zoeken naar meer ruimte voor water, water toepassen als ordenend principe middels het gebruik van waterkansenkaarten en water langer vasthouden mede door flexibeler peilbeheer. Ook het streven naar een betere waterkwaliteit als onderdeel van duurzaamheid is een belangrijk speerpunt (tegengaan van lozingen, minder belasting van het water en het zoveel mogelijk tegengaan van diffuse verontreinigingen).

De twee belangrijkste onderdelen van het waterplan worden gevormd door:

- het tekort aan waterberging in het landelijk gebied;
- de inpassing van inrichtingsmaatregelen binnen de maatregelen voor de Kaderrichtlijn Water.

2.2.5.2. Waterparagraaf

Algemeen

Zoals in voorgaande paragrafen uiteen is gezet, wordt in het moderne waterbeheer (waterbeheer 21^e eeuw) gestreefd naar duurzame, veerkrachtige watersystemen met minimale risico's op wateroverlast of watertekorten. Belangrijk instrument hierbij is de watertoets, die sinds 1 november 2003 in ruimtelijke plannen is verankerd. In de toelichting op ruimtelijke plannen dient een waterparagraaf te worden opgenomen. Hierin wordt verslag gedaan van de wijze waarop rekening is gehouden met de gevolgen van het plan voor de waterhuishoudkundige situatie (watertoets).

Het doel van de watertoets is te garanderen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op een evenwichtige wijze in het plan worden afgewogen. Deze waterhuishoudkundige doelstellingen betreffen zowel de waterkwantiteit (veiligheid, wateroverlast, tegengaan verdroging) als de waterkwaliteit (riolering, omgang met hemelwater, lozingen op oppervlaktewater).

Watertoetsproces

Voor het gewenste plan is waterhuishoudingsplan (WHP) opgesteld. Dit waterhuishoudingsplan is bijgevoegd in bijlage 24 en geeft inzicht in de ruimtelijke gevolgen van het bouwplan betreffende het onderdeel water. Het WHP geeft advies over hoe om te gaan met het hemelwater in het gebied, tevens geeft het een technische uitwerking van de te nemen (waterhuishoudkundige) maatregelen. De waterhuishoudkundige maatregelen dienen te voldoen aan de eisen van het waterschap Velt en Vecht.

De conceptrapportage is in juli 2011 voor advies en ter goedkeuring aangeboden aan onder andere het waterschap Velt en Vecht. Het waterschap heeft d.d. 20 juli 2011 per mail gereageerd op de conceptrapportage. De opmerkingen van het waterschap zijn beantwoord en verwerkt in de rapportage.

Gezien het uitgevoerde (en goedgekeurde) waterhuishoudingsplan en het feit dat het plan hiermee bekend is bij het waterschap, kan worden afgezien van het uitvoeren van een digitale watertoets.

3. Afweging alternatieven

3.1. Referentiesituatie (Ref)

Dit alternatief is een beschrijving van de situatie welke optreedt als de voorgenomen activiteiten geen doorgang vinden. Dit is de huidige situatie aangevuld met een aantal autonome ontwikkelingen.

Initiatiefnemer huisvest op dit moment 180.000 vleeskuikens in 8 stallen. 2 stallen zijn uitgevoerd met het zgn. Terra-Sea systeem, met chemische luchtwasser (E5.4), 2 stallen zijn uitgevoerd met mixluchtventilatie (E5.6) en 4 stallen zijn uitgevoerd met het vloerverwarming en vloerkoeling (E 5.5).

Stallen 1 en 2 waren eerder vergund met het mixlucht systeem, maar dit mixluchtsysteem was in deze twee stallen nooit gerealiseerd. Deze twee stallen zijn inmiddels vervangen. Ze zijn uitgevoerd met een luchtwasser volgens het Terra-Sea systeem. Hiervoor is een verkorte procedure (milieuneutraal) volgens de procedure van omgevingsvergunning gevoerd. De beschikking van de omgevingsvergunningsaanvraag is gepubliceerd op 31 augustus 2011 en heeft ter inzage gelegen tot 12 oktober 2011.

De feitelijke situatie komt nu overeen met de vergunde situatie.

De autonome ontwikkelingen in de omgeving zijn moeilijk in te schatten. Nieuwvestiging van andere intensieve veehouderijbedrijven of veehouderijbedrijven is mogelijk. In de directe omgeving van het bedrijf was 1 ontwikkeling bekend aangaande verandering van bestemmingen dan wel uitbreiding of wijziging van bedrijvigheid. Er was sprake van een nieuwvestiging op perceel gemeente Avereest, Sektie K nr. 6113. Er is een exploitatie overeenkomst getekend met de gemeente omtrent de nieuwvestiging van een bedrijf op dat perceel. De aanvraag voor deze nieuwvestiging is echter officieel weer ingetrokken zodat hiermee verder geen rekening gehouden hoeft te worden.

In onderstaande tabel is per stal weergegeven welke aantallen dieren in de stallen volgens de vigerende vergunning (revisievergunning 18-06-2008 + milieuneutrale melding 31-08-2011) worden gehouden.

Stal nummer	Aantal dieren	RAV nummer	Dier categorie	GL en BWL nummers	NH3-norm	OU-norm	Ammoniak emissie totaal	Odeur totaal	Units
1	22.500	E5.4	vleeskuikens	2007.08V2	0,008	0,14	180,0		3150
2	22.500	E5.4	vleeskuikens	2007.08V2	0,008	0,14	180,0		3150
3	22.500	E5.6	vleeskuikens	2005.10V2	0,037	0,24	832,5		5.400
4	22.500	E5.6	vleeskuikens	2005.10V2	0,037	0,24	832,5		5.400
5	22.500	E5.5	vleeskuikens	2001.11	0,045	0,24	1.012,50		5.400
6	22.500	E5.5	vleeskuikens	2001.11	0,045	0,24	1.012,50		5.400
7	22.500	E5.5	vleeskuikens	2001.11	0,045	0,24	1.012,50		5.400
8	22.500	E5.5	vleeskuikens	2001.11	0,045	0,24	1.012,50		5.400
180.000					Totaal:		6.075, kg NH₃	38.700 Odour Units	

De autonome ontwikkelingen in de omgeving zijn moeilijk in te schatten. Nieuwvestiging van andere intensieve veehouderijbedrijven of veehouderijbedrijven is mogelijk. In de directe omgeving van het bedrijf was 1 ontwikkeling bekend aangaande verandering van bestemmingen dan wel uitbreiding of wijziging van bedrijvigheid. Er was sprake van een nieuwvestiging op perceel gemeente Avereest, Sektie K nr. 6113. Er is een exploitatie overeenkomst getekend met de gemeente omtrent de nieuwvestiging van een bedrijf op dat perceel. De aanvraag voor deze nieuwvestiging is echter officieel weer ingetrokken zodat hiermee verder geen rekening gehouden hoeft te worden.

Dit alternatief wordt als referentiesituatie (Ref) aangemerkt.

3.2. Voorkeursalternatief (VKA)

Als voorkeursalternatief wordt gekozen voor het plaatsen van een chemische luchtwasser en luchtconditionering op alle bestaande stallen. Stal 3 t/m 8 zijn reeds emissiearm uitgevoerd, waardoor hier sprake is van een dubbel groenlabel. De nieuwe stallen worden eveneens uitgevoerd met een chemische luchtwasser. Het luchtwassysteem is onderdeel van het Terra Sea concept waarbij de luchttoevoer zoveel mogelijke wordt geconditioneerd met natuurlijke energiebronnen (warmte vloer en grondwaterbron).

Dit alternatief wordt tevens gezien als het Meest Milieuvriendelijke Oplossing. Er is 1 systeem dat een hogere geurreductie heeft dan onderhavige chemische luchtwasser (40%-reductie), nl. de biologische luchtwasser (45%-reductie). Er wordt in de nieuwe situatie echter ruimschoots voldaan aan de Wet geurhinder, zodat de noodzaak voor meer geurreductie niet aanwezig is. Verder heeft de biologische luchtwasser een veel hogere ammoniakuitstoot en meer spuiwater. Er zijn geen stalsystemen bekend welke meer ammoniak of fijnstof reduceren dan het systeem van onderhavige aanvraag. Omdat gebruik gemaakt wordt van het Terra-sea concept wordt er met dit alternatief veel energie, zuur en spuiwater bespaard.

Het gebruikte alternatief met de chemische luchtwassers en het terra sea concept zal in het kader van de milieueffectrapportage dus alleen worden worden vergeleken met de huidige situatie.

Op deze manier wordt op basis van de huidige kennis een maximale reductie van ammoniak, geur en stof maar ook geluid en energiebesparing bereikt. Andere systemen reduceren niet zoveel ammoniak of hebben een relatief gering extra effect op stank- en stofuitstoot. Vandaar dat ze niet meegenomen zijn als andere alternatieven.

In onderstaande tabel is per stal weergegeven welke aantallen dieren in de stallen volgens het voorkeursalternatief worden gehouden

Stal nummer	Aantal dieren	RAV nummer	Dier categorie	GL en BWL nummers	NH ₃ -norm	OU-norm	Ammoniak emissie totaal	Odeur Units totaal
1	22.500	E5.4	vleeskuikens	2007.08V2	0,008	0,14	180,0	3150
2	22.500	E5.4	vleeskuikens	2007.08V2	0,008	0,14	180,0	3150
3	22.500	E5.6+E5.4	Vleeskuikens	2005.10V2 + 2007.08V2	0,0037*	0,14	83,25	3150
4	22.500	E5.6+E5.4	Vleeskuikens	2005.10V2 + 2007.08V2	0,0037*	0,14	83,25	3150
5	22.500	E5.5+E5.4	Vleeskuikens	2001.11 + 2007.08V2	0,0045*	0,14	101,25	3150
6	22.500	E5.5+E5.4	Vleeskuikens	2001.11 + 2007.08V2	0,0045*	0,14	101,25	3150
7	22.500	E5.5+E5.4	Vleeskuikens	2001.11 + 2007.08V2	0,0045*	0,14	101,25	3150
8	22.500	E5.5+E5.4	Vleeskuikens	2001.11 + 2007.08V2	0,0045*	0,14	101,25	3150
9 t/m 14 nieuw	378.000	E 5.4	Vleeskuikens	2007.08V2	0,008	0,14	3024,0	52920
558.000				Totaal:		3955,5 kg NH ₃	78.120 Odour Units	

Tabel: Aantal dieren, NH₃ emissie en aantal geureenheden aangevraagde situatie.

* Bij dubbel groenlabel moet ammoniak worden omgerekend.

3.3. Meest milieuvriendelijke oplossing (MMO)

In het Mer dient een alternatief verkend te worden dat op de aspecten geur, verzurende en vermestende stoffen en fijn stof maximaal reduceert. Ook welzijn moet erbij betrokken worden.

De ondernemer heeft een aantal mogelijkheden voor de uitvoering. De plaatsing van de stallen en de erfinrichting liggen vast. Er zijn, gezien de wettelijke randvoorwaarden vanuit ruimtelijke ordening en brandpreventie, weinig mogelijkheden om te schuiven met de gebouwen. Op het gebied van milieuvriendelijke maatregelen is de keuze beperkt omdat het alternatief dat gekozen is tevens wordt gezien als het Meest Milieuvriendelijke Alternatief. Er is 1 systeem dat een hogere geurreductie heeft dan onderhavige chemische luchtwasser (40%-reductie), nl. de biologische luchtwasser (45%-reductie).

Er wordt in de nieuwe situatie echter ruimschoots voldaan aan de Wet geurhinder, zodat de noodzaak voor meer geurreductie niet aanwezig is. Verder heeft de biologische luchtwasser een veel hogere ammoniakuitstoot en meer spuiwater. Er zijn geen stalsystemen bekend welke meer ammoniak of fijnstof reduceren dan het systeem van onderhavige aanvraag. Omdat gebruik gemaakt wordt van het Terra-sea concept wordt er met dit alternatief veel energie, zuur en spuiwater bespaard.

Dit systeem voldoet aan de randvoorwaarde van de ondernemer omdat het technisch goed functioneert, betere technische resultaten oplevert en het meest milieuvriendelijk is. Ook geeft het systeem financieel en welzijnstechnisch voordelen vanwege positieve invloed op klimaat en minder diergezondheid. Dit heeft ook een positieve invloed op de gezondheid van de kuikens en kan dus het antibiotica gebruik verlagen. Het voorkeursalternatief dat hier gekozen is, is dus tevens de meest milieuvriendelijke optie.

4. Bestaande toestand van het milieu en autonome ontwikkeling

4.1. Inleiding

De initiatiefnemer heeft momenteel een vleeskuikenhouderij aan de Verlengde Elfde Wijk 8 te Dedemsvaart. Op dit moment zijn er 8 pluimveestallen met elk 22.500 vleeskuikens. Dit komt in totaal neer op 180.000 vleeskuikens.

4.2. Bestaande situatie (Ref)

4.2.1. Omgevingsvergunning (onderdeel milieu)

Voor het aanpassen van de twee traditionele stallen is een omgevingsvergunning aangevraagd voor de onderdelen melding milieuneutraal en bouwvergunning. Voor deze omgevingsvergunning is een Verklaring Van Geen Bedenkingen (VVGB) gevraagd aan Provincie Overijssel. Hierbij is tevens de gevraagde uitbreiding van het VKA meegenomen, zodat direct getoetst werd of een natuurbeschermingswetvergunning noodzakelijk is. Provincie Overijssel heeft in deze procedure de VVGB afgegeven en tevens vastgesteld dat voor de geplande uitbreiding van het VKA geen vergunning ingevolge de natuurbeschermingswet noodzakelijk is. Deze VVGB is als bijlage 22 toegevoegd. Op 16 juni 2011 is de ontwerpbeschikking omgevingsvergunning gepubliceerd en heeft ter inzage gelegen tot 28 juli 2011. Er zijn geen bezwaren binnengekomen op deze beschikking. De definitieve beschikking is gepubliceerd op 31 augustus 2011 en heeft ter inzage gelegen tot 12 oktober 2011.

4.2.2. Bestemmingsplan

Voor de locatie geldt de "Bestemmingsplan buitengebied Gemeente Avereest" vastgesteld 23-11-2000. Het perceel waar de 6 nieuwe vleeskuikenstallen, een opslagloods en een woonhuis worden gebouwd is in het bestemmingsplan buitengebied bestemd als 'agrarische doeleinden' (agrarisch gebied zonder bouwperceel). Dit betekent dat het voornemen voor de bouw van de stallen en woonhuis strijdig is met het vigerende bestemmingsplan. Hiervoor dient een partiële herziening van het bestemmingsplan middels art. 3.1 Wro te worden opgestart.

4.2.3. Natuur

4.2.3.1. Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en Natuurbeschermingsgebieden

De voorgenomen vestigingsplaats ligt op de volgende afstand vanaf Natura 2000 gebied (zie bijlage 6):

Soort gebied	Naam gebied	Afstand tot bedrijf
Habitatrichtlijn en gedeeltelijk Beschermd Natuurmonument	Vecht- en Benedenregge (Ontwerp-natura gebied)	3.100 m

Het eerstvolgende gebied, zijnde het Natura 2000 gebied Engbertsdijkvenen ligt op meer dan 14 km afstand van het bedrijf. Vanwege de grote afstand tot het bedrijf wordt dit gebied niet nader uitgewerkt. Het gebied Vecht en Beneden-Regge ligt in twee zeer verschillende landschappen: in het rivierengebied (uiterwaarden van de Vecht en de Beneden-Regge) en in de hogere zandgronden (Boswachterij Ommen, Beerze, het landgoed Eerde en de Archermer- en Lemelerberg).

De bodem van de hogere zandgronden is van oorsprong zuur en voedselarm, langs Vecht en Regge komen voedselrijkere bodemtypes voor. De Overijsselse Vecht is een kleine rivier waarin veel transport van zand plaatsvindt door erosie en sedimentatie. De rivier is hier niet bedijkt en er zijn reliëfrijke rivierduinen, hoge oeverwallen en oude meanders. De rivier is, onder andere bij de koelanden van Junne en Arriën, rechtgetrokken, er zijn stuwen in aangebracht en het zomerbed is verbreed. Inundaties met rivierwater zijn daardoor afgenomen evenals nieuwe zandafzettingen. De Regge is een kleine laaglandrivier in het oostelijk zandgebied. Langs de Vecht bevinden zich oude meanders in verschillende stadia van verlanding, rivierduinen, natte en droge schraalgraslanden (waaronder stroomdalgraslanden), ruigten, struwelen gedomineerd door sleedoorn, heiderestanten met jeneverbesstruweel en loofbos. In de ongestoorde kronkelwaarden is een grote verscheidenheid aan milieuomstandigheden die worden bepaald door hoogteligging, vochtigheid, voedselrijkdom, kalkgehalte, expositie en microklimaat.

Het dekzandgebied is een groot complex van naald- en loofbossen, heiden, stuifzanden en vennen. Het grootste deel van de heiden bestaat uit droge struikheibegroeiingen. In laagten komen natte heiden met dophei en soms veenmossen voor. Plaatselijk komen vochtige, schrale graslanden voor waarin klokjesgentiaan en borstelgras kenmerkend zijn. In Beerze liggen daarnaast een mooi kamduin en uitgebreide veenputtencomplexen. Op de hogere gronden ten oosten van de Regge komen goede voorbeelden van zure vennen voor.

Landgoed Eerde bestaat uit oud kampenlandschap en jongere heideontginningen met heiderestanten en jeneverbessen. De Archemer en Lemelerberg bestaan uit gestuwde rivierzanden en dekzanden. Hier komt droge heiden, jeneverbesstruweel, een hellingveentje en stuifzand voor.

De kritische depositie van het gebied vecht- en beneden regge (zure vennen) is 410 mol N/ha/jaar (Beleidskader Natura 2000 en stikstof van de Provincie Overijssel). De achtergronddepositie is 1780 mol N/ha/jaar. (bron: Grootschalige Concentratie Kaart Nederland (concentratiekaart Totaal Stikstof 2010) van het Milieu en Natuur Planbureau)

Uitbreiding van veehouderijbedrijven in of nabij Natura 2000-gebieden mag geen 'significante negatieve effecten' hebben op het betreffende Natura 2000-gebied. Dit moet getoetst worden bij vergunningverlening. Om de effecten te toetsen worden er per Natura 2000-gebied beheerplannen opgesteld. Deze beheerplannen moeten uiterlijk drie jaar na het aanwijzen van een gebied zijn opgesteld. In deze beheerplannen wordt onder andere vastgelegd welke neerslag van ammoniak (ammoniakdepositie) voor de betreffende gebieden toelaatbaar zijn en welke manier dit moet worden bereikt. Op dit moment zijn er al veel gebieden aangewezen als Natura 2000. Hiervoor zijn echter nog geen beheerplannen geschreven. Hierdoor is het voor deze gebieden moeilijk vast te stellen of de uitbreiding van een bedrijf geen significante negatieve effecten op het betreffende natuurgebied heeft. Om deze reden werden tot op heden veel vergunningen door de Raad van State vernietigd.

Omdat het gebied Vecht- en beneden Regge niet is aangewezen ingevolge de Vogelrichtlijn moet als aanwijzingsdatum 7 december 2004 worden aangehouden.

Voor deze inrichting is op 17 november 2003 een revisievergunning verleend voor

<u>vergunning op 7 december 2004</u>				
datum beschikking: 17-11-2003				
dieraantallen				
RAV code	omschrijving	aantal	NH ₃	totaal NH ₃
E 5.100	vleeskuikens	125000	0,08	10.000,0
E 5.5.	Vleeskuikens			
	vloerverwarming	45000	0,045	2.025,0
	+ koeling			
Totaal				12.025,00

Hiervoor is een aagrostacks berekening gemaakt.

Uitkomst AAgrostacks berekening situatie 07-12-2004:
(voor de volledige berekening zie bijlage 9)

Gevoelige locaties: :

Volgnummer	Naam	X coördinaat	Y coördinaat	Depositie
1	Vecht en Regge	228 869	506 531	6,76
2	Engbertsdijkvenen	241 263	500 971	0,70
3	Oldematen en Veerslootlanden	206 252	514 911	0,27
4	Uiterwaarden Zwarte Water	208 199	504 024	0,40
5	Mantingerzand	234 340	530 617	0,74
6	Uiterwaarden IJssel	205 459	495 100	0,34
	Habitattypen Vecht en Regge			
7	Vocht alluviale bos	228 616	506 397	6,31
8	Stroomdal grasland	228 742	506 332	5,82
9	Heischrale grasland	228 896	506 209	5,64
10	Trilvenen	228 602	506 256	5,67
11	Jeneverbesstruwelen	228 740	506 070	5,92
12	Zandverstuiving	228 497	506 011	5,79
13	Stuifzandheiden	228 759	506 040	5,87
14	Vochtige heiden	228 508	505 997	5,09
15	Pioniersvegetatie snavelbies	229 802	505 860	4,37
16	Oude eikenbossen	229 608	504 947	3,60
17	Zure vennen	228 979	501 867	1,80

Voor het gebied Engbertsdijkvenen geldt de aanwijzingsdatum 10 juni 1994.
Voor deze inrichting is op 14 november 1991 een revisievergunning verleend voor

<u>vergunning op 10 juni 1994</u>				
datum beschikking:		14-11-1991		
dieraantallen				
RAV code	omschrijving	aantal	NH ₃	totaal NH ₃
E 5.100	vleeskuikens	125000	0,08	10.000,0
				0,0
				0,0
			Totaal	10.000,00

Voor de gebieden Uiterwaarden Zwarte water en Uiterwaarden IJssel geldt de aanwijzingsdatum 24 maart 2000.

Voor deze inrichting is op 10 november 1998 een revisievergunning verleend voor

<u>vergunning op 24 maart 2000</u>				
datum		10 november 1998		
beschikking:				
dieraantallen				
RAV code	omschrijving	aantal	NH ₃	totaal NH ₃
E 5.100	vleeskuikens	125000	0,08	10.000,0
				0,0
				0,00
			Totaal	10.000,00

Voor de situatie van 1994 en 2000 is 1 aagrostacks berekening gemaakt, omdat de depositie gelijk is:

Uitkomst AAgrostacks berekening 1994 en 2000:
(voor de volledige berekening zie bijlage 10)

Gevoelige locaties:

Volgnummer	Naam	X coördinaat	Y coördinaat	Depositie
1	Vecht en Regge	228 869	506 531	5,65
2	Engbertsdijkvenen	241 263	500 971	0,58
3	Oldematen en Veerslootlanden	206 252	514 911	0,22
4	Uiterwaarden Zwarte Water	208 199	504 024	0,33
5	Mantingerzand	234 340	530 617	0,62
6	Uiterwaarden IJssel	205 459	495 100	0,28

In de bestaande situatie (Ref) is er sprake van een ammoniakuitstoot van 6075 kg NH₃.

Uitkomst AAgrostacks berekening Referentiesituatie:
(voor de volledige berekening zie bijlage 7)

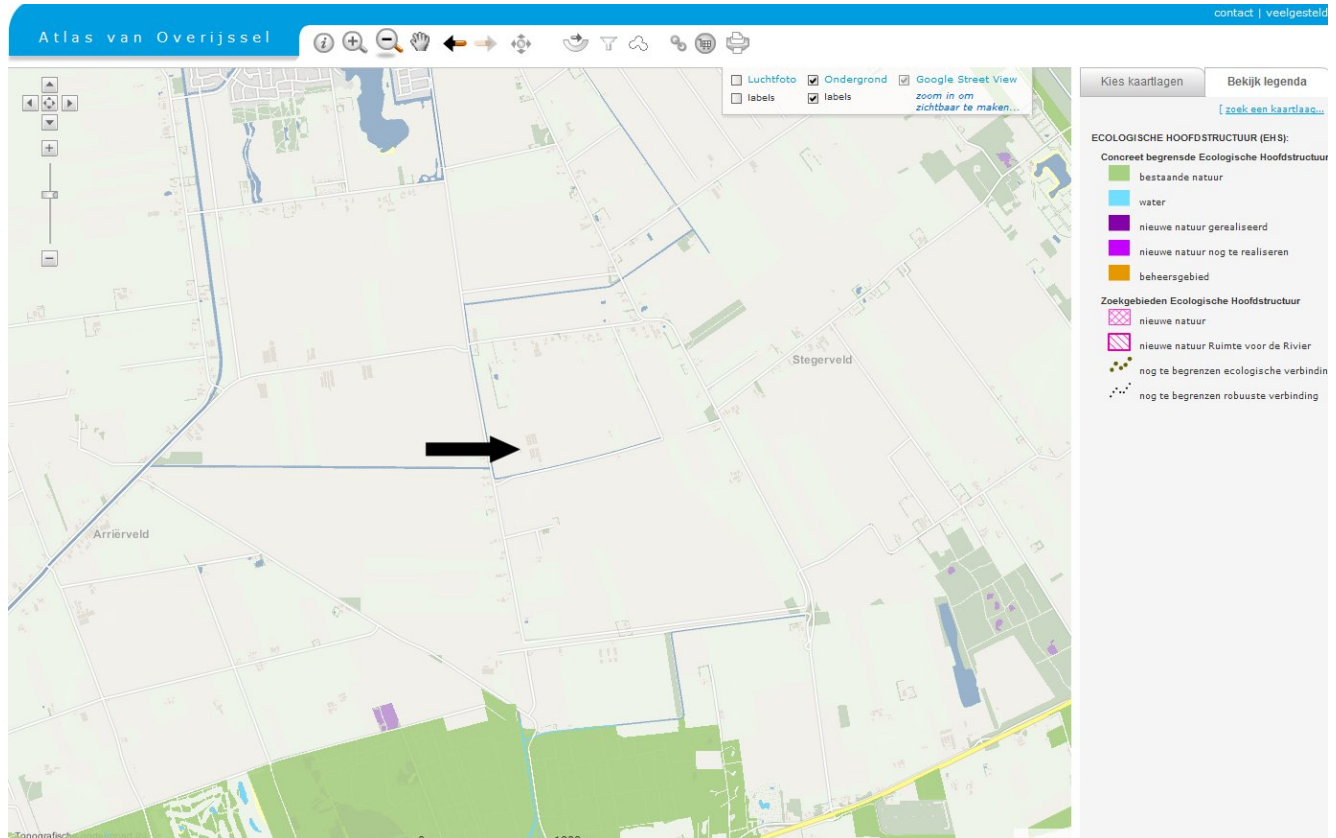
Volgnummer	Naam	X coördinaat	Y coördinaat	Depositie
1	Vecht en Regge	228 869	506 531	3,40
2	Engbertsdijkvenen	241 263	500 971	0,35
3	Oldematen	206 252	514 911	0,13
4	Uiterwaarden Zwarte Water	208 199	504 024	0,20
5	Mantingerzand	234 340	530 617	0,38
6	Uiterwaarden IJssel	205 459	495 100	0,17
7	Vocht alluviale bos	228 616	506 397	3,17
8	Stroomdal grasland	228 742	506 332	2,92
9	Heischrale grasland	228 896	506 209	2,83
10	Trilvenen	228 602	506 256	2,85
11	Jeneverbesstruwelen	228 740	506 070	2,97
12	Zandverstuiving	228 497	506 011	2,91
13	Stuifzandheiden	228 759	506 040	2,95
14	Vochtige heiden	228 508	505 997	2,56
15	Pioniersvegetatie snavelbies	229 802	505 860	2,19
16	Oude eikenbossen	229 608	504 947	1,81
17	Zure vennen	228 979	501 867	0,91

4.2.3.2. Ecologische hoofdstructuur

Het bedrijf ligt buiten de EHS. De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De EHS is in provinciale structuurvisies uitgewerkt. In of in de directe nabijheid van de EHS geldt het 'nee, tenzij'- principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Het plangebied ligt in het op ongeveer 1.600 meter afstand van de 'concreet bestaande EHS (ten zuiden en oosten van de planlocatie). Dit is overwegend bestaande natuur bestaande uit: 'Droog bos met productie', met her en der een perceel 'Droge heide'. Ten noorden en oosten van de planlocatie ligt de EHS op een afstand van meer dan 2 kilometer. Ook hier is sprake van natuurstype 'Droog bos met productie'.

Voorts liggen er percelen met 'Vochtig hooiland' en 'Kruiden- en faunarijk grasland'. Aan een groot deel van de begrensdde percelen moeten nog een natuurtype worden toegekend. Naar verwachting wordt aan deze percelen een van de hierboven genoemde natuurtypen toegekend. Zie onderstaande afbeelding.

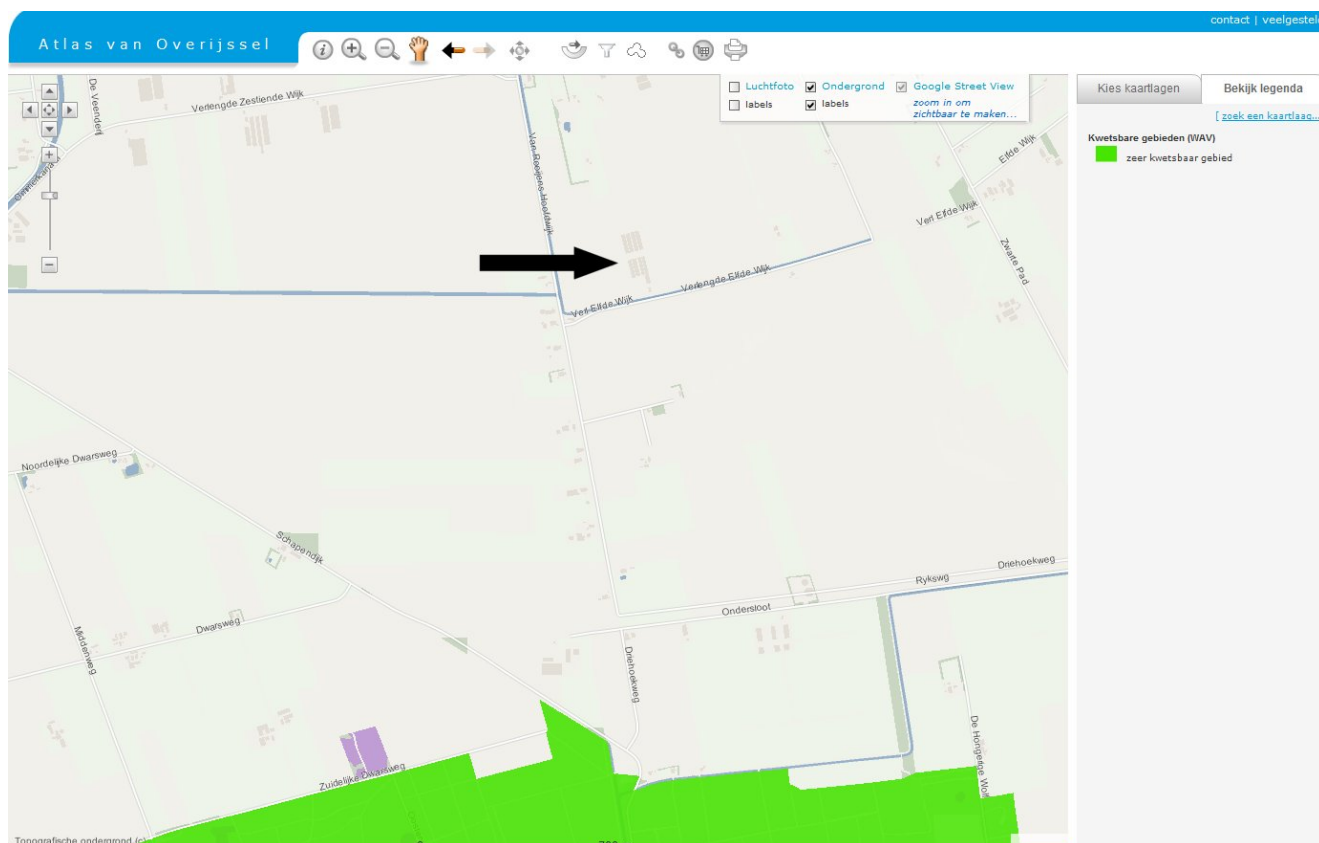
Afbeelding: EHS (Bron: Provincie Overijssel)

Aan de zuidzijde ligt op circa 1.610 meter de dichtstbijzijnde natuur welke in de EHS valt.

4.2.3.3. Zeer kwetsbare gebieden Wet ammoniak en veehouderij

Het meest nabij gelegen kwetsbare gebied betreft het bosgebied dat aan de zuidzijde ligt. Dit zeer kwetsbare gebied ligt op een afstand van ca. 1.610 meter. Zie onderstaande afbeelding.

Afbeelding: Wet Ammoniak en veehouderijkaart (Bron: Provincie Overijssel)

Omdat de inrichting op meer dan 250 meter vanaf kwetsbare gebieden krachtens artikel 2 van de Wet Ammoniak en Veehouderij ligt zijn er geen directe beperkingen zijn volgens de Wet Ammoniak en Veehouderij (WAV).

4.2.3.4. Flora en Fauna

Het plangebied ligt in het buitengebied ten zuiden van Dedemsvaart aan de Verlengde 11^e Wijk. Het betreft hier een veenontginningslandschap. Hoogopgaande beplanting is beperkt tot de aanwezige erven en langs enkele wegen. Momenteel bestaat het bouwblok uit een woning met daar achter grote schuren waar vleeskuikens gehouden worden. Aan de voorzijde (zuidzijde) van het bouwblok ligt een dijk, met stijloplpende taluds. De oostzijde van het bouwblok wordt afgeschermd door een coniferen haag.

De uitbreidinglocatie omvat een momenteel nog in gebruik zijnde akkerland. In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Op basis van de aanwezige biotopen worden ook geen beschermde soorten verwacht. Hiervoor is de bodem en de waterkwaliteit te rijk aan nutriënten. Hieruit kan worden geconcludeerd dat een ontheffingsaanvraag van de Flora- en faunawet voor planten niet aan de orde is.

Op basis van de gemaakte quickscan (zie bijlage 17) worden geen effecten op beschermde natuurgebieden (Natura 2000-gebied en/of Ecologische Hoofdstructuur) verwacht. Een toetsing in het kader van deze natuurwetgeving en –beleid is daarom ook niet noodzakelijk. Beschermde (Flora- en faunawet) soorten worden wel verwacht.

Op basis van deze quickscan wordt geconstateerd dat het onderzoeksgebied een potentiële habitat biedt voor een aantal (algemene) beschermde soorten. Hoewel er geen gerichte veldinventarisatie heeft plaatsgevonden, is op basis van de beschikbare literatuurgegevens en een veldbezoek vastgesteld dat het terrein mogelijk van belang is voor enkele licht beschermde soorten (tabel 1-soorten) en voor strikter beschermde broedvogels, vissen en vleermuizen.

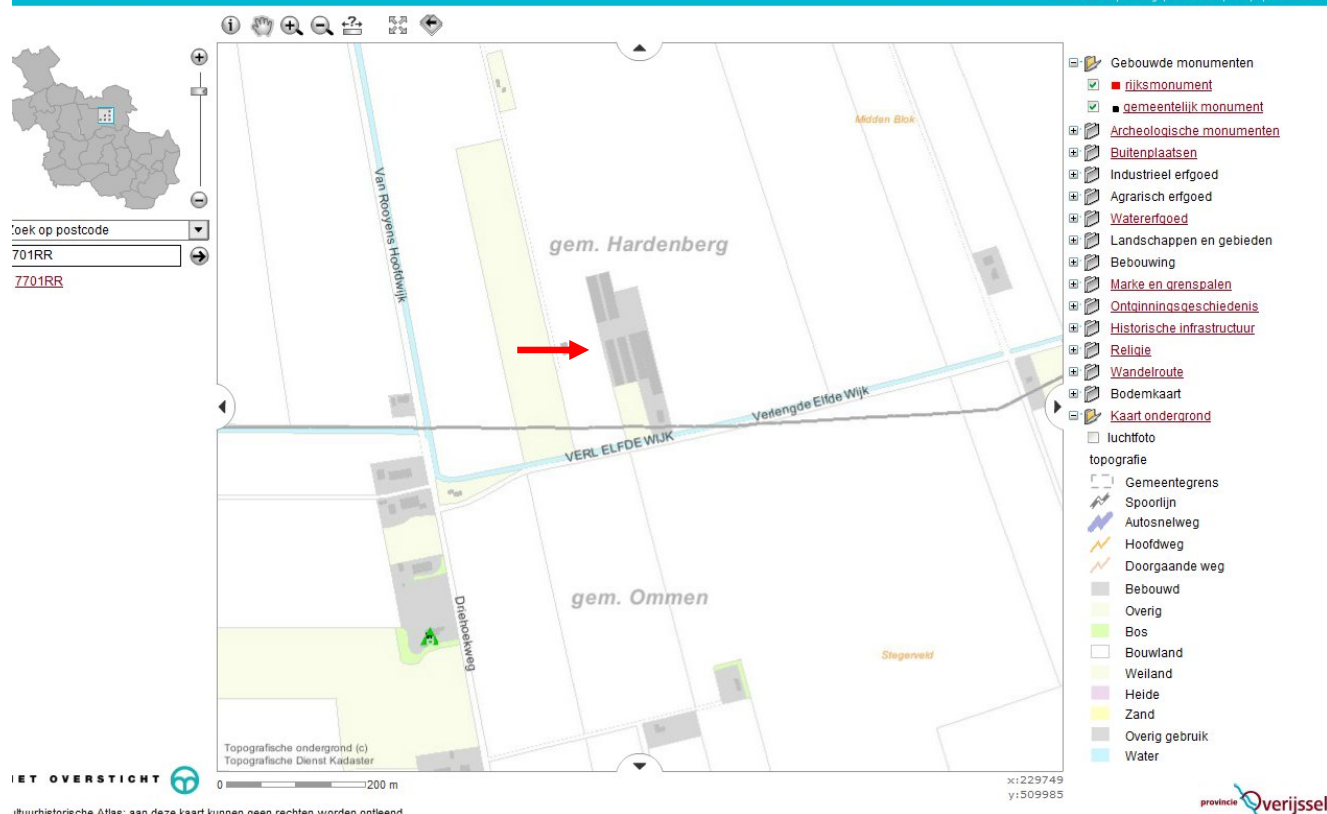
De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van enkele soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft. Voor deze soorten geldt dan ook een vrijstelling. Een ontheffing Flora- en faunawet is daarom niet noodzakelijk.

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat verstorende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen uitgevoerd mogen worden. Met de voorgenomen maatregelen worden geen verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet overtreden. Het doen van nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

4.2.4. Omgeving

4.2.4.1. Cultuurhistorische waarde

Uit de Cultuurhistorische Atlas blijkt dat onderhavige planlocatie niet ligt in een gebied met cultuurhistorische waarden. De planlocatie ligt eveneens niet in een aardkundig waardevol gebied. Nabij de locatie liggen geen cultuurhistorische monumenten. Met de uitbreiding van de pluimveehouderij worden geen cultuurhistorische waarden aangetast. Hiermee zijn er op cultuurhistorisch gebied geen belemmeringen. Zie onderstaande afbeelding.

Afbeelding: cultuurhistorische atlas (Bron: cultuurhistorische atlas Provincie Overijssel)

4.2.4.2. Archeologie

Op of in de directe omgeving van de bedoelde locaties zijn geen archeologische vindplaatsen of monumenten bekend. Op basis van de Archeologische Waarden- en Verwachtingskaart van de gemeente Hardenberg ligt het grootste deel van het plangebied binnen een laag die wordt getypeerd als 'Veenkoloniale ontginningsvlakte' en 'Veenkoloniale ontginningsvlakte - veenrest'. De archeologische verwachting voor dit gebied is laag. Door deze ligging van onderhavig plan is een verkennend archeologisch onderzoek niet noodzakelijk. Zie onderstaande afbeeldingen.

Afbeelding: Uitsnede Archeologische Waarden- en Verwachtingskaart (bron: gemeente Hardenberg)

Afbeelding: Uitsnede Archeologische beleidskaart (bron: gemeente Hardenberg)

4.2.4.3. Aardkundige waarden

Het doel van het beleid met betrekking tot aardkundige waarden is om de ontstaansgeschiedenis van het aardoppervlak zichtbaar, beleefbaar en begrijpelijk te houden. Om aardkundige waarden te beschermen zijn aardkundig waardevolle gebieden aangewezen. Dit zijn zogenoemde GEA-objecten. De planlocatie is niet een dergelijk gebied gelegen. De dichtstbijzijnde aardkundig waardevolle gebied zijn op ruime afstand gelegen. Dit zijn de beekdalen van de Vecht en de Reest.

De planlocatie is gelegen in een relatief laag gelegen veenkoloniale ontginningsvlakte. In een dergelijk gebied zijn ook geen bijzondere aardkundige waarden te verwachten.

Gezien de locatie niet in of nabij een aardkundig waardevol gebied is gelegen levert dit aspect geen belemmeringen op.

4.2.4.4. Bodem

De gronden waarop de nieuwbouw is gepland, zijn momenteel in gebruik als bouwland. Uit de voorgaande paragrafen is gebleken, dat ter plaatse geen sprake is van een waardevol aardkundig gebied. Bovendien zijn landbouwgronden, zo blijkt uit ervaring, nagenoeg nooit verontreinigd. Dus de locatie is zeer waarschijnlijk schoon. Op grond van artikel 8 van de Woningwet bevat de bouwverordening voorschriften omtrent het tegengaan van bouwen op verontreinigde bodem. Deze voorschriften hebben uitsluitend betrekking op bouwwerken waarin voortdurend of nagenoeg voortdurend mensen aanwezig zullen zijn. Voor de stal is dit niet het geval. Voor het toekomstig woonhuis zal dit wel het geval zijn. Er zal een bodemonderzoek worden uitgevoerd. Ook als grondwaterbeschermingsgebied is onderhavige locatie niet aangewezen. Derhalve levert het aspect bodem geen belemmeringen op voor de ontwikkeling van dit bedrijf op deze locatie.

4.2.4.5. Landschap

De planlocatie ligt in een veenkoloniaal landschap. Het landschap wordt gekarakteriseerd als vlak, grootschalig en "rechtlijnig" gebied met halftransparante linten van bebouwing en boombeplantingen. De locatie ligt visueel gezien in het open gebied. Het kan aan alle zijde ervaren worden. Langs de Elfde wijk staat geen beplanting. Het erf kent een traditionele opbouw met een voorerf en een achtererf. Op het voorerf speelt wonen de hoofdrol. Hier is de woning en de siertuin te vinden. De bedrijfsgebouwen staan op het achtererf. De bestaande beplanting bestaat met name uit een sparrensingel aan de westzijde van het erf, hagen aan de zuid- en oostzijde en enkele solitaire bomen op het erf.

4.2.5. Beschrijving van de relevante milieuaspecten

4.2.5.1. Ammoniak

De vigerende vergunning op de locatie voldoet volledig aan BBT. De huidige ammoniakemissie op de bestaande locatie aan de Verlengde Elfde Wijk 8 is 6.075 kg.

Voor de bestaande situatie aan de Verlengde Elfde Wijk 8 is berekend wat de ammoniakdepositie is op het dichtstbijzijnde wav-gebied:

Emissie Punten:

Volgnr.	BronID	X-coord.	Y-coord.	Hoogte	Gem.geb. hoogte	Diam.	Uittr. snelheid	Emissie
1	Stal 1 en 2	229 145	509 691	3,0	4,1	3,6	3,03	360
2	Stal 3 en 4	229 110	509 682	2,5	4,1	13,5	0,21	1 665
3	Stal 5 en 6	229 086	509 774	2,5	4,1	13,5	0,21	2 025
4	Stal 7 en 8	229 121	509 783	2,5	4,1	13,5	0,21	2 025

Gevoelige locaties:

Volgnummer	Naam	X coördinaat	Y coördinaat	Depositie
18	ZZ Wav gebied	228 761	508 076	8,61

In de referentiesituatie is de depositie op het dichtstbijzijnde WAV-gebied 8,61 mol/ha/jaar.

Directe ammoniakschade: In de directe omgeving van de op te richten vleeskuikenhouderij zijn geen planten- bomenkwekerijen gevestigd. Er wordt voldaan aan de minimumafstanden van 25 resp. 50 meter zoals gesteld in het rapport Stallucht en planten. Het gevaar van directe ammoniakschade zal zich derhalve niet voordoen.

4.2.5.2. Geur

Het dichtstbijzijnde gevoelige object is de woning aan de Zestiende Wijk 5. De geurbelasting in de bestaande situatie op deze woning bedraagt 8,1 OU. Onderstaand is de V-stacksberekening van de bestaande situatie aangegeven.

Voor de bestaande situatie aan de Verlengde Elfde Wijk 8 is berekend wat de geurbelasting is op de omliggende gevoelige objecten:

Geur gevoelige locaties: Geur gevoelige locaties:

Volgnummer	GGLID	Xcoördinaat	Ycoördinaat	Geurnorm	Geurbelasting
5	v.Roijenshoofdwijk 5	228 796	509 629	14,0	6,6
6	Zestiende wijk 5	228 939	510 076	14,0	8,1
7	Zestiende wijk 29	229 832	510 118	14,0	2,2
8	Zestiende wijk 18	229 452	510 318	14,0	3,2
9	ver.elfde wijk 11	229 698	509 662	14,0	3,2
10	ver.elfde wijk 16	229 649	509 805	14,0	3,8
11	Zestiende wijk 7	228 980	510 315	14,0	3,6
12	Zestiende wijk 3	228 837	510 303	14,0	3,5
13	Oostwijk 33	228 271	511 466	8,0	0,6
14	Dedemsvaart	227 565	512 116	3,0	0,3
15	v.Roijenshoofdwijk 5a	228 766	509 648	14,0	5,9
16	Driehoekweg 25	228 878	509 494	14,0	6,8
17	Driehoekweg 23	228 817	509 383	14,0	4,4
18	Driehoekweg 23a	228 814	509 389	14,0	4,5
19	Verl.elfde wijk 5	230 344	509 872	14,0	1,1
20	Kotermeststal	228 509	511 547	8,0	0,5
21	Oostwijk 27	228 063	511 417	8,0	0,6

Omgevingstoets geur

Uit de omgevingstoets geur, welke als bijlage 18 is toegevoegd, blijkt dat in het buitengebied de geurbelasting in de huidige situatie op alle objecten met uitzondering van 1 object in het buitengebied lager is dan de grenswaarde van 20 ou_E/m³. Bij 1 object in het buitengebied wordt de grenswaarde van 20 ou_E/m³ overschreden. Het gaat hier om Oostwijk 27. Dit object ligt in de geurcontour van Oostwijk 29 waardoor er een zeer hoge geurbelasting is. De berekende waarde in de referentiesituatie (Ref) op object Oostwijk 27 ligt op 24.373 ou_E/m³. Dit betekent een hinderpercentage van 24%. Het object heeft een tamelijk slecht leefklimaat. De kwalificatie van alle overige objecten in de referentiesituatie is voor 6 objecten matig, voor 9 objecten redelijk goed en voor de overige objecten goed tot zeer goed.

4.2.5.3. Geluid

De hoogstbelaste gevoelige objecten zijn de woningen aan de Driehoekweg 25 en aan de Zestiende Wijk 5. Onderstaand zijn de berekeningsresultaten van de referentiesituatie aangegeven. Het gehele akoestisch onderzoek met berekeningen is als bijlage 20 is toegevoegd.

Tabel 5.1: Resultaten $L_{Ar,LT}$ bedrijfssit. 1: lossen voer dagperiode

Toets-punt	Omschrijving	Dag (7:00-19:00)	Avond (19:00-23:00)	Nacht (23:00-7:00)
	<i>Richtwaarde</i>	40	35	30
02	Driehoekweg 25	31	21	<20
03	Van Rooijens Hoofdwijk 5	28	20	<20
05	Verlengde Elfde Wijk 16	26	<20	<20
06	Zestiende Wijk 5	30	24	<20

Tabel 5.2: Resultaten $L_{Ar,LT}$ bedrijfssit. 2: laden kuikens nacht- en dagperiode

Toets-punt	Omschrijving	Dag (7:00-19:00)	Avond (19:00-23:00)	Nacht (23:00-7:00)
	<i>Richtwaarde</i>	40	35	30
02	Driehoekweg 25	34	21	30
03	Van Rooijens Hoofdwijk 5	32	20	28
05	Verlengde Elfde Wijk 16	28	<20	25
06	Zestiende Wijk 5	32	24	27

Tabel 5.3: Berekeningsresultaten L_{Amax} bedrijfssit. 1 en 2: lossen voer of laden kuikens in dagperiode, laden van kuikens in de nachtperiode

Toets-punt	Omschrijving	Dag (7:00-19:00)	Avond (19:00-23:00)	Nacht (23:00-7:00)
	<i>Grenswaarde</i>	70	65	60
02	Driehoekweg 25	42	--	43
03	Van Rooijens Hoofdwijk 5	40	--	40
05	Verlengde Elfde Wijk 16	37	--	37
06	Zestiende Wijk 5	37	--	39

Bespreking resultaten $L_{Ar,LT}$:

In de onderzochte bedrijfssituaties voldoet de geluidsbelasting op de woningen die rondom het bedrijf liggen aan de richtwaarde voor een landelijke omgeving. In de dagperiode is het lossen van voer samen met de ventilatie van stal 1 en 2 de maatgevende geluidsbron. In de avond- en nachtperiode is de ventilatie de maatgevende geluidsbron. Als er kuikens worden geladen, dan is dat de maatgevende bron.

Bespreking resultaten L_{Amax} :

In beide onderzochte bedrijfssituaties voldoet de geluidsbelasting op de woningen die rondom het bedrijf liggen aan de grenswaarde. Overdag wordt het maximale geluidsniveau bepaald door het lossen van voer en/of de rijdende vrachtwagens. In de nachtperiode zijn de rijdende vrachtwagens de maatgevende bron.

4.2.5.4. Verkeer en parkeren

Het plangebied is bereikbaar via de inrit aan de Verlengde Elfde Wijk. De toename van de verkeersintensiteit ten gevolge van de ontwikkelingen worden met name veroorzaakt door de aan- en afvoer van voer, dieren, strooisel en mest. Het normale wegverkeer op de Verlengde Elfde Wijk is ook agrarisch verkeer. Het parkeren van de auto's van personeel en het laden en lossen van de vrachtwagens gebeurt op het terrein van het bedrijf zelf. Het erf wordt ontsloten door 1 inrit, het vrachtverkeer kan op het erf zelf draaien en parkeren. De openbare weg wordt alleen gebruikt als ontsluiting van het erf.

4.2.5.5. Luchtkwaliteit

De luchtkwaliteit op het hoogst berekende punt, zijnde Verlengde Elfde Wijk 16, voldoet aan de maximale waarde van 40 microgram per m³ voor fijn stof. De belasting op dit rekenpunt is 20,58 gram per m³ (gecorrigeerd - 2) jaargemiddelde concentratie.

Het aantal overschrijdingsdagen op dit object voldoet met 8,8 (gecorrigeerd - 2) ruimschoots aan de grenswaarde van 35. Op alle overige objecten in de omgeving wordt eveneens ruimschoots aan de grenswaarden voldaan.

In de landbouwsector is voornamelijk de emissie van fijn stof (PM10) bepalend voor de luchtkwaliteit op de omgeving. Uitstoot van de overige stoffen, waaraan volgens de Wet luchtkwaliteit moet worden getoets, zijn verwaarloosbaar en voldoen aan de Wet luchtkwaliteit.

De berekening fijnstof is als bijlage 19 toegevoegd.

4.2.5.6. Energie

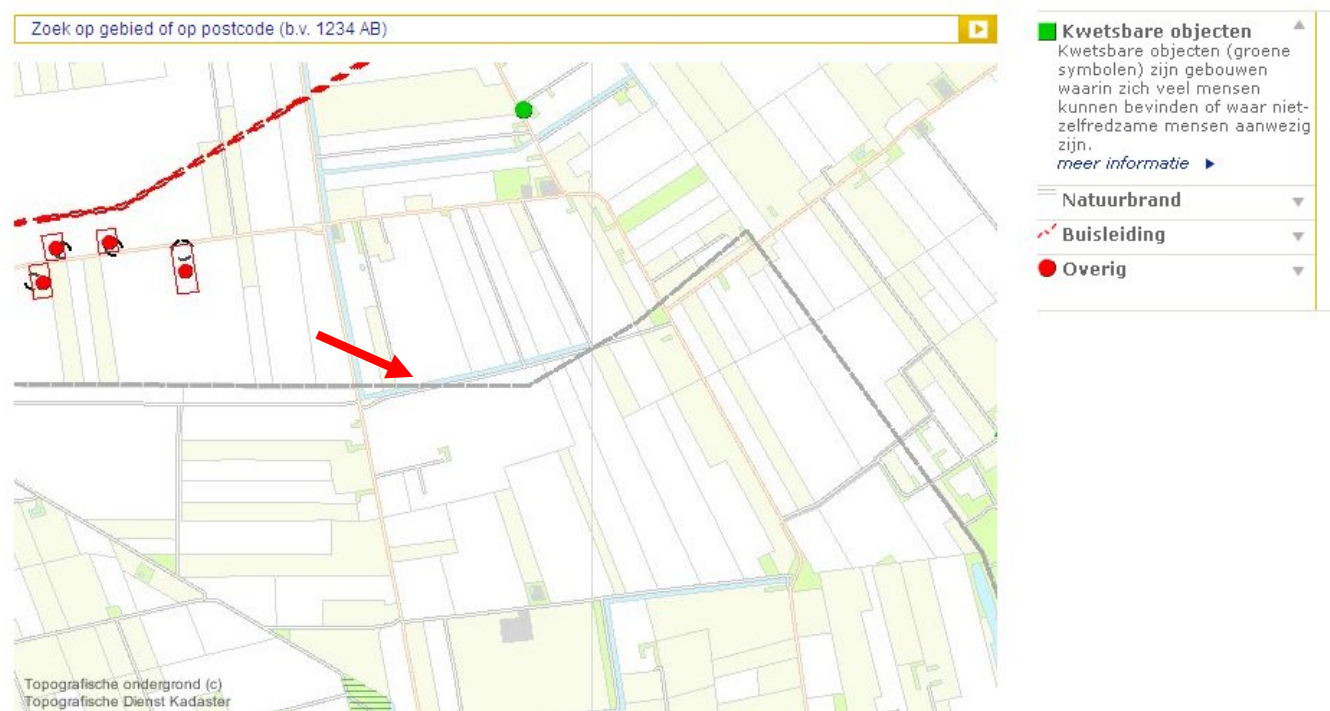
In de bestaande situatie wordt er in stal 4 gebruik gemaakt van (aardgasgestookte) heaters en in de overige stallen is vloerverwarming aanwezig voor het verwarmen van de stallen. Het verbruik ligt op circa 0,7 m³ aardgas per vleeskuiken per jaar. In totaal wordt 126.000 m³ aardgas verbruikt. Het elektraverbruik wordt geschat op 1,2 kWh per vleeskuiken per jaar. Dit betekent voor het bedrijf een totaal elektraverbruik 216.000 kWh.

4.2.5.7. Water

Het waterverbruik wordt geschat op 40 liter per dierplaats per jaar. Dit betekent voor het bedrijf een totaal waterverbruik van 7.200 m³ per jaar. Het waterverbruik van de luchtwasser wordt geschat op 1.575 m³. Daarmee komt het totale waterverbruik op 8.775 m³. Het woonhuis is voor het huishoudelijk afvalwater aangesloten op een drukriool. Al het bedrijfsafvalwater wordt geloosd op de put.

4.2.5.8. Externe veiligheid

Het bedrijf veroorzaakt zelf geen risico voor de omgeving in het kader van de externe veiligheid. De inrichting is geen Bevi-inrichting. Voor ruimtelijke plannen zijn spoorwegen, vaarwegen en autowegen risicorelevant als er binnen een zone van 200 meter vanaf de transportas een ontwikkeling gepland wordt. De locatie is niet gelegen binnen een zone van 200 meter vanaf een transportas. Tevens is de locatie ver genoeg van overige risicobronnen gelegen. Volgens de Risicokaart zijn in de directe omgeving ook geen risicobronnen gelegen met een invloedsgebied waarbinnen de onderhavige inrichting is gepland. Zie onderstaande afbeelding.

Afbeelding: risicokaart .

Bron: provincie Overijssel

Het dichtst bijgelegen risico voor de woon- en leefomgeving is een propaantank behorende bij een agrarisch bedrijf op een afstand van circa 1.100 meter. Tevens is er een buisleiding ten behoeve van gastransport gelegen op een afstand van ruim 1.300 meter.

Uit de inventarisatie blijkt, gelet op de bovengenoemde afstanden, dan ook dat de planlocatie:

- zich niet bevindt binnen de risicocontour van Bevi- en Brzo-inrichtingen danwel inrichtingen die vallen onder het Vuurwerkbesluit (plaatsgebonden risico);
- zich niet bevindt binnen een gebied waarbinnen een verantwoording van het groepsrisico nodig is;
- niet is gelegen binnen de veiligheidsafstanden van het vervoer gevaarlijke stoffen;
- niet is gelegen binnen de veiligheidsafstanden van buisleidingen voor het vervoer van gevaarlijke stoffen.

Opgemerkt wordt dat de inrichting zelf geen Bevi- of Brzo-inrichting betreft. .

5. Voorgenomen activiteit

5.1. Inleiding

In de nieuwe situatie worden de 8 bestaande stallen gekoppeld tot 4 stallen met centraal afzuigsysteem. Deze 4 gekoppelde stallen worden aangesloten op een chemische luchtwasser volgens het Terra-Sea concept. Dit concept houdt in dat de binnenkomende lucht van de stallen wordt gekoeld in de zomer, en verwarmd in de winter, waardoor minder temperatuurschommelingen in de stal plaatsvinden. Door gebruikmaking van dit terra-sea systeem kan er tevens een grote energiebesparing bewerkstelligd worden. Op het terrein naast het huidige bedrijf vindt de uitbreiding plaats met 6 nieuwe stallen. Ook deze nieuwe stallen worden voorzien van een chemische luchtwasser volgens het Terra Sea concept. Er kunnen in de nieuwe situatie 558.000 vleeskuikens gehuisvest worden.

De activiteit bestaat uit de productie van pluimveevlees.

Naar het bedrijf zullen veevoerders en kuikens worden aangevoerd. De aangevoerde kuikens groeien op het bedrijf naar ruim 2 kilogram en worden vervolgens naar de slachterij afgevoerd. Tevens vindt afvoer van mest plaats. Op het bedrijf worden veevoerders, diesel, bestrijdingsmiddelen, reinigingsmiddelen, zuur, spuiwater en mest opgeslagen.

Plan is om de start van de bouw van de bedrijfsgebouwen in 2012/2013 uit te voeren. Dit is afhankelijk van de snelheid van afhandeling van de verschillende vergunningprocedures. Vanaf het gereedkomen van de stallen kan het bedrijf voor onbepaalde duur volledig in productie zijn.

5.1.1. Bestemmingsplan

Voor de locatie geldt het “Bestemmingsplan buitengebied Gemeente Avereest” vastgesteld 23-11-2000. Het perceel waar de 6 nieuwe vleeskuikenstallen, een opslagloods en een woonhuis worden gebouwd is in het bestemmingsplan buitengebied bestemd als ‘agrarische doeleinden’ (agrarisch gebied zonder bouwperceel). Dit betekent dat het voornemen voor de bouw van de stallen en woonhuis strijdig is met het vigerende bestemmingsplan. Hiervoor dient een partiële herziening van het bestemmingsplan middels art. 3.1 Wro te worden opgestart.

Voor de besluitvorming over de bestemmingsplanherziening is het noodzakelijk dat in het MER wordt uitgegaan van de maximale mogelijkheden die het bestemmingsplan biedt.

Het nieuwe bestemmingsplan zal niet meer ruimte gaan bieden dan hetgeen onderzocht is in deze MER. Het bouwvlak zal strak om de bebouwing worden gelegd waardoor verdere uitbreiding niet mogelijk is. Verder is in de regels van het bijbehorende bestemmingsplan opgenomen dat er slechts sprake mag zijn van 1 bouwlaag en dat de erfverharding binnen het bouwvlak moet zijn gesitueerd. Ook is in de regels een maximaal dieroppervlak opgenomen. Daarnaast zorgen de normen van de welzijnswet ervoor dat in de toekomst eerder minder dieren gehouden kunnen worden dan meer, door een eventuele aanscherping van de normen van de Welzijnswet.

5.2. De voorgenomen activiteit

Locatie:

Verlengde elfde wijk 8
7701 RR DEDEMSVAART

Het adres van de voorgenomen activiteit is: Verlengde Elfde Wijk 8 in Dedemsvaart. Het adres is kadastraal bekend als gemeente Avereest (Hardenberg), sectie K nummer 4330, 4328, 4481 en 5386. Bestaand gebruik vindt plaats op sectie K nummer 4330 en 4328. De uitbreiding gaat plaatsvinden op nummer 5386 en 4481.

Initiatiefnemer huisvest op dit moment 180.000 vleeskuikens in 8 stallen. 2 stallen zijn uitgevoerd met mixlucht systeem (E 5.6), 2 stallen zijn uitgevoerd met het Terra sea concept met chemische luchtwasser (E5.4), en 4 stallen zijn uitgevoerd met vloerverwarming en vloerkoeling (E 5.5). Tevens worden er 6 nieuwe stallen gebouwd.

Alle bestaande en nieuwe stallen zullen worden uitgevoerd met een luchtwasser volgens het Terra Sea systeem. Dat betekent dat in de nieuwe situatie stal 1 en 2 zijn uitgevoerd met luchtwasser met Terra Sea (rav E5.4), stal 3 en 4 zijn uitgevoerd met een dubbel reducerend systeem zijnde mixluchtsysteem (rav E5.6) en met luchtwasser met Terra Sea (rav E5.4), stal 5, 6, 7 en 8 zijn uitgevoerd met een dubbel reducerend systeem zijnde vloerverwarming en vloerkoeling (E 5.5) en met luchtwasser met Terra Sea (rav E5.4), en stallen 9 t/m 14 zijn uitgevoerd met luchtwasser met Terra Sea (rav E5.4).

Het Terra Sea concept is een geïntegreerd systeem dat verwarming, koeling en ventilatie in een systeem combineert. De stallen zullen hierbij worden voorzien van het zogenaamde Terra Sea systeem, BWL 2007.08.V2, chemische luchtwassers met 90% ammoniakemissiereductie. De ammoniakemissie wordt beperkt door de ventilatielucht te behandelen in een chemisch luchtwassysteem. Bij het beschreven systeem bestaat de installatie uit twee filterwanden van het type dwarsstroom. De filterwanden hebben een gelijk aanstroomoppervlak en zijn opgebouwd uit een kolom met vulmateriaal dat continu vochtig wordt gehouden met een aangezuurde wasvloeistof, bijvoorbeeld door sproeien of een overloopsysteem. De gezuiverde lucht verlaat vervolgens via een druppelvanger de installatie. De luchtwasser kan zijn opgebouwd uit modules (met daarin de filterwanden) die aan de stal worden gekoppeld of de luchtwasser wordt bouwkundig opgebouwd (wandensysteem). Bij passage van de ventilatielucht door het luchtwassysteem wordt de ammoniak opgevangen in de wasvloeistof, waarna de gereinigde ventilatielucht het systeem verlaat. Door toevoeging van zwavelzuur aan de wasvloeistof, wordt de ammoniak gebonden als ammoniumsulfaat. Op vaste, van te voren ingestelde, tijdstippen wordt het waswater in de wateropvangbak vervangen door vers water.

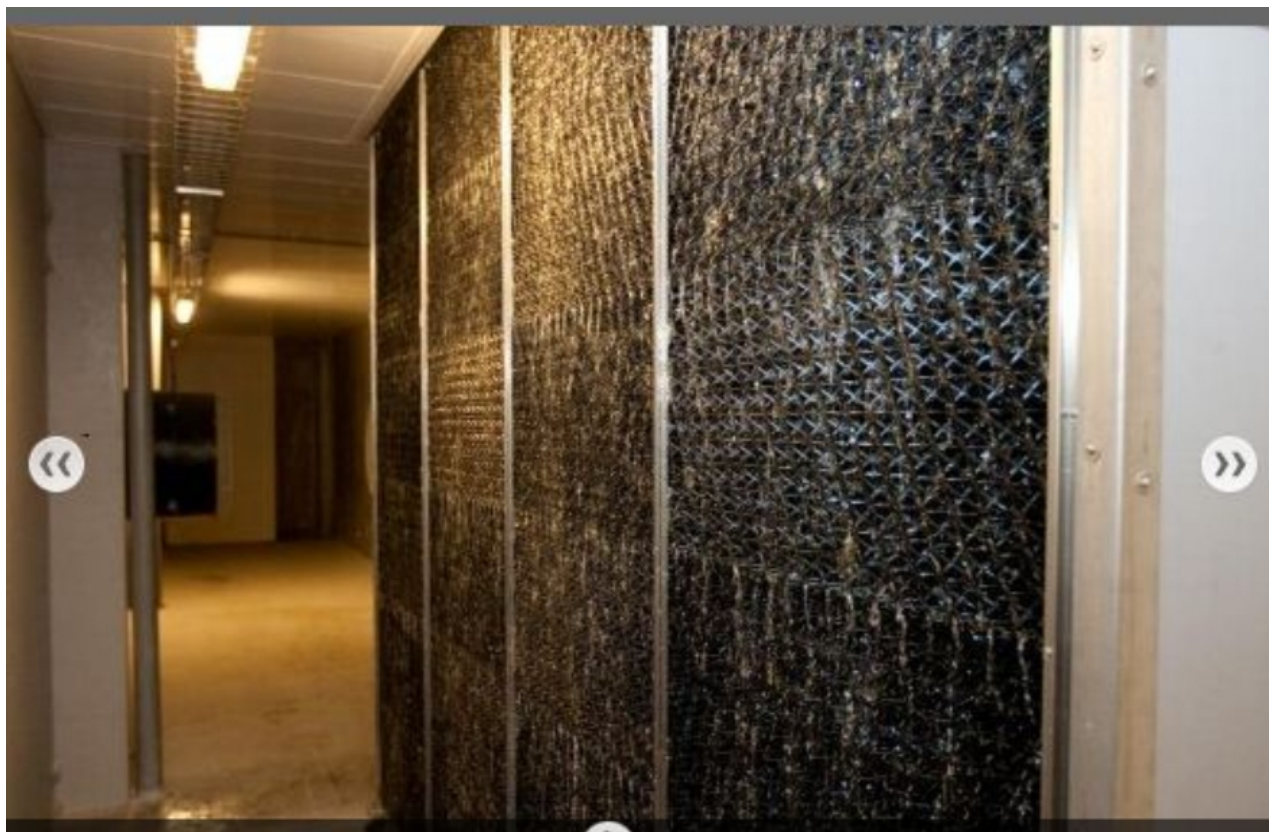

Zo zien de stallen er van binnen uit. Ze worden verwarmd met vloerverwarming. De verder inrichting is sober. Op deze foto komt via de linkerstalwand de geconditioneerde lucht binnen. Er wordt gewerkt met dwarsventilatie. In de rechterstalwand zijn de ventilatoren zichtbaar.

Zogenaemde LC's (luchtconditioners) verwarmen de inlaatlucht. Dat gebeurt via een buizensysteem met warm water. Met dit systeem kan de initiatiefnemer de inlaatlucht 's zomers ook tot wel 10 graden koelen. De Terra Sea-stallen hebben geen centrale gang waar lucht op temperatuur wordt gebracht. De initiatiefnemer werkt met een ruimtebesparende, kunstmatige spouw.

Het tussenstuk van de Terra Sea-stallen is over vrijwel de gehele stallengte dichtgebouwd. De uitgaande lucht van de twee bestaande stallen (stal 1 + 2) wordt hier gewassen door een gesegmenteerde luchtwasser van Inno+. De luchtwasser bestaat uit drie aparte waspakketten.

Er is sprake van dwarsventilatie. De stallen staan opgesteld in rijen van twee. De naastgelegen stallen zijn telkens aan elkaar gespiegeld. De uitgaande stallucht van twee stallen komt zo in 1 tussenruimte terecht.

Achter de energieneutrale stallen gaat een knap stukje techniek schuil. Het water dat deze warmtepomp op temperatuur brengt en verdeelt wordt uit eigen bron opgepompt. Het opgepompte water wordt gebruikt voor vloerverwarming en de luchtconditioners. Er wordt ook aan warmteterugwinning gedaan. De energie die vrijkomt bij het wassen van de uitgaande stallucht wordt omgezet in warmte. Het water dat daarmee wordt verwarmd, gaat terug naar de warmtepomp. De restwarmte gaat niet verloren, maar wordt opgeslagen in de bodem.

Detail van de leidingen van de vloerverwarming. In de Terra Sea-stallen is geen gas nodig. Voor noodgevallen is wel een CV-ketel aanwezig.

5.2.1. Het houden van vleeskuikens

De vleeskuikens worden als eendagskuikens (40 gram) op het bedrijf aangevoerd. In ongeveer 6 weken tijd worden ze afgemest. Iedere 6 weken worden de vleeskuikens afgevoerd naar het slachthuis. Alle stallen worden in een week schoongemaakt en vervolgens start de volgende ronde. De stallen worden schoongemaakt en ontsmet en een nieuwe ronde vleeskuikens wordt opgelegd. Bij een normale bezetting zijn gemiddeld 541.260 vleeskuikens aanwezig. (uitval 3%) Op jaarbasis is de vleeskuikenproductie in totaal : 541.260×7 (ronden per jaar) = $\pm 3.788.820$ kuikens.

Aantallen dieren, OU's en NH₃ voorkeursalternatief

Stal Nummer	Aantal dieren	RAV nummer	Dier categorie	GL en BWL nummers	NH ₃ -norm	OU-norm	Ammoniak emissie totaal	Odeur Units totaal
1	22.500	E5.4	vleeskuikens	2007.08V2	0,008	0,14	180,0	3150
2	22.500	E5.4	vleeskuikens	2007.08V2	0,008	0,14	180,0	3150
3	22.500	E5.6+E5.4	vleeskuikens	2005.10V2 + 2007.08V2	0,0037*	0,14	83,25	3150
4	22.500	E5.6+E5.4	vleeskuikens	2005.10V2 + 2007.08V2	0,0037*	0,14	83,25	3150
5	22.500	E5.5+E5.4	vleeskuikens	2001.11 + 2007.08V2	0,0045*	0,14	101,25	3150
6	22.500	E5.5+E5.4	vleeskuikens	2001.11 + 2007.08V2	0,0045*	0,14	101,25	3150
7	22.500	E5.5+E5.4	vleeskuikens	2001.11 + 2007.08V2	0,0045*	0,14	101,25	3150
8	22.500	E5.5+E5.4	vleeskuikens	2001.11 + 2007.08V2	0,0045*	0,14	101,25	3150
9 t/m 14 nieuw	378.000	E 5.4	vleeskuikens	2007.08V2	0,008	0,14	3955,5	52920
558.000				Totaal:		3955,50kg NH ₃		78.120 Odour Units

5.2.2. Welzijn en diergezondheid

Regels ter bescherming van het welzijn van vleeskuikens zijn opgenomen in het Vleeskuikenbesluit 2010. In de nieuwe situatie is rekening gehouden met de huidige welzijnseisen. In het kader van dierwelzijn is op het bedrijf sprake van een ideale situatie. Het gehele bedrijf voldoet na wijziging aan de normen zoals die gesteld zijn in het Vleeskuikenbesluit 2010 (welzijnwetgeving). Het vleeskuikenbesluit gaat uit van max 42 kg/m² mits aan diverse voorwaarden wordt voldaan. Met nieuwbouw inclusief technische voorzieningen kan aan deze voorwaarden worden voldaan. Het afleveren van de dieren gebeurt op een gewicht vanaf 1.600 gram met een uitloop naar 1.750 gram.

Bij 42 kg/m² kan men dus $42 : 1,6 \text{ kg}$ is 26,25 dieren/m² overhouden op het moment van uitladen. Dit is $26,25 : 97\%$ overlevenden is 27 dieren/m² bij opzetten.

Of $42:1,75 \text{ kg}$ is 24,0 dieren/m² overhouden op het moment van uitladen. Dit is $24,0 : 97\%$ overlevenden is 24,74 dieren/m² opzetten.

Tevens worden er op het eind van de periode zodanig veel dieren uitgeladen (eventueel 2 keer) dat er gegarandeerd wordt dat op het einde van de periode de bezetting wederom onder de 42 kg/m² blijft. In onderhavige situatie is gekozen voor een beginaantal van 24 dieren/m², zodat aan het vleeskuikenbesluit wordt voldaan.

Onderhavig alternatief heeft aandacht voor het dierenwelzijn en de gezondheid van de dieren en wel om de volgende redenen:

1. Het klimaat wordt volledig geklimatiseerd, d.w.z. in de winterperiode verwarmd en in de zomer gekoeld, daardoor zijn de leefomstandigheden optimaal rondom het dier.
2. We spreken over de beheersing van het klimaat in de stal op macroniveau en rondom het dier op microniveau.
3. Geen Hittestress meer, dit wordt tegengegaan doordat zowel de stallucht wordt gekoeld als ook de vloer waar de dieren op zitten kan worden gekoeld.
4. Het ventilatiedebiet in de stal wordt met 2/3 deel teruggebracht van 7,5 m³/hr, dier naar 2,5 m³/hr dier, daardoor is de kans op tocht rondom de dieren minimaal en komt dit de gezondheid van de dieren ten goede.
5. De ervaringen leren vanuit de praktijk dat voor de gezondheid van het dier in relatie tot de beheersing van het klimaat bijna geen antibiotica meer nodig is.
6. De dieren worden gehouden op strooisel en de mest wordt direct gedroogd door de vloerverwarming, het strooisel blijft dus rul en er zijn minimale mestvlekken, waardoor de dieren volop kunnen blijven scharrelen wat leidt tot mooie voetzolen en minder huidbeschadigingen.
7. De kuikens zijn vitaler en sterker en minder gevoelig voor gezondheidsproblemen en de uitval is door een goede opvang ook veel lager. Dit komt zeker ten goede aan het dierwelzijn.

5.2.3. Systeem koude-warmte-opslag

Het voornemen bestaat om voor de energievoorziening van de nieuwe en bestaande stallen gebruik te maken van ondergrondse energieopslag. Deze manier van klimatiseren is duurzaam door het lagere verbruik van fossiele brandstoffen.

In de zomer wordt gekoeld met koude die in de winter is opgeslagen en in de winter wordt verwarmd met warmte die in de zomer is opgeslagen. De koude en warmte wordt met behulp van een energieopslagsysteem in een ondergrondse watervoerende laag opgeslagen en onttrokken.

Het systeem bestaat uit verschillende onderdelen:

- Warmteopslag in de grond.
- Vloerverwarming (koeling)
- Warmtewisselaar
- Warmtepomp

Het systeem maakt gebruik van warmteopslag in de grond. De warmte wordt gebruikt voor vloerverwarming en om de lucht die de stal binnenkomt op te warmen. Middels de warmtepomp is de watertemperatuur voor de verwarming op te warmen naar 40 gr C. Om de jonge kuikens vanaf de eerste dag comfortabel op te vangen, ligt in de vloer verwarming. Deze vloerverwarming is de eerste tien dagen na opzetten aan. Daarna verwarmen de kuikens de vloer met hun lichaamswarmte. Dit warme water in de vloerverwarming kan zo ook gebruikt worden om de binnenkomende lucht op te warmen.

Om de binnenkomende lucht op te warmen is een extra gang aan de stal gebouwd. In deze gang is een warmtewisselaar geplaatst die is aangesloten op de warmtepomp. De warmte komt uit een warmtebed naast de stal en van de vloerverwarming in de stal. De lucht kan zowel opgewarmd als gekoeld worden door middel van de warmtewisselaar in de gang. De afgevoerde warmte wordt opgeslagen in het warmtebed in de grond. Door het koelen is de kans op hitteschade beduidend minder.

Door het opwarmen of afkoelen van de binnenkomende lucht is de temperatuur in de stal op een constant niveau te houden. Gevolg hiervan is dat er ook minder ventilatiecapaciteit nodig is. In de stal is dan ook maar 30% van de normale ventilatiecapaciteit geïnstalleerd.

In het bodemgeschiktheidsonderzoek wordt antwoord gegeven op de vraag of energieopslag in de bodem op de locatie technisch en juridisch mogelijk is. Aan de hand van de benodigde capaciteit is de diepte van de bronnen en het aantal bronnen van het te realiseren energieopslagsysteem bepaald. Daarnaast is bepaald wat de minimale afstand tussen de bronnen dient te bedragen en waar de bronnen geplaatst kunnen worden. Het onttrekken en infiltreren van grondwater ten behoeve van een open energieopslagsysteem is vergunningplichtig in het kader van de Waterwet. Deze vergunning moet worden aangevraagd bij de provincie Overijssel. In het onderzoek worden aandachtspunten beschreven die van belang zijn bij de realisatie van het systeem of de onttrekkingsvergunning in het kader van de Waterwet. Het bodemgeschiktheidsonderzoek is als bijlage 25 toegevoegd. Zodra de MER is doorlopen zal een vergunning ingevolge de waterwet worden aangevraagd.

5.2.4. Klimaatregeling en ventilatie

De oude bestaande stallen zijn allemaal uitgevoerd met dwarsventilatie. De ruimte tussen de stallen is 2,5 meter. Destijds zijn de stallen al zo gesitueerd dat het toepassen van een luchtwasser tot de mogelijkheden behoorde. In de nieuwe situatie worden de 8 bestaande stallen gekoppeld tot 4 stallen met centraal afzuigsysteem.

Deze 4 gekoppelde stallen worden aangesloten op een chemische luchtwasser volgens het Terra-Sea concept. Dit concept houdt in dat de binnenkomende lucht van de stallen wordt gekoeld in de zomer, en verwarmd in de winter, waardoor minder temperatuurschommelingen in de stal plaatsvinden. Door gebruikmaking van dit terra-sea systeem kan er tevens een grote energiebesparing bewerkstelligd worden. Op het terrein naast het huidige bedrijf vindt de uitbreiding plaats met 6 nieuwe stallen. Ook deze nieuwe stallen worden voorzien van een chemische luchtwasser volgens het Terra Sea concept.

Voor dit systeem kan de norm van 2,5 m³/hr in plaats van 7,2 m³/hr per kuiken aangehouden worden. Dit is als volgt te onderbouwen. Terra Sea is uitgerust met een verwarmings-/koelingssysteem van de binnenkomende lucht en van de bodem met in eerste instantie bodemenergie en op latere leeftijd gecombineerd met actieve koeling via een warmtepomp.

De binnenkomende lucht is gemiddeld ca 17 tot 18 graden, ook in de zomerperiode. De voelbare warmteproductie van kuikens is 3,8 Watt/kg lichaamsgewicht. Bij 2 kg is dat 7,6 watt bij 20 graden en 7 watt bij 25 graden. Bij een binnenkomende luchttemperatuur van circa 30 graden zal de luchttemperatuur met ca. 8 graden stijgen en is de acceptabele staltemperatuur ca 25 tot 26 graden. Tevens zal de relatieve luchtvochtigheid dalen als gevolg van indirecte koeling van de buitenlucht tot onder de condensatiegrens en is de luchtvochtigheid in de stal ca 55 tot 60%. Een prima situatie voor kuikens van gemiddeld 2 kg t.o.v. de buitentemperaturen van 30 graden. Er wordt in de stal voor 13 watt per opgezet kuiken aan koelcapaciteit geïnstalleerd, ruim voldoende om de voelbare warmte te onderdrukken en daardoor is er geen behoefte om het ventilatieniveau zo hoog te laten zijn. Tevens is dit gunstig voor het welzijn van de dieren, er is minder kans op tocht. De temperatuur ligt ook in de zomer in de comfortzone van de vleeskuikens.

Er is overleg geweest met het voltallige Klimaatplatform. Zij hebben uitleg gehad over de uitgangspunten en ze hebben dit ook geaccordeerd. Voor v-stacks moet (volgens opgave leverancier) gerekend worden met 2,4 m³/hr omdat het gemiddelde ventilatieniveau hoger is. Doordat het systeem de inkomende lucht conditioneert kan de temperatuur in de stal het hele jaar door afgestemd worden op de behoefte van het dier. Welzijn en diergezondheid worden hierbij positief beïnvloed. Doordat geen gebruik wordt gemaakt van directe gasgestookte heaters komen er ook geen stoffen vrij van directe verbranding. Dit werkt positief op de kwaliteit van de luchtsamenstelling.

Ook het energieverbruik kan voor wat betreft het elektraverbruik (door koeling minder ventilatie nodig in warme periodes en minder verwarming door hogere luchttemperatuur van de inkomende lucht in de winter) met wel 70 % dalen t.o.v. een conventionele stal. Het elektraverbruik neemt echter weer toe door de luchtwasser (weerstand en pompverbruik). Netto blijft het gebruik van elektra dus gelijk. (Rapport 108: Exploitatiekosten ammoniakemissiearme systemen vleeskuikenhouderij; maart 2008; H.Ellen, J. van Harn, I Vermeij)

Alleen bij calamiteiten zal er nog gebruik worden gemaakt van CV-ketels voor de vloerverwarming. In alle stallen is 1 CV ketel opgehangen. Dit zijn allemaal HR ketels. Deze ketels worden in principe niet gebruikt, omdat de stallen via WKO verwarmd worden. Bij calamiteiten waarbij de WKO niet kan functioneren worden de CV ketels als back-up gebruikt. Dit zal net als het gebruik van een noodstroomaggraat functioneren.

5.2.5. Opslag en verbruik

5.2.5.1. Opslag en verbruik veevoerders

De veevoerders vormen de belangrijkste grondstof en worden opgeslagen in bovengrondse polyester silo's. De dieren worden gevoerd met krachtvoer en tarwe. Voor de opslag van krachtvoer en tarwe zijn in totaal 20 polyester silo's beschikbaar met een totale capaciteit van 240 ton.

De kuikens groeien ongeveer 2 kg, en hebben een voederconversie van 1,8. Benodigd voer: $2 \times 1,8 = 3,6$ kg voer per kuiken $\times 3.788.820 = \pm 13.640$ ton. In totaal wordt er omgerekend op mengvoerbasis ± 13.640 ton voer per jaar gebruikt. Dit voer is afkomstig van de mengvoer fabrieken en is GMP waardig. Het voer wordt als vast product naar de dieren getransporteerd. Dit zijn circa 6 vrachten per week. In het akoestisch rapport is uitgegaan van maximaal 2 voerleveringen per dag.

5.2.5.2. Opslag en verbruik ontsmettings-, reinigings- en diergeneesmiddelen

Opslag van ontsmettings-/reinigingsmiddelen vindt plaats in een vat van 25 kg overeenkomstig PGS 15. Per jaar wordt circa 100 kg verbruikt. Tevens is er opslag van circa 20 kg vitaminen en 20 liter mineralen. Er is opslag voor 10 kg bestrijdingsmiddelen (rat en muisbestrijding, onkruidbestrijding op erf en wegen, schurftbestrijding). Het verbruik is ongeveer 20 kg per jaar.

5.2.5.3. Opslag en verbruik van brandbare stoffen

Er vindt op het bedrijf opslag van brandbare stoffen plaats. Er is een bovengrondse tank aanwezig van 1.200 liter, voor de opslag van dieselolie als brandstof voor de verreiker. Het jaarlijks verbruik wordt geschat op 3.600 liter. Er is tevens opslag van zwavelzuur aanwezig voor de luchtwassers (10 vaten van 10.00 liter). In totaal wordt 10.000 liter opgeslagen. Het jaarverbruik van zuur wordt geschat op 65.500 liter.

5.2.6. Afval

5.2.6.1. Mest

De opslag van mest vindt plaats in de gebouwen. De stallen zijn uitgevoerd met vloeistofdichte vloeren. Er wordt gebruik gemaakt van een volledig strooiselvloer. Na de mestperiode wordt de mest uit de stal verwijderd en afgevoerd. De productie van mest is ± 4.000 ton per jaar. Voor de afzet van de mest is een mestafzetcontract afgesloten met Hamevo.

5.2.6.2. Kadavers

Per week worden kadavers opgehaald. De hoeveelheid per jaar is 20.000 kg. Registratie vindt plaats via Rendac. Voor de opslag van kleine kadavers is een kadaverkoeling geplaatst met zes tonnen met een inhoud van 200 liter. Totale opslagcapaciteit: 1.200 liter.

5.2.6.3. Overig bedrijfsafval

Het overig bedrijfsafval wordt verzameld in een container van 1.100 liter. Deze wordt 1 x per 2 weken geleegd door een gespecialiseerd bedrijf. Jaarlijkse productie 5.000 kg.

6. Verwachte gevolgen voor het milieu

6.1. Voorgenomen activiteit

6.1.1. Aantallen dieren en huisvestingssystemen

Aantallen dieren, OU's en NH₃ voorkeursalternatief

Stal Nummer	Aantal dieren	RAV nummer	Dier categorie	GL en BWL nummers	NH ₃ -norm	OU-norm	Ammoniak emissie totaal	Odeur Units totaal
1	22.500	E5.4	vleeskuikens	2007.08V2	0,008	0,14	180,0	3150
2	22.500	E5.4	vleeskuikens	2007.08V2	0,008	0,14	180,0	3150
3	22.500	E5.6+E5.4	vleeskuikens	2005.10V2 + 2007.08V2	0,0037*	0,14	83,25	3150
4	22.500	E5.6+E5.4	vleeskuikens	2005.10V2 + 2007.08V2	0,0037*	0,14	83,25	3150
5	22.500	E5.5+E5.4	vleeskuikens	2001.11 + 2007.08V2	0,0045*	0,14	101,25	3150
6	22.500	E5.5+E5.4	vleeskuikens	2001.11 + 2007.08V2	0,0045*	0,14	101,25	3150
7	22.500	E5.5+E5.4	vleeskuikens	2001.11 + 2007.08V2	0,0045*	0,14	101,25	3150
8	22.500	E5.5+E5.4	vleeskuikens	2001.11 + 2007.08V2	0,0045*	0,14	101,25	3150
9 t/m 14 nieuw	378.000	E 5.4	vleeskuikens	2007.08V2	0,008	0,14	3955,5	52920
558.000				Totaal:		3955,50kg NH₃		78.120 Odour Units

6.1.2. Ammoniak

Het bedrijf ligt op meer dan 250 meter afstand (1610 meter) van een voor verzuring gevoelig gebied. Dat betekent dat er geen directe beperkingen zijn volgens de Wet Ammoniak en Veehouderij (WAV). De totale emissie uit het bedrijf aan de Verlengde Elfde Wijk 8 neemt af van 6.075,0 (Ref-01) naar 3.955,5 kg NH₃.

Emissie Punten:

Volgnr.	BronID	X-coord.	Y-coord.	Hoogte	Gem.geb. hoogte	Diam.	Uitr. snelheid	Emissie
1	stal 1+2	229 145	509 691	3,0	4,1	3,6	3,03	360
2	stal 3+4	229 110	509 682	3,0	4,1	3,6	3,03	167
3	stal 5+6	229 086	509 774	3,0	4,1	3,6	3,03	203
4	stal 7+8	229 121	509 783	3,0	4,1	3,6	3,03	203
5	Stal 9	229 168	509 794	3,0	4,1	4,1	4,10	504
6	stal10	229 204	509 803	3,0	4,1	4,1	3,18	504
7	stal11	229 240	509 813	3,0	4,1	4,1	3,18	504
8	stal12	229 268	509 729	3,0	4,1	4,1	3,18	504
9	stal13	229 226	509 720	3,0	4,1	4,1	3,18	504
10	stal14	229 190	509 710	3,0	4,1	4,1	3,18	504

Gevoelige locaties:

Volgnummer	Naam	X coördinaat	Y coördinaat	Depositie
12	ZZ wav-gebied	228 761	508 076	5,68

De ammoniakdepositie op het dichtstbijzijnde WAV-gebied is 5,68 mol/ha/jaar.

Depositie VKA op wav-gebied Verlengde Elfde Wijk 8			
	Depositie Ref	Depositie VKA	Verandering totaal(mol/ha/jr)
Wav-gebied	8,61	5,68	-2,93

Ook moet met de AMVB huisvesting rekening gehouden worden met het ALARA principe. Dat betekent dat alle nieuwe en te verbouwen stallen moeten voldoen aan een emissie die onder de drempelwaarde ligt zoals genoemd in de WAV. Hierbij mag gebruikt gemaakt worden van interne saldering.

					Voldoet aan besluit huisvesting			
Stal nummer	Aantal dieren	RAV nummer		Diercategorie	NH3-norm	Ammoniak emissie totaal	Maximale NH3 emissie besluit huisvesting	Totale maximale emissie
3,4	45000	E.5.4 + E 5.6		Vleeskuikens	0,0037	166,50	0,045	2025,0
1,2 +9 t/m14	423000	E.5.4		Vleeskuikens	0,0080	3384,00	0,045	19035,0
5 t/m 8	90000	E.5.4 + E 5.5		Vleeskuikens	0,0045	405,00	0,045	4050,0
Totaal:						3955,50		25110,0
						kg NH3		kg Nh3
Check interne saldering Maximale emissie: 25110,00 LET OP! Emissie is groter dan 10.000 kg. Doe omgevingstoets. Werkelijke emissie: 3955,50 De werkelijke emissie is lager dan of gelijk aan de maximale emissie. Voldoet.								

De maximale emissie is 25.110,0 kg NH₃. De werkelijke ammoniakemissie is 3.955,50 kg NH₃. De aanvraag voldoet ruimschoots aan het Besluit Huisvesting.

6.1.3. IPPC-richtlijn

De IPPC-richtlijn beoogt een geïntegreerde preventie en beperking van verontreiniging door industriële activiteiten tot stand te brengen. Nieuwe stallen (installaties) vanaf een bepaalde omvang moeten sinds 30 oktober 1999 meteen bij de oprichting getoetst worden aan de eisen van de IPPC-richtlijn (art 4 jo art21 en 22 ippc). De richtlijn hanteert als uitgangspunt dat emissies (naar bodem, lucht en water) moeten worden voorkomen c.q. zoveel mogelijk moeten worden beperkt. Indien de oprichting leidt tot een belangrijke toename van de verontreiniging dient volgens de IPPC-richtlijn de beste beschikbare techniek te worden toegepast.

Binnen de Wet Ammoniak en Veehouderij zijn naast de maximale emissiegrenswaarden ook twee bepalingen opgenomen waarin expliciet wordt verwezen naar de richtlijn. Bij oprichting geldt meteen de verplichting om de best beschikbare techniek toe te passen. Deze grenswaarden zijn vastgelegd in het Besluit ammoniak huisvesting veehouderij. Doordat het bedrijf meer dan 40.000 stuks pluimvee heeft valt het bedrijf onder de werking van deze richtlijn. De maximale emissiewaarde is tevens vastgelegd in bijlage 2 van de Regeling Ammoniak en veehouderij.

In het bedrijf wordt bij realisatie alleen best beschikbare technieken toegepast waarin milieuwinst wordt afgewogen tegen economie van het bedrijf. Door de uitbreiding neemt de ammoniakuitstoot af en de geurbelasting toe. Er zal dus moeten worden aangetoond dat hierdoor geen belangrijke toename van verontreiniging plaatsvindt. Ook zal moeten worden bekeken of er geen significante toename van fijn stof is te verwachten.

Uitgangspunt van de richtlijn is dat emissies naar bodem, water en lucht moeten worden voorkomen of, wanneer dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk moeten worden beperkt. Bedrijven moeten zodanig worden geëxploiteerd dat alle passende maatregelen tegen verontreinigingen worden getroffen. Met passende maatregelen worden de zogenaamde best beschikbare technieken oftewel de Best Available Technics (BAT) bedoeld. Een overzicht van alle maatregelen die als BAT kunnen worden aangemerkt is per activiteit in zogenaamde BAT-referentiedocumenten (BREF-documenten) weergegeven.

Voor de intensieve veehouderij heeft de EU in juli 2003 een (Engelstalig) BREF-document gepubliceerd. Een omgevingsvergunning milieu heeft betrekking op emissies die plaatsvinden vanuit de inrichting, waarbij een onderscheid kan worden gemaakt tussen de aspecten ammoniak, geur, afvalwater, energie, geluid en afval.

De ammoniak- en geuruitstoot kunnen worden beperkt door toepassing van emissiearme stalsystemen. In bijlage 1 van de Regeling ammoniak en veehouderij is een overzicht van alle emissiearme stalsystemen opgenomen. Voor vleeskuikens zijn diverse emissiearme systemen beschikbaar.

In alle stallen op het bedrijf wordt een chemische luchtwasser toegepast (BWL2007.08.V2). Dit stalsysteem is in de Regeling ammoniak en veehouderij opgenomen onder nummer E5.4, met een emissiefactor van 0,008 kg. Dit stalsysteem is in het BREF-document aangemerkt als BAT. Daarnaast voldoet dit stalsysteem aan de maximale emissiewaarden uit het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij. De maximale emissiewaarde voor vleeskuikens wordt gesteld op een emissie van 0,045 kg ammoniak per dierplaats per jaar. Het aangevraagde systeem voldoet hier aan.

Overigens wordt in een gedeelte van de bestaande stallen gebruik gemaakt van een dubbel groenlabel. Bestaande stallen 3 en 4 zijn reeds uitgerust met mixluchtventilatie. Dit stalsysteem is in de Regeling ammoniak en veehouderij opgenomen onder nummer E5.6, met een emissiefactor van 0,037 kg. Op deze stallen wordt tevens een luchtwasser geplaatst zoals hierboven omschreven. Volgens de Regeling ammoniak en veehouderij moet de volgende omrekeningsmethode worden toegepast voor het berekenen van de ammoniakfactor:

Rekenhulp dubbele reductie ammoniak bij combinatie emissiearmsysteem en luchtwasser			
Vul in:			
EFA	0,037	VUL IN	EFA = emissiefactor van het 1e emissiearmsysteem voor de gekozen categorie
EFO	0,08	VUL IN	EFO = emissiefactor overige huisvestingssystemen voor de gekozen categorie.
Reductie	54 %		Reductiepercentage van het 1e emissiearme systeem voor de gekozen diercategorie
Luchtwasser%	90	VUL IN %	Reductiepercentage van de luchtwasser in procenten.
EFC	0,0037	KG NH ₃	EFC = emissiefactor van de combinatie.

efc = emissiefactor van de combinatie van systemen
 efa = emissiefactor van van het 1e emissiearmsysteem
 efo = emissiefactor van overige huisvestingssysteem.
 rpl = reductiepercentage luchtwasser.

Dubbele reductie ammoniak met luchtwassers
 Voorbeeldberekening Ammoniak.

Formule onder de 70 % reductie bij basis emissiearmsysteem

$$efc = 0,01 * (100 - rpl) * efa$$

Formule boven de 70 % reductie bij basis emissiearm systeem

$$efc = 0,01 * (100 - rpl) * 0,3efo$$

De maximale emissiewaarde voor vleeskuikens wordt gesteld op een emissie van 0,045 kg ammoniak per dierplaats per jaar. Het aangevraagde systeem voldoet hier met 0,0037 ruimschoots aan.

In stallen 5 t/m 8 stallen wordt eveneens gebruik gemaakt van een dubbel groenlabel. Deze stallen zijn reeds uitgerust met grondhuisvesting met vloerverwarming en vloerkoeling. Dit stalsysteem is in de Regeling ammoniak en veehouderij opgenomen onder nummer E5.5, met een emissiefactor van 0,045 kg. Op deze stallen wordt tevens een luchtwasser geplaatst zoals hierboven omschreven.

Volgens de Regeling ammoniak en veehouderij moet de volgende omrekeningsmethode worden toegepast voor het berekenen van de ammoniakfactor:

Rekenhulp dubbele reductie ammoniak bij combinatie emissiearmsysteem en luchtwasser			
Vul in:			
EFA	0,045	VUL IN	EFA = emissiefactor van het 1e emissiearmsysteem voor de gekozen categorie
EFO	0,08	VUL IN	EFO = emissiefactor overige huisvestingssystemen voor de gekozen categorie.
Reductie	44	%	Reductiepercentage van het 1e emissiearme systeem voor de gekozen diercategorie
Luchtwasser%	90	VUL IN %	Reductiepercentage van de luchtwasser in procenten.
EFC	0,0045	KG NH ₃	EFC = emissiefactor van de combinatie.
efc = emissiefactor van de combinatie van systemen efa = emissiefactor van van het 1e emissiearmsysteem efo = emissiefactor van overige huisvestingssysteem. rpl = reductiepercentage luchtwasser.			

Dubbele reductie ammoniak met luchtwassers
 Voorbeeldberekening Ammoniak.

Formule onder de 70 % reductie bij basis emissiearmsysteem

$$efc = 0,01 * (100 - rpl) * efa$$

Formule boven de 70 % reductie bij basis emissiearm systeem

$$efc = 0,01 * (100 - rpl) * 0,3efo$$

De maximale emissiewaarde voor vleeskuikens wordt gesteld op een emissie van 0,045 kg ammoniak per dierplaats per jaar. Het aangevraagde systeem voldoet hier met 0,0045 ruimschoots aan. Er is geen best beschikbare methode vastgesteld voor geur. Wat betreft geuruitstoot wordt aan alle geldende wetgeving voldaan waaruit mag worden geconcludeerd dat geuruitstoot zoveel mogelijk is beperkt.

Op 25 juni 2007 is de “Beleidslijn IPPC-omgevingstoetsing ammoniak en veehouderij” vastgesteld. De “Beleidslijn IPPC-omgevingstoetsing ammoniak en veehouderij” is bedoeld als handreiking voor het uitvoeren van de omgevingstoetsing die op grond van de IPPC-richtlijn ten aanzien van de ammoniakemissie vanuit veehouderijen dient te worden uitgevoerd. Deze verplichting is overgenomen in de onlangs gewijzigde Wet ammoniak en veehouderij. Met behulp van de beleidslijn kan het bevoegd gezag beslissen of en in welke mate vanwege de lokale milieuomstandigheden strengere emissie-eisen in de milieuvergunning moeten worden opgenomen dan de eisen die volgen uit de toepassing van ‘beste beschikbare technieken’ (BBT). Voornoemde uitgangspunten zijn als volgt in de beleidslijn uitgewerkt.

Ten aanzien van uitbreiding van een IPPC-veehouderij geldt de volgende beleidslijn:

- *Bij uitbreiding kan worden volstaan met toepassing van BBT zolang de emissie niet meer bedraagt dan 5.000 kg ammoniak per jaar.*
- *Bedraagt de jaarlijkse ammoniakemissie na uitbreiding bij toepassing van BBT meer dan 5.000 kg, dan dient boven het **meerdere** een extra reductie ten opzichte van BBT te worden gerealiseerd. De hoogte daarvan hangt af van de uitgangssituatie (de mate waarin BBT de ammoniakemissie reduceert) en de beschikbaarheid van verdergaande technieken in de betreffende diercategorie.*
- *Bedraagt de jaarlijkse ammoniakemissie na uitbreiding met toepassing van BBT (tot 5.000 kg) en verdergaande technieken dan BBT (vanaf 5.000 kg) daarna nog meer dan 10.000 kg, dan dient boven het **meerdere** een reductie van circa 85% te worden gerealiseerd.*

In de hierna volgende tabel is voor de verschillende diercategorieën waarvoor in het Besluit huisvesting een maximale emissiewaarde is vastgesteld (BBT/AMvB), aangegeven welke emissiegrenswaarden in het segment tussen 5.000 en 10.000 kg (>BBT = strenger dan BBT) en in het segment boven 10.000 kg (>>BBT = veel strenger dan BBT) worden geadviseerd. Tussen haakjes is daarbij aangegeven hoeveel reductie daarbij wordt gerealiseerd. Alle reductiepercentages zijn daarbij bepaald ten opzichte van traditionele huisvestingssystemen die aan de toekomstige dierenwelzijnseisen voldoen.

Overzicht emissiegrenswaarden voor diercategorieën waarvoor een maximale emissiewaarde is vastgesteld (in kg NH₃/dierplaats/jaar).

Rav	Diercategorie	Tradit.	BBT/AMvB	BBT+	BBT++
E 5	Vleeskuikens	0,080	0,045 (44%)	0,037 (54%)	0,012 (85%)

In onderhavig geval is er sprake van > 5.000 < 10.000 kg NH₃. Dat betekent dat gedeeltelijk BBT + (de tweede kolom) moet worden toegepast.

IPPC-toets

BBT aanvraag 25.110 kg - BBT vergund (180.000 vleeskuikens x 0,045) 8.100 kg =17.010 kg

BBT++>10.000 kg: 7.010,0 kg ammoniak

BBT+>5.000 kg: 5000,0 kg ammoniak.

Over 5.000,0 kg NH₃ zal BBT+ moeten worden toegepast.

5.000,0: 0,045 (BBT) x 0,037 (BBT+) = 4.111,1 kg ammoniak.

BBT++>10.000 kg: 7.010 kg ammoniak.

Over 7.010 kg NH₃ zal BBT++ moeten worden toegepast.

7.010: 0,045 (BBT) x 0,012 (BBT+) = 1.869,3 kg ammoniak.

Maximale emissiewaarde: 8.100 (BBT vergund) + 4111,1 + 1.869,3 kg = 14.080,4 kg ammoniak.

De aangevraagde emissie is lager dan de maximale emissiewaarde. De aanvraag heeft een ammoniak emissie van 3.955,5 kg ammoniak, terwijl de drempelwaarde totaal 14.080,4 kg ammoniak mag zijn. Er wordt dus meer dan noodzakelijk gereduceerd. De aanvraag voldoet dus in ruime mate aan dit aspect.

6.1.4. Natuur

6.1.4.1. Vogel- en Habitatrichtlijngebieden en Natuurbeschermingsgebieden

De voorgenomen vestigingsplaats ligt op de volgende afstand vanaf Natura 2000 gebied (zie bijlage 6).

Soort gebied	Naam gebied	Afstand tot bedrijf
Habitatrichtlijngebied en gedeeltelijk Beschermd Natuurmonument	Vecht- en Benedenregge (Ontwerp-natura gebied)	3.100 m

Het eerstvolgende gebied, zijnde het natura 2000 gebied Engbertsdijkvenen ligt op meer dan 14 km afstand van het bedrijf. Vanwege de grote afstand tot het bedrijf wordt dit gebied niet nader uitgewerkt.

Voor deze gebieden geldt vanuit de Europese regelgeving dat er bij plannen in de omgeving van bovengenoemde gebieden een passende beoordeling wordt gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingdoelstelling van het gebied. De Provincie waar de effecten op het betreffende gebied het grootst zijn is gelegen is bevoegd gezag bij het verlenen van een evt. vergunning ingevolge de Natuurbeschermingswet.

In de nieuwe situatie zullen de volgende dieren aanwezig zijn

<u>VKA</u>				
via VVGB				
dieraantallen				
RAV code	omschrijving	aantal	NH ₃	totaal NH ₃
E 5.4	vleeskuikens chem LW 90% (bwl 2007.08.V2)	423000	0,008	3.384,0
E 5.4	vleeskuikens chem LW 90% (bwl 2007.08.V2) combi met mixlucht	45000	0,0037	166,5
E 5.4	vleeskuikens chem LW 90% (bwl 2007.08.V2) combi met vloerverw. Koeling	90000	0,0045	405,0
			Totaal	3.955,50

Hiervoor is een aagrostacks berekening gemaakt.

Uitkomst AAgrostacks berekening VKA: (voor de volledige berekening zie bijlage 8)

Gevoelige locaties:

Volgnummer	Naam	X coördinaat	Y coördinaat	Depositie
1	Vecht en Regge	228 869	506 531	2,26
2	Engbertsdijkvenen	241 263	500 971	0,24
3	Oldematen en Veerslootlanden	206 252	514 911	0,09
4	Uiterwaarden Zwarte Water	208 199	504 024	0,13
5	Mantingerzand	234 340	530 617	0,25
6	Uiterwaarden IJssel	205 459	495 100	0,11
	Habitattypen Vecht en Regge			
7	Vocht alluviale bos	228 616	506 397	2,09
8	Stroomdal grasland	228 742	506 332	2,04
9	Heischrale grasland	228 896	506 209	1,86
10	Trilvenen	228 602	506 256	1,87
11	Jeneverbesstruwelen	228 740	506 070	1,97
12	Zandverstuiving	228 497	506 011	1,92
13	Stuifzandheiden	228 759	506 040	1,95
14	Vochtige heiden	228 508	505 997	1,68
15	Pioniersvegetatie snavelbies	229 802	505 860	1,47
16	Oude eikenbossen	229 608	504 947	1,21
17	Zure vennen	228 979	501 867	0,60

Voor het gebied Vecht- en beneden Regge moet als aanwijzingsdatum 7 december 2004 worden aangehouden.

Voor het gebied Engbertsdijkvenen geldt de aanwijzingsdatum 10 juni 1994.

Voor de gebieden Uiterwaarden Zwarte water en Uiterwaarden IJssel geldt de aanwijzingsdatum 24 maart 2000.

Depositie VKA t.o.v. vergunde situatie 07-12-2004, 10-06-1994 en 10-03-2000:

Naam	X coördinaat	Y coördinaat	Depositie vergunde situatie 1994	Depositie vergunde situatie 2000	Depositie vergunde situatie 2004	Depositie referentie situatie	Depositie gewenste	Toe-/ afname tov 2004
rand gebieden			vogelrichtlijngebieden					
Vecht en Regge	228 869	506 531			6,76	3,40	2,26	-4,50
Engbertsdijkvenen	241 263	500 971	0,58		0,70	0,35	0,24	-0,46
Oldematen en Veerslootlanden	206 252	514 911			0,27	0,13	0,09	-0,18
Uiterwaarden Zwarte Water	208 199	504 024		0,33	0,4	0,20	0,13	-0,27
Mantingerzand	234 340	530 617			0,74	0,38	0,25	-0,49
Uiterwaarden IJssel	205 459	495 100		0,28	0,34	0,17	0,11	-0,23
habitatypen Vecht en Regge								
Vocht alluviale bos	228 616	506 397			6,31	3,17	2,09	-4,22
Stroomdal grasland	228 742	506 332			5,82	2,92	2,04	-3,78
Heischrale grasland	228 896	506 209			5,64	2,83	1,86	-3,78
Trilvenen	228 602	506 256			5,67	2,85	1,87	-3,80
Jeneverbesstruwelen	228 740	506 070			5,92	2,97	1,97	-3,95
Zandverstuiving	228 497	506 011			5,79	2,91	1,92	-3,87
Stuifzandheiden	228 759	506 040			5,87	2,95	1,95	-3,92
Vochtige heiden	228 508	505 997			5,09	2,56	1,68	-3,41
Pioniersvegetatie snavelbies	229 802	505 860			4,37	2,19	1,47	-2,90
Oude eikenbossen	229 608	504 947			3,60	1,81	1,21	-2,39
Zure vennen	228 979	501 867			1,80	0,91	0,60	-1,20
Wav gebied								
	228 761	508 076			17,25	8,61	5,68	-11,57

Op alle punten is er sprake van een vermindering van ammoniakdepositie van het VKA ten opzichte van de vergunde situatie van 2004, 2000 en 1994. De geplande ontwikkeling van het bedrijf zal niet gepaard gaan met een toename van ammoniakdepositie ten opzichte de aanwijzingsdata van de natura 2000 gebieden. Dit betekent dat er in het kader van de Natuurbeschermingswet geen voorwaarden aan het bedrijf gesteld zullen worden en dat vergunning ingevolge de natuurbeschermingswet mogelijk is.

6.1.4.2. Beleidskader Natura 2000 en stikstof Provincie Overijssel

De provincie Overijssel heeft een beleidskader afgekondigd. Wanneer een veehouderijbedrijf een depositietoename heeft ten opzichte van 7 december 2004 zal hieraan moeten worden voldaan, en zal een NB-vergunning aangevraagd moeten worden. In onderhavige situatie is geen sprake van een depositietoename t.o.v. 2004. Het beleidskader is daarom niet van toepassing.

6.1.4.3. Natuurtoets: beschrijving van de situatie

In het voorkeursalternatief wil men het bouwblok meer dan verdubbelen richting het oosten. Hier worden nieuwe vleeskuiken stallen gebouwd als aanvulling op de huidige stallen. Rondom de nieuwe stallen wordt verharding aangelegd. De stallen worden landschappelijk ingepast met streekeigen beplanting. De nu aanwezige coniferenhaag wordt in de toekomst verwijderd. De huidige watergangen (aan de Wijk en sloot haaks op de Wijk) blijven behouden.

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De EHS is in provinciale structuurvisies) uitgewerkt. In of in de directe nabijheid van de EHS geldt het 'nee, tenzij'- principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Het plangebied ligt in het op ongeveer 1,6 kilometer afstand van de 'concreet bestaande EHS (ten zuiden en oosten van de planlocatie). Dit is overwegend bestaande natuur bestaande uit: 'Droog bos met productie', met her en der een perceel 'Droge heide'. Ten noorden en oosten van de planlocatie ligt de EHS op een afstand van meer dan 2 kilometer. Ook hier is sprake van natuurtype 'Droog bos met productie'. Voorts liggen er percelen met 'Vochtig hooiland' en 'Kruiden- en faunarijk grasland' Aan een groot deel van de begrensde percelen moeten nog een natuurtype worden toegekend. Naar verwachting wordt aan deze percelen een van de hierboven genoemde natuurtypen toegekend.

Door de aard van de ontwikkeling (bouw op een puntlocatie) en de afname van de uitstoot van vermestende stoffen, worden de intrinsieke waarden of wezenlijke kenmerken (stille, rust, ruimte, donkerte etc.) van de aanwezige natuurtypen binnen de EHS niet aangetast. Ook de kwaliteit van de natuurtypen ondervinden geen extra belasting van de voorgenomen ontwikkeling aangezien de uitstoot van vermestende stoffen aanzienlijk naar beneden gaat.

Van significant negatieve effecten op beheertypen binnen de begrenzing van de EHS is geen sprake.

Op basis van de gemaakte quickscan (welke is toegevoegd als bijlage 17) worden geen effecten op beschermde natuurgebieden (Natura 2000-gebied en/of Ecologische Hoofdstructuur) verwacht.

Een toetsing in het kader van deze natuurwetgeving en –beleid is daarom ook niet noodzakelijk. Beschermde (Flora- en faunawet) soorten worden wel verwacht. Op basis van deze quickscan wordt geconstateerd dat het onderzoeksgebied een potentiële habitat biedt voor een aantal (algemene) beschermde soorten. Hoewel er geen gerichte veldinventarisatie heeft plaatsgevonden, is op basis van de beschikbare literatuurgegevens en een veldbezoek vastgesteld dat het terrein mogelijk van belang is voor enkele licht beschermde soorten (tabel 1-soorten) en voor strikter beschermde broedvogels, vissen en vleermuizen. De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van enkele soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet.

Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft. Voor deze soorten geldt dan ook een vrijstelling. Een ontheffing Flora- en faunawet is daarom niet noodzakelijk. Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat verstorende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen¹ uitgevoerd mogen worden.

Met de voorgenomen maatregelen worden geen verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet overtreden. Het doen van nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing wordt niet noodzakelijk geacht.

6.1.5. Geur

Het dichtstbijzijnde gevoelige object is de woning aan de Zestiende Wijk 5. De geurbelasting in de nieuwe situatie (voorkeursalternatief) op deze woning bedraagt 8,4 OU. Onderstaand is de V-stacksberekening van het voorkeursalternatief aangegeven.

Uitkomst V-stacks berekening VKA: (voor de volledige berekening zie bijlage 8)

Geur gevoelige locaties:

Volgnummer	GGLID	Xcoördinaat	Ycoördinaat	Geurnorm	Geurbelasting
5	v.Roijenshoofdwijk 5	228 796	509 629	14,0	7,2
6	Zestiende wijk 5	228 939	510 076	14,0	8,4
7	Zestiende wijk 29	229 832	510 118	14,0	3,0
8	Zestiende wijk 18	229 452	510 318	14,0	4,7
9	ver.elfde wijk 11	229 698	509 662	14,0	4,5
10	ver.elfde wijk 16	229 649	509 805	14,0	6,3
11	Zestiende wijk 7	228 980	510 315	14,0	4,3
12	Zestiende wijk 3	228 837	510 303	14,0	4,0
13	Oostwijk 33	228 271	511 466	8,0	0,6
14	Dedemsvaart	227 565	512 116	3,0	0,4
15	v.Roijenshoofdwijk 5a	228 766	509 648	14,0	6,2
16	Driehoekweg 25	228 878	509 494	14,0	7,0
17	Driehoekweg 23	228 817	509 383	14,0	4,6
18	Driehoekweg 23a	228 814	509 389	14,0	4,5
19	Verl.elfde wijk 5	230 344	509 872	14,0	1,4
20	Kotermeerstal	228 509	511 547	3,0	0,6
21	Oostwijk 27	228 063	511 417	8,0	0,7

Er wordt voldaan aan de Wet geurhinder en veehouderij.

Omgevingstoets geur

Door de realisatie van de uitbreiding middels het VKA van de Verlengde Elfde Wijk verslechterd op 1 object (Driehoekweg 25) het leefklimaat van goed naar redelijk goed. Bij dit object wordt ruimschoots voldaan aan de gestelde streefwaarde van $20 \text{ ou}_E/\text{m}^3$.

Op 1 object (Oostwijk 27) wordt niet voldaan aan de gestelde streefwaarde van $20 \text{ ou}_E/\text{m}^3$. De berekende waarde in de referentiesituatie op object Oostwijk 27 ligt op $24.373 \text{ ou}_E/\text{m}^3$. De berekende belasting gaat naar $24.480 \text{ ou}_E/\text{m}^3$. Voor de twee situaties betekent dit een hinderpercentage van 24%. Het object heeft een tamelijk slecht leefklimaat. Het leefklimaat van het VKA blijft ten opzichte van de referentiesituatie gelijk en verslechterd daarmee niet.

Verder wordt de geurbelasting voor alle overige omliggende gevoelige objecten iets hoger, maar voldoet ruimschoots aan de norm. Het leefklimaat verslechtert op alle overige omliggende objecten niet. De kwalificatie van alle overige objecten in de drie berekende situaties is voor 6 objecten matig, voor 9 objecten redelijk goed en voor de overige objecten goed tot zeer goed.

De omgevingstoets geur is toegevoegd als bijlage 18.

6.1.6. Luchtkwaliteit

Middels een luchtkwaliteitonderzoek is onderzocht of de beoogde situatie (VKA) voldoet aan de regelgeving. De luchtkwaliteit op het dichtstbijzijnde object, zijnde Verlengde Elfde wijk 16, voldoet aan de maximale waarde van 40 microgram per m^3 voor fijn stof. De belasting op dit rekenpunt is 20,58 gram per m^3 (gecorrigeerd - 2) jaargemiddelde concentratie. Het aantal overschrijdingsdagen op dit object voldoet met 8,8 (gecorrigeerd - 2) ruimschoots aan de grenswaarde van 35.

Op alle overige objecten in de omgeving wordt eveneens ruimschoots aan de grenswaarden voldaan. Het gehele luchtkwaliteitsonderzoek met berekeningen is als bijlage 19 toegevoegd. Voor wat betreft de overige luchtverontreinigende componenten is aandacht besteed aan de emissies van koolstofdioxide en zwaveldioxide. Genoemde componenten komen vrij bij de centrale verwarmingsinstallaties. Deze componenten moeten worden getoetst aan de normen zoals verwoord in het "Besluit Emissie-eisen Middelgrote Stookinstallaties". Bedrijven met middelgrote industriële ketels, warmtekrachtinstallaties en gasturbines vallen onder dit Besluit. Op dit bedrijf zijn dergelijke stookinstallaties niet aanwezig.

6.1.7. Geluid en verkeer

Het verkeersaanbod zal door de uitbreiding van het bedrijf toenemen. Het aantal verkeersbewegingen bestaat uit vrachtwagens die het voer aanvoeren middels bulkwagens. De dierentransporten van en naar het bedrijf worden uitgevoerd met veewagens. Het aantal en soort voertuigbewegingen is te lezen in het akoestisch onderzoek.

Op basis van de beschreven bedrijfsactiviteiten is een indicatieve berekening uitgevoerd om de, voor geluid, maatgevende dagen vast te stellen. Op basis hiervan zijn in het onderzoek twee situaties onderzocht.

Bedrijfssituatie 1

Deze bedrijfssituatie is de maximale situatie die voorkomt zolang de kuikens in de stallen zitten. Dit is een warme zomerdag beschouwd waarop:

- De ventilatie in werking is;
- Er bulkvoer wordt gebracht met 2 vrachtwagens;
- Er 6 rijbewegingen zijn van personen- of bestelwagens;
- Er 6 rijbewegingen zijn van tractors.

Bedrijfssituatie 2

Deze bedrijfssituatie is de maximale situatie die plaatsvindt buiten situatie 1. Dit is de situatie tijdens de afvoer van kuikens. De berekening is gebaseerd op het akoestisch maximale scenario. Dit is een dag waarop:

- De ventilatie in werking is;
- Er kuikens weggeladen worden: 30 vrachten in de dagperiode, 8 vrachten in de nachtperiode
- Er rijbewegingen zijn van de bestelwagens van de vangploeg.

Het wegladen van kuikens kan in zowel de dag- als nachtperiode plaatsvinden en is daarom voor beide perioden onderzocht.

Onderstaand zijn de berekeningsresultaten van de voorkeursituatie aangegeven. Het gehele akoestisch onderzoek met berekeningen is als bijlage 20 toegevoegd. Berekeningsresultaten langtijdgemiddelde beoordelingsniveau L_{art}

Toets-punt	Omschrijving	Dag (7:00-19:00)	Avond (19:00-23:00)	Nacht (23:00-7:00)
	<i>Richtwaarde</i>	40	35	30
02	Driehoekweg 25	36	30	22
03	Van Rooijens Hoofdwijk 5	36	29	22
05	Verlengde Elfde Wijk 16	33	27	20
06	Zestiende Wijk 5	35	30	22

Berekeningsresultaten LAr,LT bedrijfssituatie 1: lossen voer in dagperiode

Toets-punt	Omschrijving	Dag (7:00-19:00)	Avond (19:00-23:00)	Nacht (23:00-7:00)
	<i>Richtwaarde</i>	40	35	30
02	Driehoekweg 25	37	30	30
03	Van Rooijens Hoofdwijk 5	37	29	29
05	Verlengde Elfde Wijk 16	34	27	27
06	Zestiende Wijk 5	35	30	27

Berekeningsresultaten LAr,LT bedrijfssituatie 2: laden kuikens in nacht- en dagperiode

In beide onderzochte bedrijfssituaties voldoet de geluidsbelasting op de woningen die rondom het bedrijf liggen aan de richtwaarde voor landelijk gebied. In alle perioden is de ventilatie de maatgevende geluidsbron. Alleen als in de nachtperiode kuikens worden geladen is dit de maatgevende bron.

Toets-punt	Omschrijving	Dag (7:00-19:00)	Avond (19:00-23:00)	Nacht (23:00-7:00)
	<i>Grenswaarde</i>	70	65	60
02	Driehoekweg 25	42	--	44
03	Van Rooijens Hoofdwijk 5	40	--	40
05	Verlengde Elfde Wijk 16	39	--	40
06	Zestiende Wijk 5	37	--	39

Berekeningsresultaten LMax bedrijfssituaties 1 en 2: lossen voer of laden kuikens in dagperiode, laden van kuikens in de nachtperiode

In beide onderzochte bedrijfssituaties voldoet de geluidsbelasting op de woningen die rondom het bedrijf liggen aan de grenswaarde die van toepassing is, en zelfs ook aan de richtwaarde. Overdag wordt het maximale geluidsniveau bepaald door het lossen van voer en/of de rijdende vrachtwagens. In de nachtperiode zijn de rijdende vrachtwagens de maatgevende bron.

In het voorkeursalternatief zijn de geluidsniveaus gering hoger dan in de referentiesituatie. Dit komt doordat de locaties van het lossen van voer en het laden van kippen in de worstcase situatie dicht bij woningen liggen. Op andere momenten zullen de laad- en losactiviteiten echter meer tussen de stallen plaatsvinden waardoor de niveaus juist lager zijn.

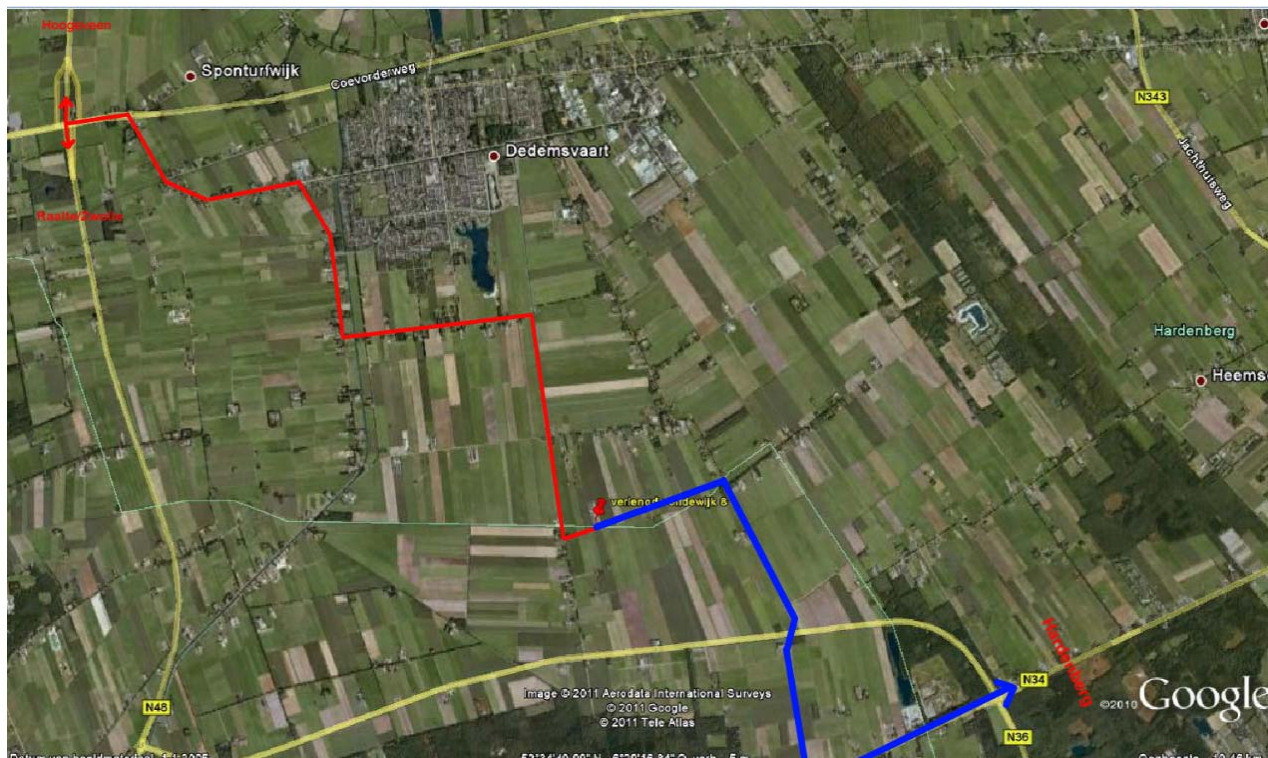
6.1.8. Verkeer

De meeste aan en afvoerbewegingen op het bedrijf vinden per vrachtwagen plaats. Per dag komt er maximaal 1 tot 2 vrachtwagen op het bedrijf. Uitzondering hierop is het einde van elke ronde. Bij het laden van de kuikens komen er 20 vrachtwagens gedurende 2 dagen. Dit betekent ongeveer 10 vrachtwagens op 1 dag. Dit vindt 7 keer per jaar plaats. Bij het uitladen worden ongeveer een 20% van de kuikens uit de stal gehaald zodat de overige dieren meer ruimte krijgen en door kunnen groeien. Onderstaande tabel laat de aan- en afvoerbeweging zien.

Aan- / afvoer	Hoeveelheden per vervoer	Hoeveelheden per dag
Aanvoer kuikens	6 vrachtwagens	Op 1 dag start ronde
Aanvoer voer	6 vrachtwagens	Per week gedurende ronde
Uitladen kuikens	9 vrachtwagens	3 dagen week 5
Vangploeg	1 bestelwagen	3 dagen week 7
Wegladden rest kuikens	60 vrachtwagens	3 dagen week 7
Afvoeren mest	18 vrachtwagens	1-2 dagen week 7
Aanvoer stro	1 vrachtwagen	Voor aanvang ronde
Vertegenwoordigers etc.	1 personenauto	3 x per week gedurende de periode

De aanvoer van voer en dieren vindt plaats vanuit de richting Dedemsvaart (rode route). Ook de afvoer van kuikens gaat via deze richting. De afvoer van mest en aanvoer van stro gebeurt van en naar de richting Hardenberg, (blauwe route). Op onderstaande afbeelding zijn beide routes weergegeven.

Blauwe route

De route richting Hardenberg loopt via de Verlengde Elfde Wijk 1.300 meter richting het Zwarte Pad. De Verlengde Elfde Wijk is een landelijke 60 km weg met een breedte van ongeveer 6 meter. In de oostelijke richting liggen ongeveer 3 woningen. De verkeersbewegingen zijn hoofdzakelijk bestemmingsverkeer. De weg is bestand tegen de verkeersintensiteit die het bedrijf met zich mee brengt. Er zijn weinig fietsbewegingen langs zich deze weg.

Via het Zwarte pad gaat de route 2.900 meter over de N348 naar de Coevorderweg. Het Zwarte Pad is eveneens een landelijke 60 km weg van ongeveer 6 meter breed met daarnaast een fietspad. Aan deze weg liggen een tweetal bedrijven en verder geen woningen. De verkeersintensiteit is hier groter dan de verlengde elfde wijk omdat er ook verkeer vanuit Dedemsvaart komt. De extra verkeersbewegingen zal door de weg opgevangen kunnen worden. De Coevorderweg is onlangs gewijzigd. Het is geen doorgaande weg meer vanuit Ommen richting Hardenberg omdat de N36 hiervoor in de plaats is gekomen. Na 1.900 meter sluit deze weg zich aan op de rotonde van de N348. De Coevorderweg is een weg waar een parallelweg naast loopt. Er bevinden zich geen fietsers of wandelaars op deze weg.

Rode route

De route richting Dedemsvaart loopt via de Verlengde Elfde Wijk 300 meter richting naar de van Rooijens Hoofdwijk. Er bevindt zich hier 1 woning die de uitrit heeft op de Verlengde Elfde Wijk. De Verlengde Elfde Wijk heeft dezelfde kenmerken zoals bij de blauwe route omschreven.

Via de van Rooijens Hoofdwijk wordt de weg 950 meter vervolgd tot de Verlengde Zestiende Wijk. In dit traject bevinden zich 2 bedrijven en 1 woning. De van Rooijens Hoofdwijk is van oudsher een doorgaande weg geweest. De verkeersintensiteit is sinds de doorkruising van de N36 sterk afgenomen. De van Rooijens Hoofdwijk is om deze reden in staat de verkeersbelasting op te vangen.

De Verlengde Zestiende Wijk is een 60 km weg van ongeveer 6 meter breed. Hier liggen 4 landbouwbedrijven aan. De weg is in staat om de verkeersbelasting op te vangen. Na 1.800 meter gaat de weg over in het Ommerkanaal. Het Ommerkanaal is een weg met apart gemarkeerde fietsstroken. Aan deze doorgaande weg (2,8 km) liggen veel agrarische bedrijven en woningen die over het algemeen in het verleden bij boerderijen behoorden. Het Ommerkanaal is een drukke weg, naarmate de richting van Dedemsvaart neemt de verkeersintensiteit toe. Bij Dedemsvaart ligt een volkstuincomplex. Deze verkeersbewegingen van het bedrijf vormen geen extra gevaar t.o.v. het gevaar wat er al is. Het betreft voornamelijk oudere bezoekers die hier een tuin hebben. Over het algemeen kan gesteld worden dat zij een goede verkeersinzicht en ervaring hebben. Ongeveer 1,5 km ten zuiden van de route bevindt zich een lokale school. Er zullen over het Ommerkanaal fietsers die richting uit gaan. Deze zijn voldoende afgeschermd door de fietsstroken die op deze weg aangelegd zijn. Daarnaast komen de leerlingen voor het grootste gedeelte uit andere richtingen. Aan het einde van het Ommerkanaal wordt linksaf geslagen de voorrangsweg de Hoofdvaart op. De Hoofdvaart is een doorgaande weg van de provinciale weg naar Dedemsvaart toe. De afstand die hier afgelegd moet worden is 2 km, waarna het verkeer zich 650m via de N377 zich in noordelijke of zuidelijke richting via de N48 de weg vervolgd. De hoofdvaart wijzigt het laatste gedeelte in het Rak wat betreft naamstelling.

Op de beide routes bevinden zich geen campings of scholen. De routes zijn geen toeristisch routes met uitzondering van het laatste stukje van de blauwe route. De Coevorderweg is sinds zijn verandering meer toeristisch geworden en zal daarom ook meer fietsers verwerken. Omdat de fietsers zich op een aparte rijbaan bevinden ondervinden zij geen hinder van het overige verkeer. De gemeente Hardenberg heeft geen concrete tellingen van de verkeersintensiteit van beide routes. Zij deelden wel mee dat de verkeersintensiteit sterk is afgenomen sinds de doorkruising met de N36.

De verkeerstoename is het sterkst tijdens het afleveren van de kuikens. De meeste vrachtwagens rijden dan af en aan. Omdat het verkeer op de aan- en afvoerroutes al redelijk druk is, zullen 20 vrachtwagens, waarvan 8 in de nachtelijke uren, op 1 dag extra niet voor veel extra belasting zorgen. Met name omdat dit ook maar eens in de 7 weken plaats vindt. De vrachtwagens rijden ook niet af en aan. Het zijn 20 afzonderlijke vrachtwagens die op het erf geparkeerd worden. De afvoer begint al in de nachtperiode. Het aantal vrachtwagens dat in de periode weggrijdt dat kinderen (van aanwonende woningen en bedrijven) naar school gaan zal 3 tot 4 bedragen. (8.30 – 9.00 uur) De veiligheid wordt niet onevenredig aangetast door de toename van verkeersbewegingen. Met name omdat gedeelten van de route of nauwelijks bewoond is of omdat ze al een behoorlijke verkeersomvang hebben. Een optie is om het vrachtverkeer (mest en af te voeren kuikens) de blauwe route te laten volgen. Omdat de verlengde elfde wijk dan de enige weg is waar geen fietspad aanwezig is, wordt het risico tot een minimum beperkt. De vrachtwagens kunnen hun weg via de nieuw aangelegde N36 vervolgen om weer op de N48 terecht te komen (uitgangspunt rode route)

Blauwe route

Rode route

6.1.9. Landschap

Het bedrijf ligt in een jong ontveningslandschap. Dit landschap kenmerkt zich door openheid en een ordelijke rechte verkaveling. Gelet op deze openheid is het bedrijf ook op enige afstand goed waarneembaar in het landschap. Een zorgvuldige landschappelijke inrichting van het bedrijf is dan ook essentieel om het bedrijf goed in te passen in het landschap. Hiervoor is een inpassingsplan opgesteld.

Het huidige erf is vooral aan de voorzijde en aan de westzijde goed in het groen ingepast. Bij het maken van een erfinrichtingsplan is hier rekening mee gehouden. De functieverdeling van het erf is duidelijk en rechtlijnig. Dit sluit aan op het landschap. Gezien de breedte van het erf vallen de stallen met een geringe hoogte minder op in het landschap. Daarnaast wordt er grotendeels om het erf een brede singel aangeplant. Het nieuwe groen biedt kansen voor flora- en fauna en versterkt het landschap. Hieronder zijn de maatregelen meer concreet uitgewerkt.

Beheer en onderhoud bestaande singel

De bestaande singel aan de westkant bestaat uit een dubbele sparrenrij. Deze sparrenrij is een beeldbepalend element voor het erf. De rij wordt onderhouden, zodat de lineaire opbouw van het erf beleefbaar blijft op korte termijn. De sparrensingel heeft tevens een windbrekende functie. Streefbeeld is om de bomen te laten uitgroeien tot een zo natuurlijk mogelijke vorm. De strook tussen de nieuw singel en de bestaande sparrensingel wordt hierbij open gehouden.

Bomenrij

De oostzijde wordt begrensd door een bomenrij. Hierdoor wordt de schoonheid van de moderne landbouw beleefbaar door de keuze voor een transparante boomsoort. Bijvoorbeeld de berk die van oudsher op de venige bodem voorkomt. Daarnaast is de bomenrij een visuele afscheiding van het erf. De bomenrij is een zelfstandig lijnvormig element, en versterkt hiermee de landschappelijke structuur.

Openheid noordzijde

De noordzijde van het erf blijft open om het zicht op het landschap te waarborgen. Openheid is geen actieve landschappelijke versterking, maar wordt in het ontwerp gerespecteerd. Door vooral op het achtererf voor openheid te kiezen, refereert het plan naar een traditioneel achtererf, waar de relatie tussen schuren en omringende weilanden altijd heel direct was.

Siertuin

Op het voorerf worden kleinschalige landschappelijke elementen toegevoegd. Deze insteek grijpt terug naar de traditionele erfopbouw. Aan de zuid- (voor) zijde staan de woningen met één grote siertuin omsloten door hagen. In deze tuin hebben beide gezinnen hun leefruimte, maar de tuin vormt visueel één eenheid rondom het centrale erf.

Fruitgaard

Tevens bevindt zich aan de voorzijde van het erf een grote hoogstamfruitgaard. De kleine schaal breekt het massale beeld van het bedrijf maar geeft wel zicht op de stallen. Ook vanuit de woningen kan men het open landschap onder de kronen van de bomen ervaren.

Solitaire bomen

Onderdeel van de siertuin zijn de solitaire bomen die de tweede woning deels aan het zicht onttrekt.

Houtwal op het voorerf

Op het voorerf worden kleinschalige landschappelijke elementen toegevoegd. Aan de oostzijde van de nieuwe loods wordt een smalle houtwal gerealiseerd. Hierdoor wordt de loods aan het zicht onttrokken en blijven de grote nieuwe schuren zichtbaar.

Singel

De singel aan de westkant van het erf is een nieuw aan te leggen inheemse groensingel van 15 meter breed. Dit betreft een extra compensatiemaatregel. De singel bestaat uit bomen met een struiklaag. Door de aanleg wordt de ecologische waarde van het erf groter. Insecten, vogels en kleine zoogdieren maken hier gebruik van. De beperking van weidevogels is minimaal, aangezien de singel naast de sparrenrij komt. Tussen deze beide singels is een pad/zichtlijn van 5 (m). Het doel van dit pad is om het ritme van het landschap te versterken. Samen met gelijke gevels van de pluimveestallen gaat het op in de strokenverkaveling.

De hierboven beschreven maatregelen resulteren in een bedrijfslocatie die niet beeldbepalend wordt in de omgeving, maar hier juist een onderdeel van wordt. Een en ander zoals ook nader uitgewerkt in het erfinrichtingsplan in bijlage 21.

6.1.10. Bodem

6.1.10.1. Bedrijfsmatige activiteiten die een bodemrisico met zich meebrengen

In de BRCL wordt per activiteit de effectiviteit van gangbare pakketten bodembeschermende maatregelen en voorzieningen beschouwd. Bij de beschrijving van de pakketten worden systeemontwerp, opvangvoorzieningen en bijbehorende beheermaatregelen onderscheiden. Daar waar zinvol wordt verwezen op de samenhang van een activiteit met andere activiteiten. Onder beheermaatregelen is ook incidentenmanagement opgenomen, waarmee acties zijn bedoeld gericht op het schoonhouden van apparatuur en werkvloer (algemene zorg) en/of de noodzakelijke aanwezigheid van opruimfaciliteiten en getraind personeel (faciliteiten en personeel) om in geval van incidenten doelmatig te kunnen ingrijpen.

Onderverdeling bedrijfsmatige activiteiten die bodemrisico met zich mee brengen:

Nr.	Omschrijving	Komt op bedrijf wel of niet voor
1	Opslag bulkvloeistoffen	
1.1	Opslag in ondergrondse of ingeterpte tank	Niet
1.2	Opslag in bovengrondse tank, verticaal met bodemplaat	Niet
1.3	Opslag in bovengrondse tank, vrij van de grond opgesteld (horizontaal/verticaal)	Wel
1.4	Opslag in putten en bassins	Wel
2	Overslag en intern transport bulkvloeistoffen	
2.1	Los- en laadactiviteiten	Wel
2.2	Leidingtransport	Wel
2.3	Verpompen	Wel
2.4	Transport op bedrijfsterrein in open vaten e.d.	Niet
3	Opslag en verlading stort- en stukgoed	
3.1	Opslag stortgoed	Niet
3.2	Verlading stortgoed	Niet
3.3	Opslag en verlading vaste stoffen (inclusief visceuze vloeistoffen) in emballage (drums, containers etc.)	Niet
3.4	Opslag en verlading vloeistoffen in emballage (drums, containers etc.)	Wel
4	Procesactiviteiten/-bewerkingen	
4.1	Gesloten proces of bewerking	Niet
4.2	(Half-)open proces of bewerking	Niet
5	Overige activiteiten	
5.1	Afvoer afvalwater in bedrijfsriolering	Niet
5.2	Calamiteitenopvang	Niet
5.3	Activiteiten in werkplaats	Niet
5.4	Afvalwaterzuivering	Niet

Algemene maatregelen

Het personeel krijgt instructie over hoe te handelen bij vullen van tanks, laden en lossen van producten en omgang met voerinstallatie luchtwassers en mest/spoelwaterkelders. Verder krijgt het personeel instructie over hoe te handelen bij incidenten, lekkages etc.

Opslag bovengrondse tank

Het betreft hier de opslag van dieselolie in een bovengrondse tank. Deze tank zal overeenkomstig de richtlijnen in een lekbak zijn geplaatst. De eindemissiescore wordt hiermee 1. Het betreft hier eveneens de opslag van zuur in een bovengrondse tanks. Deze tank zal overeenkomstig de richtlijnen in een lekbak zijn geplaatst. De eindemissiescore wordt hiermee 1.

Opslag en verlading vloeistoffen in emballage (drums, containers etc.)

Het betreft hier de opslag van ontsmettingsmiddelen, medicijnen en reinigingsmiddelen in drums en jerrycans. Deze opslag zal overeenkomstig de richtlijnen in een lekbak zijn geplaatst. De eindemissiescore wordt hiermee 1.

Opslag in put/bassin

Het betreft hier kelders voor opslag van spoelwater en afvalwater. De kelders en opslagputten zijn uitgevoerd volgens de HBRM (Handleiding bouwtechnische richtlijnen mestopslag) en zijn hiermee vloeistofdicht. De eindemissiescore wordt hiermee 1.

Los - en laadactiviteiten

Het betreft hier laden van vaste mest en spoelwater. De los- en laadplaatsen zijn voorzien van vloeistofdichte vloeren en opvangvoorzieningen. Ter voorkoming van incidenten zijn er duidelijke vulinstructies en zijn er voorzieningen en maatregelen, die overvullen tegengaan en weggrijden met aangekoppelde slangen onmogelijk maken. Voorts zijn de vulslangen zo gepositioneerd, dat een vulslang niet buiten de opvangvoorziening kan komen. De emissiescore komt hiermee op 1.

6.1.10.2. Archeologie

Op of in de directe omgeving van de bedoelde locaties zijn geen archeologische vindplaatsen of monumenten bekend. Op grond van het gemeentelijk archeologiebeleid ligt de uit te breiden beide locatie in een zone met een lage verwachtingswaarde. Door deze ligging van onderhavig plan is het niet te verwachten dat het plan negatieve effecten heeft op archeologische waarden. Een verkennend archeologisch onderzoek is dan ook niet noodzakelijk. (zie paragraaf 5.2.4.2)

6.1.10.3. Cultuurhistorische waarde

Uit de Cultuurhistorische Atlas blijkt dat onderhavige planlocatie niet ligt in een gebied met cultuurhistorische waarden. (zie paragraaf 5.2.4.1)

6.1.10.4. Aardkundige waarden

De planlocatie ligt niet in of bij een aardkundig waardevol gebied. De dichtstbijzijnde aardkundig waardevol gebieden (beekdalen van de Vecht en de Reest) liggen op ruime afstand van de locatie. (zie paragraaf 5.2.4.3)

6.1.11. Afvalwater

6.1.11.1. Afvalwater

De stallen worden iedere 6 weken schoongemaakt en ontsmet en een nieuwe ronde vleeskuikens wordt opgelegd. Het afvalwater en spoelwater van de stallen (bedrijfsafvalwater) komt in de spoelputten (kelders) terecht en dit wordt uitgereden over het land. Het huishoudelijk afvalwater neemt in de nieuwe situatie niet toe. Ook is er sprake van spuiwaterproductie bij het gebruik van een luchtwasser. Dit houdt in dat er bij het VKA op jaarbasis ongeveer 1.080 m³ spuiwater geproduceerd wordt. Het spuiwater mag als meststof worden afgevoerd.

In de toekomstige situatie wordt voor de bouwlocatie duurzaam omgegaan met het hemelwater. Het hemelwater wordt hergebruikt en geborgen op eigen kavel of tenminste binnen de grenzen van het projectgebied. Het hemelwater afkomstig van de bestaande en nieuwe stallen worden opgevangen in putten met als doel hergebruikt te worden voor de luchtwasser en als spoelwater voor de stallen. De luchtwassers schonen de stallucht door een chemisch procedé. Het is een gesloten systeem en het bedrijfsafvalwater wordt niet geloosd op het oppervlaktewater.

Door de ontwikkeling in het plangebied neemt het verhard oppervlak toe. In de huidige situatie bestaat het plangebied uit een 4-tal stallen, een werktuigenberging en verharding (o.a. toegangsweg). In de toekomstige situatie worden er 6 nieuwe stallen en opslagloods gerealiseerd. Het plan voorziet in een toename van 21.218 m² verhard oppervlak. Om wateroverlast, kwalitatief en kwantitatief, nu en in de toekomst te voorkomen wordt het hemelwater niet afgevoerd via het bestaande rioolstelsel maar behandeld volgens de trits vasthouden, bergen en afvoeren. In het plan is deels ruimte voor bovengrondse infiltratievoorzieningen zoals wadi's, infiltratievelden of bergingsvijvers.

Het hemelwater dat afkomstig is van de daken van de stallen wordt opgevangen in putten en hergebruikt voor de luchtwassers als waswater voor de luchtwassers. Het putrendement dient als vuistregel minimaal 80% te zijn. Het overschot aan hemelwater zal door middel van een bovengrondse voorziening (wadi – zie bijlage 5 van het waterhuishoudingsplan) en overstorten op het oppervlaktewater, wanneer de vereiste berging (10 mm) wordt overschreden. De wadi fungeert daarbij als bodempassage en zal eventueel aanwezige afstromende verontreinigingen afvangen. Door het waterschap is aangegeven dat als bergingseis 10 mm gehanteerd dient te worden. Voor de voorgenomen aanleg van een bovengrondse voorziening (wadi) is de bodemopbouw aan de hand van een korrelgrootteverdeling geanalyseerd. Uit de analyse blijkt dat de korrelgrootteverdeling van de toplaag niet geschikt is, maar de onderlaag is prima geschikt als toplaag voor de wadi.

Voor de maatgevende k-waarde is uitgegaan van 1,0 m/d zoals beschreven is in het geohydrologisch onderzoek van Econsultancy (zie bijlage 25 bodemgeschiktheidsonderzoek). Hierbij moet worden opgemerkt dat plaatselijk in de bovengrond een veenlaag met een dikte van maximaal 0,30 m voorkomt. In de ondergrond is bij een boring een leemlaag aangetroffen met een dikte van 0,20 m. Op basis van bovenstaande wordt er ruimte gereserveerd te worden voor een bovengrondse voorziening (wadi) overeenkomstig het gestelde in het Waterhuishoudingsplan.

De conclusies uit het waterhuishoudingsplan zijn de volgende:

- Geadviseerd wordt uit te gaan van een GHG van 5,25 m +NAP, GLG van 4,80 m +NAP en een gemiddelde maaiveldhoogte van 6,00 m +NAP;
- Geadviseerd wordt om van het plangebied de hoogte ten opzichte van NAP in te meten;
- Er vindt hergebruik van hemelwater plaats, doordat het hemelwater afkomstig van de daken van de stallen wordt opgevangen in tanks (spoelwateropslag). Dit water wordt gebruikt voor de luchtwassers. Het bedrijfsafvalwater komt in de spoelputten (kelders) terecht en wordt eveneens gebruikt voor de luchtwassers. Grootste gedeelte van het water verdampt in de luchtwasser het overige gedeelte wordt als spuiwater in tanks opgevangen en uitgereden over het land als meststof;
- Het hemelwater, afkomstig van de daken van de stallen, dat niet geborgen kan worden in de ondergrondse tanks, wordt via de leiding waar ook de kolken op aangesloten zijn, afgevoerd naar het nabij gelegen oppervlaktewater. Voor het lozen op een watergang van het waterschap is de 'Keur van het waterschap' van toepassing. Eveneens zal een waterwetvergunning worden aangevraagd;
- Het plangebied beschikt over een redelijk goede doorlatende bodem. De doorlatendheid varieert van 0,4 tot 2,0 m/dag;
- De bergingseis vanuit het waterschap is dat 10% van de toename van het totale verhard oppervlak, uitgedrukt in kubieke meters moet worden geborgen;
- Het hemelwater afkomstig van het verhard oppervlak tussen de stallen kan worden afgevoerd door middel van een ondergrondse leiding, in combinatie met straatkolken, die uiteindelijk afvoert naar een wadi. De wadi fungeert als bodempassage;
- De bovengrondse voorziening (wadi) dient 45 m³ hemelwater kunnen bergen;
- De samenstelling van de natuurlijke ondergrond, dieper dan 0,30 m-mv, is geschikt als toplaag voor de waditoplaag;
- Geadviseerd wordt om de inzamelleiding (waar de kolken en het overschot vanuit de tanks op aangesloten worden) 30 cm boven de wadibodem te laten lozen op oppervlaktewater;
- Het waterhuishoudingsplan dient civieltechnisch te worden uitgewerkt.

Het waterhuishoudingsplan is toegevoegd als bijlage 24.

6.1.12. Energie

In de nieuwe situatie zijn er geen gasgestookte kachels meer aanwezig voor het verwarmen van de stallen. Alleen bij calamiteiten zal er nog gebruik worden gemaakt van CV-ketels voor de vloerverwarming. In alle stallen is 1 CV ketel opgehangen. Dit zijn allemaal HR ketels. Deze ketels worden in principe niet gebruikt, omdat de stallen via WKO verwarmd worden. Bij calamiteiten waarbij de WKO niet kan functioneren worden de CV ketels als back-up gebruikt. Dit zal net als het gebruik van een noodstroomaggraat functioneren. Het elektraverbruik wordt geschat op 1,2 kW per dierplaats per jaar. Dit betekent voor het bedrijf een totaal energieverbruik 669.600 kWh. De stallen worden voorzien van isolatie met een RC waarde van >2,5.

6.1.13. Waterverbruik

Het waterverbruik wordt geschat op 40 liter per dierplaats per jaar. Dit betekent voor het bedrijf een totaal waterverbruik van 22.320 m³ per jaar. Daarnaast wordt het waterverbruik van de luchtwassers geschat op 19.530 m³ per jaar (zie dimensioneringsplannen). Een gedeelte van het waterverbruik is afkomstig van het eigen bedrijf.

Het hemelwater afkomstig van de bestaande en nieuwe stallen wordt opgevangen in tanks en hergebruikt voor de luchtwasser en als spoelwater voor de stallen.

6.1.14. Externe veiligheid

Het bedrijf veroorzaakt zelf geen risico voor de omgeving in het kader van de externe veiligheid. De inrichting is geen Bevi-inrichting. Ook worden er geen kwetsbare objecten in de directe omgeving van risicobronnen opgericht. Zie paragraaf 5.2.5.8.

6.1.15. Calamiteiten

Stroomuitval:

Tot de bijzondere risico's op pluimveehouderijbedrijven hoort in de eerste plaats het uitvallen van de netspanning, en het daarmee stilvallen van de ventilatie in de stallen. Ingeval van uitvallen van een enkele ventilator of de gehele netspanning, treedt een alarmering in werking die de pluimveehouder waarschuwt (doorschakeling naar semafoon). Daarnaast is een noodstroom aggregaat aanwezig die automatisch inschakelt

Brand:

Een tweede risico is het optreden van brand. Om brand te voorkomen wordt uitsluitend met goedgekeurde installaties gewerkt en worden de bedrijfsgebouwen conform het Bouwbesluit gebouwd. Om de gevolgen van een eventuele brand zoveel mogelijk te beperken zijn alle gebouwen indien nodig gecompartmenteerd middels branddeuren en brandmuren en zijn diverse brandblussers en nooduitgangen aanwezig.

6.1.16. Vervoersverbod bij veewetziekten

Bij het onverhoopt uitbreken van een veewetziekte zoals bijvoorbeeld vogelpest wordt het bedrijf van rechtswege tijdelijk afgesloten. Gedurende die periode mogen er geen dieren het bedrijf verlaten en zullen de hokken vol geraken, aangezien de jonge dieren groeien. Door de ruime opzet van het bedrijf in relatie tot het te houden aantal dieren, en door alle dieren volgens de nieuwe welzijnseisen te huisvesten zijn de mogelijkheden tot het opschorten van het afleveren voldoende aanwezig. Omdat op het bedrijf geen nieuwe dieren worden geboren zal dit verder geen problemen opleveren. Verder kan de mest worden opgeslagen in de bestaande stallen. Om dit soort risico's op het bedrijf zelf zoveel mogelijk te voorkomen is het bedrijf zo opgezet en uitgevoerd dat geen vreemden van buiten in de stallen hoeven en kunnen komen. Voor degenen die wel in de stallen gaan, gelden strikte hygiëneregels.

Het dichtstbijzijnde pluimveebedrijf van derden ligt op circa 1.750 meter afstand, waardoor het besmettingsgevaar van o.a. vogelpest tussen pluimveehouderijen sterk gereduceerd wordt. Daarbij worden de dieren op onderhavig bedrijf altijd binnen gehuisvest, waardoor besmetting met wilde vogels eveneens wordt geminimaliseerd. Verder is er sprake van een gesloten bedrijfsvoering waardoor kans op besmettingsgevaar wordt gereduceerd. In onderhavige situatie is er sprake van het aanvoeren van eendagskuikens en het afvoeren van vleeskuikens.

6.1.17. Gezondheidsrisico's voor de mens

Op onderhavig bedrijf worden vleeskuikens gehouden. Het bedrijf ligt op grote afstand van woonkernen (circa 2750 meter van Dedemsvaart). De gezamenlijke GGD'en van Brabant en Zeeland hebben een informatieblad 'Intensieve veehouderij en gezondheid' opgesteld.

In het informatieblad worden de gezondheidseffecten voor omwonenden beschreven. Verder worden aanbevelingen gegeven hoe risico's in de intensieve veehouderij en bij schaalvergroting geminimaliseerd kunnen worden.

Hieronder een uiteenzetting van de belangrijkste aspecten:

Risico's op infectieziekten

Voor pluimveebedrijven is insleep van een vogelgriep virus het belangrijkste zoönose risico. In milde vorm (laagpathogeen) komt het vogelgriep virus voor in wilde vogels, met name watervogels. Insleep bij pluimveebedrijven is dan mogelijk door direct of indirect contact met deze dieren of hun mest. Laagpathogeen virus dat in een groot koppel pluimvee binnenkomt kan snel verspreiden en dan veranderen in een hoogpathogene vorm doordat het virus verandert. In 2003 is er op deze manier in Nederland een uitbraak ontstaan van het voor pluimvee erg besmettelijk subtype (H7N7) van vogelgriep (hoog pathogeen). Dit leidde tot een snelle verspreiding van het virus onder dieren over het midden en zuiden van het land en uiteindelijk de ruiming van een groot aantal professionele bedrijven en hobby pluimvee koppels. Hierbij zijn 89 werknemers betrokken bij de ruiming besmet geraakt en is één dierenarts overleden.

In Azië en het Midden-Oosten is een vogelgriepvariant opgedoken die in hoogpathogene vorm voorkomt in wilde vogels. Van daaruit worden af en toe (ernstige) infecties van H5N1 gerapporteerd bij mensen, vrijwel altijd na contact met ziek pluimvee dat buiten gehouden wordt. Efficiënte overdracht van mens op mens is hierbij nog niet voorgekomen. Hoewel directe overdracht van vogelgriep virussen naar de mens gevaarlijk kan zijn is infectie van de mens zeldzaam, zelfs bij intensief contact. Toch wordt dit als probleem gezien omdat van influenza A virussen bekend is dat zij snel kunnen veranderen. Als een mens tegelijkertijd besmet raakt met een menselijk en een dierlijk virus kan door een interactie tussen beide virussen een nieuwe variant van het virus ontstaan. Dat kan dan een subtype zijn dat wel overdraagbaar is van mens op mens en waartegen nog geen weerstand bestaat. Daarnaast bestaat er een kans dat een vogelgriepvirus dat een mens infecteert door enkele aanpassingen toch in staat blijkt om te verspreiden en nieuwe personen te infecteren. In dat geval dreigt een wereldwijde nieuwe griep epidemie. De kans dat iets dergelijks gebeurd is erg klein, maar niet uit te sluiten.

Risico's schaalvergroting

Pluimvee wordt steekproefsgewijs getest op het voorkomen van bepaalde subtypen van het vogelgriepvirus. Bij pluimvee is er een duidelijk positief verband tussen bedrijfsgrootte en het aantal dieren met antistoffen tegen het griepvirus.

De kans op insleep van een vogelgriepvirus hangt af van het bedrijfstype en de gehanteerde hygiëne-maatregelen. Als pluimvee buiten loopt bestaat er een verhoogde kans op introductie van virussen door contact met wilde vogels, dus laagpathogene virussen. Dat is niet specifiek een probleem van grotere bedrijven. Naarmate koppels groter zijn is de kans dat een dergelijk virus tijdens verspreiding van dier naar dier verandert in een hoogpathogene variant groter.

Bij het merendeel van de nu bekende gevallen van vogelgriep bij de mens betreft het personen die direct contact hadden met besmet pluimvee. Infectie van omwonenden is nog nooit aangetoond.

Om zoönosen te voorkomen moeten bedrijven de introductie van ziekteverwekkers minimaliseren en, wanneer een ziekteverwekker toch het bedrijf binnengekomen is, verdere verspreiding binnen het bedrijf en naar buiten voorkomen. Dit kan door goede bedrijfsvoering en stalontwerp. Hierbij zijn het consequent hanteren van strikte hygiënemaatregelen en het toezien op het opvolgen van die maatregelen van belang. Als een micro-organisme eenmaal op een bedrijf aanwezig is, geldt dat hoe groter een bedrijf is, hoe meer micro-organismen er naar buiten verspreid kunnen worden via mest en lucht. Daarnaast is ook de bedrijvendichtheid van belang. De verspreiding van micro-organismen naar dieren op andere bedrijven wordt vergemakkelijkt wanneer bedrijven relatief dicht bij elkaar staan. In onderzoek naar de effectiviteit van chemische luchtwassers wordt onderzocht wat de bijdrage is aan een verminderde uitstoot van micro-organismen.

Daarnaast is er een relatie tussen het antibioticagebruik en het ontstaan van resistente bacteriën. Vooralsnog laat de Minister van EL&I het verminderen van antibioticagebruik in de sector over aan het bedrijfsleven. Door het nieuwe bedrijf zo optimaal mogelijk in te richten voor wat betreft hygiëne en klimaat, wordt de basis gelegd voor een beperkt antibioticagebruik. Daarnaast zal het bedrijf aan eventuele programma's tot vermindering gebruik antibiotica deelnemen.

Op onderhavig bedrijf wordt het pluimvee binnen gehouden waardoor direct contact met wilde vogels geminimaliseerd wordt. Verder gelden er strikte hygiënemaatregelen op het bedrijf. Er is een hygiënesluis aanwezig waar evt. bezoekers zich moeten douchen.

Risico's van ammoniak, fijn stof, endotoxinen en geur

Naast zoönosen spelen stoffen zoals ammoniak, fijn stof en biologische agentia in de intensieve veehouderij een belangrijke rol bij het optreden van gezondheidseffecten in de omgeving. Daarnaast speelt geur een belangrijke rol in de hinderbeleving van omwonenden. De volgende paragraaf geeft per component meer informatie over de mogelijke gezondheidseffecten.

Ammoniak

De laatste jaren worden er achtergrondconcentraties aan ammoniak gemeten van 15 - 17 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ in gebieden met veel intensieve veehouderij. Deze waarden zijn niet zo hoog dat hiervan een extra gezondheid risico wordt verwacht. De emissie van ammoniak draagt wel bij aan de (secundaire) vorming van fijn stofdeeltjes in de vorm van aerosolen.

Fijn stof

Stof is een verzamelnaam voor deeltjes in de lucht met verschillende grootte en van diverse chemische samenstelling. De grootteverdeling van de deeltjes bepaalt waar ze in de longen terecht komen. In combinatie met de chemische samenstelling bepaalt het ook tot welke effecten dat kan leiden. Hierbij geldt dat hoe kleiner de stofdeeltjes, hoe dieper zij kunnen doordringen in de longen en hoe schadelijker ze zijn. Gezondheidkundig wordt daarom onderscheid gemaakt tussen grof stof (deeltjes van 10-100 μm), totaal stof en fijn stof (PM10 en PM2,5 :PM staat voor de Engelse term Particulate Matter, 10 geeft hierbij aan dat de deeltjes een aerodynamische diameter hebben tot 10 μm en 2,5 tot 2,5 μm).

Gezondheidseffecten

Voor het beoordelen van gezondheidseffecten van fijn stof zijn zowel de hoeveelheid fijn stof als de samenstelling van belang. Veehouderijbedrijven stoten fijn stof uit. De bijdrage aan de lokale luchtkwaliteit verschilt per staltype, aantal dieren en diersoort.

Verder is bekend dat de fijn stof belasting afkomstig van pluimvee groter is dan bij varkens. Er zijn weinig metingen gedaan naar de concentratie en samenstelling van fijn stof in de directe leefomgeving van intensieve veehouderijen. Epidemiologisch onderzoek heeft aangetoond dat blootstelling aan de hoeveelheid fijn stof (PM10) in de buitenlucht samenhangt met een breed scala aan gezondheidseffecten zoals (meer ziekenhuisopnamen voor) luchtwegklachten en vervroegde sterfte. Het gaat daarbij voornamelijk om verergering van bestaande aandoeningen. Risicogroepen voor het optreden van gezondheidseffecten van fijn stof zijn ouderen, patiënten met al bestaande luchtweg- of hartaandoeningen en kinderen met al bestaande luchtwegklachten. Ook gezonde kinderen kunnen gevoelig zijn voor fijn stof.

Endotoxinen

Endotoxinen zijn bestanddelen van de celwand van bacteriën. Als bestanddeel van fijn stof komen ze voor in de buitenlucht en in woningen. Maar ze worden vooral in hoge concentratie gevonden in de veehouderijen zelf en bij veevoerproductie.

Gezondheidseffecten

De intensieve veehouderij is mogelijk één van de redenen voor hogere endotoxineconcentraties in de lucht. Metingen in Duitsland wezen uit dat in de woonomgeving van intensieve veehouderijen hogere concentraties endotoxinen voorkomen dan in de stedelijke omgeving. De endotoxineconcentraties kunnen per locatie sterk variëren. Het uitrijden en verspreiden van mest op de weilanden en de aanwezigheid van slachthuizen zijn andere factoren die van invloed kunnen zijn op de aanwezige endotoxineconcentraties. Metingen tijdens specifieke activiteiten die tot een toename van de blootstelling aan endotoxinen kunnen leiden, zoals het uitrijden en aanwenden van mest of transport van dieren, zijn niet beschikbaar. Het is onduidelijk of de licht verhoogde concentraties rond agrarische bedrijven kunnen leiden tot effecten op de gezondheid van omwonenden. Daarvoor is meer onderzoek nodig.

Geur

De geur van intensieve veehouderij is het resultaat van een mengsel van diverse emissies, zoals NH₃, H₂S, en diverse vluchtige organische stoffen. De verspreiding van de geur hangt dus samen met de verspreiding van deze stoffen. Het waarnemen en waarderen van de geur verschilt per persoon.

Gezondheidseffecten

Geur veroorzaakt hinder. In veel situaties hangt geur ook samen met andere klachten zoals depressie, verminderde kwaliteit van leven, moeheid en verstoring van gedrag of activiteiten zoals slechte ventilatie, niet graag thuis zijn of naar buiten gaan en minder diep ademen.

Er is weinig bekend over de mate van geurbelasting en de ervaren geurhinder in relatie tot de afstand tot een intensieve veehouderij. Uit een Duitse studie (Radon, 2007) bleek dat zelfgerapporteerde ademhalingsklachten toenemen met zelfgerapporteerde geurhinder.

Mensen met astma, allergieën of bepaalde vormen van overgevoeligheid zoals meervoudig chemische overgevoeligheid en mensen die bezorgd zijn, ervaren eerder hinder en bijbehorende symptomen dan anderen. Sinds januari 2007 is de Wet Geurhinder en veehouderij (WGV) van kracht. Deze wet geeft de toegestane geurbelasting voor gevoelige objecten (woningen en andere plaatsen waar mensen verblijven).

De GGD gebruikt bij de gezondheidsbeoordeling van geurbelasting veroorzaakt door intensieve veehouderijen een module uit de Gezondheidseffectscreening (GES). Deze hanteert een andere dosis-effectrelatie dan die voor de wetgeving is gebruikt. In de GES-methode is het gezondheidsrisico gebaseerd op het percentage (ernstig) gehinderden veroorzaakt door één bron in een niet-concentratiegebied. Reden hiervoor is dat bij deze belasting naast geurhinder nog andere gezondheidseffecten verwacht worden zoals angst, negatieve gevoelens, gedragsverandering en stress. Met deze methodiek ligt de maximaal toelaatbare geurbelasting bij 6 odour units per individueel bedrijf. Een hogere belasting aan geur geeft voor omwonenden een ongewenste gezondheidsbelasting.

Zelfgerapporteerde gezondheidseffecten en beleving

Zelfgerapporteerde gezondheidsklachten komen vaker voor bij omwonenden van intensieve veehouderijen dan bij de algemene bevolking. Vaker voorkomende klachten zijn o.a. luchtwegklachten, irritatie van de ogen, stress, hartkloppingen, hoofdpijn, misselijkheid en aantasting van de stemming. Verder rapporteren omwonenden vaak een vermindering van de kwaliteit van leven en/of welzijn in vergelijking met vergelijkbare groepen. Opmerkelijk is een Duitse studie (Radon, 2007) waarin omwonenden met meer dan 12 veehouderijen op minder dan 500 meter afstand een lagere longfunctie (7% afname) hadden in vergelijking met mensen met minder dan 5 veehouderijen binnen 500 meter van hun woonadres. Ook bleken in deze studie astma-achtige verschijnselen sterk gerelateerd te zijn met een hoge veedichtheid in de omgeving. De gegevens over de blootstelling in de omgeving aan allerlei stoffen ontbreekt. Hierdoor is niet duidelijk wat de mogelijke veroorzaker is van de zelfgerapporteerde gezondheidsklachten. Mogelijk veroorzaakt geurhinder ook een deel van deze klachten.

De GGD adviseert gemeenten om de introductie en verspreiding van micro-organismen tegen te gaan en daarmee ook de kans op infectieziekten te verkleinen.

Dit kan door o.a. de volgende punten mee te nemen:

- Geen varkens en pluimvee op één bedrijfslocatie te huisvesten. (Op onderhavig bedrijf wordt alleen pluimvee gehuisvest).
- Voldoende afstand tussen bedrijven om verspreiding van dierziekten en zoönosen van het ene naar het andere bedrijf te voorkomen. (Het dichtstbijzijnde veebedrijf ligt op circa 350 meter. Er is geen sprake van een landbouwonwikkelingsgebied waardoor geen grote concentratie van intensieve veehouderij voorkomt.)
- Huisvestingssystemen gericht op beheersing van introductie en verspreiding van micro-organismen.
Hiertoe behoren onder andere:
  - Binnenhuisvesting van de dieren (er is in onderhavige situatie geen sprake van vrije uitloop);
  - Professionele expertise en een dierenarts betrekken bij het stalontwerp; (er is professionele expertise ingehuurd bij het stalontwerp)
- Bedrijfsvoering gericht op minimalisatie van introductie en verspreiding van micro-organismen en voorkomen van antibioticumresistentie. Hiertoe behoren onder andere:
  - (Zo veel mogelijk) gesloten bedrijfsvoering om insleep van micro-organismen te verminderen; (In onderhavige situatie is er sprake van het aanvoeren van eendagskuikens en het afvoeren van vleeskuikens).
  - Voor toeleveranciers: microbiologische eisen aan dieren en voer.

- Toepassing van diersector-specifieke hygiëne- en/of IKB-voorschriften (o.a. met aandacht voor reiniging en desinfectie, mestafvoer, plaagdierenbestrijding, etc.);
- Goed opgeleid, vakbekwaam personeel.
- Monitoring van dieren en personeel op het voorkomen van enkele specifieke (nader te bepalen) zoönosen.

Onderzoek naar gezondheid rond intensieve grote veehouderijen (megastallen)

Het Institute for Risk Assessment Sciences (IRAS) van de Universiteit Utrecht, het NIVEL (Nederlands Instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg) en het RIVM hebben samen een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke schadelijke gevolgen van grote intensieve veehouderijen, zgn. megastallen. Het rapport is geschreven in opdracht van de ministeries van VWS en EL&I.

Wonen op korte afstand van bedrijven met intensieve veehouderij kan nadelige gevolgen hebben voor de gezondheid, vooral voor de luchtwegen. Megastallen blijken qua mogelijke schadelijke gevolgen echter niet of nauwelijks te verschillen van gangbare intensieve veehouderijen. Dit blijkt uit het rapport. Het betreft een eerste inventariserende studie van een dergelijke omvang en onderzoeksopzet die uniek is voor de wereld. Harde cijfers over de 'veilige' afstand tot een intensieve veehouderij zijn niet te geven.

Rond intensieve veehouderijbedrijven is de lucht anders van samenstelling dan elders. De onderzoekers vonden er een verhoogde concentratie fijnstof, met daarin vooral bepaalde micro-organismen en endotoxinen (stoffen die voorkomen in de celwand van sommige bacteriën). Deze blootstelling werd gerelateerd aan de gezondheid van direct omwonenden zoals die bij hun huisarts bekend is. Er bleken weinig verschillen te zijn tussen hun algemene gezondheid en die van plattelandsbevolking die beduidend minder intensieve veehouderij in de buurt heeft. Wat betreft enkele aandoeningen, zoals Q-koorts, longontsteking en astma, zijn echter wel duidelijke verschillen.

Rond bedrijven met intensieve veehouderij, met name geitenbedrijven, kwam in 2009 duidelijk meer Q-koorts voor. In de nabijheid van pluimvee- en geitenbedrijven zijn bovendien meer gevallen van longontsteking vastgesteld dan elders in het land. Opmerkelijk genoeg komen astma, COPD, hooikoorts en infecties aan de bovenste luchtwegen in de omgeving van intensieve veehouderijen juist iets minder vaak voor dan elders. Bij mensen die eenmaal astma of COPD hebben, worden meer complicaties of infecties aan de bovenste luchtwegen gezien.

Omdat er weinig bekend is over de gezondheidseffecten op omwonenden van intensieve-veehouderijbedrijven, doen de onderzoekers meerdere aanbevelingen voor verder onderzoek. Het is onder andere nog niet bekend bij welke concentratie aan bedrijven er gezondheidseffecten optreden.

De concentraties van endotoxinen en micro-organismen in de buurt van pluimvee- en varkensbedrijven zou bijvoorbeeld gericht onderzocht moeten worden. Dat geldt ook voor het optreden van complicaties bij patiënten met astma of COPD die rondom veehouderijen wonen. Tenslotte zouden richtlijnen moeten worden opgesteld voor veilige concentraties micro-organismen en endotoxinen rond veehouderijbedrijven. Ook moet worden aangegeven welke risico's op gezondheidseffecten als acceptabel worden gezien.

Op basis van de op dit moment bekende publicaties en onderzoeken adviseert GGD Nederland dat binnen een straal van 250 meter het voorzorgsprincipe leidend zou moeten zijn. Dit betekent bij nieuwbouw en planontwikkeling geen intensieve veehouderij in een straal van 250 meter van gevoelige bestemmingen bouwen en geen gevoelige bestemmingen binnen 250 meter van intensieve veehouderijen bouwen. Er zijn binnen deze afstand hogere concentraties fijn stof, endotoxinen en veespecifieke MRSA-bacterie gemeten met mogelijk negatieve gezondheidseffecten. In onderhavig geval ligt het dichtstbijzijnde gevoelige object van derden op circa 270 meter (Driehoekweg 25). Aan dit voorzorgsprincipe wordt daarmee voldaan.

De meetbare concentraties endotoxinen en veespecifieke MRSA-bacteriën nemen af tot aan de achtergrondwaarde op een afstand van 1.000 m. Daarom vindt GGD Nederland dat binnen de afstand van 250 – 1000 meter tussen een landbouwontwikkelingsgebied (LOG) of bedrijf tot een woonkern of lintbebouwing (zie paragraaf 6.1.18) bij vergunningverlening een aanvullende gezondheidkundige risicobeoordeling moet worden uitgevoerd. In onderhavig geval is de afstand tussen het bedrijf en de dichtstbijzijnde woonkern (Dedemsvaart) circa 2.850 meter en tot de dichtstbijzijnde lintbebouwing (Buurtweg/Oostwijk) circa 2.000 meter. Een aanvullende gezondheidkundige risicobeoordeling wordt daarmee niet noodzakelijk geacht.

6.1.18. Nadere uitleg van de term Lintbebouwing.

De Wet milieubeheer en bijbehorende algemene maatregelen van bestuur en de Wet geurhinder en veehouderij kennen geen begripsbepaling van 'lintbebouwing'. Hetzelfde geldt voor 'bebouwde kom'. Een aaneengesloten woonbebouwing kan een zodanige woonfunctie aan het buitengebied geven dat bescherming overeenkomstig bebouwde kom gerechtvaardigd is. In de meeste gevallen is het zonder twijfel voor iedereen duidelijk aan te geven of sprake is van binnen of buiten bebouwde kom. Echter in een aantal gevallen is dit niet zondermeer aan te geven. Een voorbeeld hiervan is lintbebouwing. Het in de Wet milieubeheer (en bijbehorende algemene maatregelen van bestuur) en Wet geurhinder en veehouderij gehanteerde begrip "bebouwde kom" (of "aaneengesloten woonbebouwing") wordt als volgt uitgelegd:

Er is sprake van "bebouwde kom":

1. als burgerwoningen op een afstand van 0 tot 50 meter van elkaar zijn gelegen, en
2. er een ononderbroken cluster van 10 of meer burgerwoningen aanwezig zijn.

Op basis van de jurisprudentie is een bebouwde kom "een aaneengesloten concentratie van niet-agrarische woningen met een bepaalde bebouwingsdichtheid. Hierbij gaat het om op korte afstand van elkaar gelegen bebouwing geconcentreerd tot een samenhangende structuur". De "korte afstand" wordt begrensd middels de eerstgenoemde voorwaarde. De tweede voorwaarde begrenst genoemde "aaneengesloten concentratie" en "bepaalde bebouwingsdichtheid". Hiermee kan per woning worden bepaald of deze binnen of buiten de bebouwde kom ligt. Twijfel bij gevallen in de vorm van bijvoorbeeld de veelvoorkomende lintbebouwing, kan op deze wijze worden weggenomen.

Conclusie

Om als lintbebouwing de door bezwaarmakers aangedragen gebieden kunnen - gezien bovenstaande - niet aangemerkt worden als 'lintbebouwing', aangezien:

- er geen sprake is van uitsluitend burgerwoningen. Er komen ook agrarische bedrijven in de door bezwaarmakers aangedragen gebieden voor;
- er ruimtelijk geen sprake is van een aaneengesloten / onderbroken cluster van burgerwoningen.

6.1.19. Meststoffenwet

Op het bedrijf is alleen in de stallen mestopslag aanwezig. Deze mest wordt na iedere ronde direct afgevoerd. Hiervoor zijn mestafzetcontracten aanwezig, ondernemer heeft een afzetcontract met Hamevo. Het bedrijf voldoet aan het gestelde in de meststoffenwet.

6.1.20. Conclusie milieueffecten voorgenomen activiteit

De voorgenomen activiteit voldoet aan alle daarvoor geldende wetgeving.

7. Vergelijking voorgenomen activiteit (VKA) met referentiesituatie (Ref)

7.1. Algemeen

Bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu worden de referentiesituatie en het voorkeursalternatief -dat tevens wordt beschouwd als Meest Milieuvriendelijke Oplossing - op hun milieugevolgen beschouwd.

In het bijzonder zal daarbij aandacht worden besteed aan de effecten op het milieu als gevolg van:

- Het ontstaan van emissies naar het compartiment lucht, vooral geur- en ammoniak- en fijnstofemissies zijn hierbij van belang;
- Het ontstaan van emissies naar bodem en water;
- Een wijziging van de geluidsbelasting;
- Transport (aan- en afvoer);
- Flora en fauna;
- Landschap;
- Indirecte milieueffecten.

Waar enigszins mogelijk zullen de milieueffecten met de bestaande milieubeïnvloedende effecten kwantitatief worden vergeleken, waardoor inzicht in de cumulatieve effecten van de activiteit wordt verkregen.

Daar waar dit niet mogelijk is wordt de vergelijking kwalitatief gemaakt waarbij de symbolen de volgende betekenis hebben:

- De referentie (huidige situatie) waarmee vergeleken wordt = 0
- De beoordeling gebeurt op basis van plus en min tabellen:
  - zeer negatieve invloed
  - negatieve invloed
  - +/- neutraal
  - + positieve invloed
  - ++ zeer positieve invloed

7.2. Luchtverontreiniging

7.2.1. Geur

Bij het houden van vee en de opslag van mest kan geurhinder optreden. De Wet geurhinder veehouderij (Wgv) en de door de gemeentelijke verordening vormen het toetsingskader voor het onderdeel milieu, als het gaat om geurhinder vanwege dierenverblijven van veehouderijen. Er is sprake van een toename van de geurbelasting op deze locatie.

	Referentie Situatie Ref	Norm	VKA
Onderdeel/kenmerk			
Totaal odeurunits	38.700		78.120
Percentage t.ov. Ref	0		201
Verschil in odeurunits t.o.v. ref	0		+ 39.420
Geurbelasting in OUe/m ³ :			
v. Roijenshoofdwijk 5	6,6	14,0	7,2
Zestiende wijk 5	8,1	14,0	8,4
Zestiende wijk 29	2,2	14,0	3,0
Zestiende wijk 18	3,2	14,0	4,7
ver.elfde wijk 11	3,2	14,0	4,5
ver.elfde wijk 16	3,8	14,0	6,3
Zestiende wijk 7	3,6	14,0	4,3
Zestiende wijk 3	3,5	14,0	4,0
Oostwijk 33	0,6	8,0	0,6
Dedemsvaart	0,3	3,0	0,4
v. Roijenshoofdwijk 5a	5,9	14,0	6,2
Driehoekweg 25	6,8	14,0	7,0
Driehoekweg 23	4,4	14,0	4,6
Driehoekweg 23a	4,5	14,0	4,5
Verl.elfde wijk 5	1,1	14,0	1,4
Beoordeling	0		-

Tabel 2: vergelijking (voorgond)geurbelasting

In bovenstaande tabel is weergegeven wat de geurbelasting is van de verschillende alternatieven. De gevoelige objecten in Dedemsvaart hebben een maximale geurnorm van 3,0 en de gevoelige objecten buiten de bebouwde kom hebben een maximale geurnorm van 14,0. Een aangegeven zone waarin Oostwijk 33 gelegen is heeft een maximale geurnorm van 8,0. De aanwezige veehouderijen zijn niet meegenomen in de berekening. De individuele afstand van 50 meter tussen afzuigpunt bedrijf en woning veehouderij wordt altijd gehaald. In de referentiesituatie (Ref) is de geuremissie het laagst, omdat er minder dieren worden gehouden als in het VKA. Voor alle berekende situaties geldt dat ruimschoots wordt voldaan aan de normen die gesteld zijn in de geurnotitie van de gemeente. Op het bedrijf zijn geen echte stankpiekmomenten op de dag te benoemen. In de zomer en op het einde van de groeiperiode als de dieren het zwaarst zijn, zal door het hogere ventilatieniveau de geurbeleving hoger zijn dan in de winter. Dit is echter ook afhankelijk van weer, wind en windrichting.

7.2.2. Geurcumulatie

Voor onderhavig bedrijf is onderzocht wat de achtergrondgeurbelasting is.

Geurbelasting in OUe/m³:	Referentie Situatie Ref	VKA	Leef klimaat Ref	Leef klimaat VKA	Toename VKA t.o.v. Ref
v. Roijenshoofdwijk 5	7.916	8.924	goed	Red. goed	ja
Zestiende wijk 5	8.620	9.705	Red. goed	Red. goed	nee
Zestiende wijk 29	3.026	3.628	goed	goed	nee
Zestiende wijk 18	4.214	5.252	goed	goed	nee
ver.elfde wijk 11	3.568	4.766	goed	goed	nee
ver.elfde wijk 16	4.422	6.435	goed	goed	nee
Zestiende wijk 7	8.065	8.712	Red. goed	Red. goed	nee
Zestiende wijk 3	8.620	9.112	Red. goed	Red. goed	nee
Driehoekweg 25	7.416	9.009	goed	Red. goed	ja
Oostwijk 27			Tamelijk	Tamelijk	
	24.373	24.480	slecht	slecht	
Oostwijk 33	12.685	12.685	matig	matig	nee
v. Roijenshoofdwijk 5a	7.552	8.976	goed	Red. goed	ja
Beoordeling	0	-	0	+/-	+/-

Tabel 3: vergelijking achtergrondgeurbelasting

7.2.3. Ammoniak

Bij het houden van vee en de opslag van mest treedt er emissie van ammoniak op. De inrichting ligt op ongeveer 1.610 meter vanaf een kwetsbaar gebied krachtens artikel 2 van de Wet Ammoniak en Veehouderij. Dat betekent dat er geen directe beperkingen zijn volgens de Wet Ammoniak en Veehouderij (WAV).

	Referentie Situatie Ref	VKA	Vergelijking VKA tov Ref-
Onderdeel/kenmerk			
Totale ammoniakemissie per jaar (kg)	6075,0	3955,5	
percentage t.o.v. huidig (referentie).	0	65	
verschil in kg t.o.v. referentie	0	-2119,5	
Depositie (in mol N/ha/jr)op:			
Vecht en Regge	3,40	2,26	-1,14
Engbertsdijkvenen	0,35	0,24	-0,11
Oldematen	0,13	0,09	-0,04
Uiterwaarden Zwarte Water	0,20	0,13	-0,07
Mantingerzand	0,38	0,25	-0,13
Uiterwaarden IJssel	0,17	0,11	-0,06
Vocht alluviale bos	3,17	2,09	-1,08
Stroomdal grasland	2,92	2,04	-0,88
Heischrale grasland	2,83	1,86	-0,97
Trilvenen	2,85	1,87	-0,98
Jeneverbesstruwelen	2,97	1,97	-1,00
Zandverstuiving	2,91	1,92	-0,99
Stuifzandheiden	2,95	1,95	-1,00
Vochtige heiden	2,56	1,68	-0,88
Pioniersvegetatie snavelbies	2,19	1,47	-0,72
Oude eikenbossen	1,81	1,21	-0,60
Zure vennen	0,91	0,60	-0,31
ZZ Wav gebied	8,61	5,68	-2,93
Beoordeling	0	++	

Tabel 4: vergelijking ammoniakdepositie

De depositie op de omliggende gebieden neemt voor alle gebieden af bij het VKA ten opzichte van het Ref.

7.2.4. Overige luchtverontreinigende componenten

Voor wat betreft de overige luchtverontreinigende componenten is aandacht besteed aan de emissies van koolstofdioxide en zwaveldioxide. Genoemde componenten komen vrij bij de centrale verwarmingsinstallaties. Deze componenten moeten worden getoetst aan de normen zoals verwoord in het "Besluit Emissie-eisen Middelgrote Stookinstallaties". Bedrijven met middelgrote industriële ketels, warmtekrachtinstallaties en gasturbines vallen onder dit Besluit. Op dit bedrijf zijn dergelijke stookinstallaties niet aanwezig.

Daarnaast is aandacht besteed aan emissie van fijn stof. Een slechte luchtkwaliteit heeft gevolgen voor de gezondheid van de mens. Voor fijn stof bestaat geen “veilige waarde”. Iedere reductie van fijn stof levert dus gezondheidswinst op. Er is een luchtkwaliteitsonderzoek bijgevoegd zie bijlage 19.

	Ref-1	VKA
Onderdeel/kenmerk		
Jaargemiddelde $\mu\text{g}/\text{m}^3$	20.58	20.58
Overschrijdingen 24-uurgem. $50\mu\text{g}/\text{m}^3/35\times$	8.8	8.8
Beoordeling	0	+/-

Tabel 5: Fijn stof coördinaat met hoogste belasting

Uit het rapport blijkt dat in zowel de bestaande als in de onderzochte alternatieven wordt voldaan aan de jaargemiddelde grenswaarde. Tevens wordt voldaan aan het toekomstige aantal overschrijdingen. Het bedrijf voldoet bij alle alternatieven aan de Wet Luchtkwaliteit. Bij alle alternatieven zal de hoeveelheid fijnstof op de maatgevende gevoelige objecten afnemen ten opzichte van de referentiesituatie. Uit bovenstaande kan geconcludeerd worden dat de fijnstofemissie beheerst wordt.

	Ref-1	VKA
Geur	0	-
Ammoniak	0	+
Fijnstofemissie per jaar	0	+/-
Overige componenten	0	0

Tabel 6: Vergelijking van de alternatieven factoren luchtverontreiniging

7.2.5. Bodem, grondwater en afvalwater

De opslag van mest zal voldoen aan de door het Ministerie van VROM uitgegeven publicatie "bouwtechnische richtlijnen mestbassins". In de stallen zullen vloeistofkerende vloeren worden aangebracht om bodemverontreiniging te voorkomen.

Voor wat betreft de mestproductie en mestafzet is de Meststoffenwet van toepassing.

Voor het aanwenden van de mest op de percelen is het Besluit Gebruik Dierlijke Meststoffen (BGDM) van toepassing. Hierin wordt onder andere bepaald in welke periode van het jaar, met welke techniek, mest kan worden aangewend. In 1991 is in Europees verband de Nitraatrichtlijn vastgesteld welke tot doel heeft verontreiniging van grond- en oppervlaktewater met stikstofverbindingen uit agrarische bronnen terug te dringen. De vertaling van de Nitraatrichtlijn in het Nederlandse beleid wordt vormgegeven door registratie van mineralen stikstof en fosfaat in combinatie met een stelsel van mestafzetovereenkomsten. Deze mestafzetovereenkomsten zullen, voor de mest die niet op eigen grond kan worden afgezet, moeten worden afgesloten of met een mestverwerker of met een grondeigenaar. Op deze wijze is het bedrijf grondgebonden.

De meststoffenwet valt onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van landbouw, Natuurbeheer en Visserij en deels onder het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer waarbij Bureau Heffingen in Assen de wet uitvoert. Het bedrijf beschikt niet noemenswaardig over landbouwgrond. Het bedrijf heeft een contract met Hamevo voor de volledige mestproductie.

Ten behoeve van de drinkwatervoorziening van de dieren en het reinigingswater zal er ca. 22.320 m³ water per jaar worden gebruikt. Door het gebruik van luchtwassers wordt er bij het VKA meer water verbruikt per dier dan in de referentiesituatie. Het waterverbruik van de luchtwassers bedraagt circa 19.530 m³/jaar. Dit water is gedeeltelijk afkomstig van het eigen bedrijf, omdat hemelwater afkomstig van de daken wordt hergebruikt.

Ook is er sprake van spuiwaterproductie bij het gebruik van een luchtwasser. Dit houdt in dat er bij het VKA op jaarbasis ongeveer 1.080 m³ spuiwater geproduceerd wordt. Het spuiwater mag als meststof worden afgevoerd.

Het afvalwater en spoelwater van de stallen (bedrijfsafvalwater) komt in de spoelputten (kelders) terecht en dit wordt uitgereden over het land. Het huishoudelijk afvalwater neemt in de nieuwe situatie niet toe. Niet verontreinigd hemelwater, afkomstig van daken wordt opgevangen en hergebruikt. Het hemelwater afkomstig van het verhard oppervlak tussen de stallen kan worden afgevoerd door middel van een ondergrondse leiding, in combinatie met straatkolken, die uiteindelijk afvoert naar een wadi. De wadi fungeert als bodempassage. De bovengrondse voorziening (wadi) kan 45 m³ hemelwater bergen.

In het kader van de bewaking van de kwaliteit van het oppervlaktewater, worden in de bouw (daken en dakgoten) geen materialen toegepast die uitlogen of uitspoelen (geen onbehandelde zink of koperen goten, zacht PVC en bitumen).

	Referentie Situatie	VKA
Bodem	0	+/-
Grondwater	0	+/-
Oppervlaktewater	0	+/-
Spuiwater	+/-	-

Tabel 7: Vergelijking van de alternatievenfactoren bodem, grondwater en afvalwater

De varianten hebben geen invloed op de bodem omdat alle processen in afgesloten ruimten plaatsvinden en de mestopslagen mestdicht worden uitgevoerd. Daarnaast voldoen de methoden van uitrijden van mest en spuiwater aan de wettelijke voorschriften. Het eventuele gebruik van bodemwarmtewisselaars wordt thermoneutraal uitgevoerd.

7.2.6. Geluid

De normstelling waaraan de berekeningsresultaten op de woningen rondom de inrichting worden getoetst, is afhankelijk van het gemeentelijk beleid en de aard van de omgeving. De gemeente Hardenberg heeft nog geen gemeentelijk geluidbeleid vastgesteld. Daarom is aangesloten bij het toetsingskader van de “Handreiking industrielawaai en vergunningverlening”, 1998. De gehanteerde geluidsnormen gelden op de gevel van geluidgevoelige bestemmingen (meestal woningen).

Uit het onderzoek is gebleken dat de inrichting binnen het “Landelijke omgeving” valt. Hiervoor geldt de grenswaarde L_{Ar,Lt} in dB(A) dagperiode 40 dB(A), avondperiode 35 dB(A) en in de nachtperiode dB(A)30.

Behalve aan de grenswaarden voor het langetijdgemiddeld beoordelingsniveau moeten beperkingen gesteld worden aan het optredende maximale geluidniveau LA, max, gemeten in de stand “fast”. Wat betreft de maximale geluidsniveaus LA, max. zal toetsing plaatsvinden aan 70 dB(A) dagperiode 65 dB(A), avondperiode 60 dB(A) en in de nachtperiode.

De vastlegging van de akoestische informatie van de op het bedrijf aanwezige geluidsbronnen en de berekeningen voor de geluidsoverdracht zijn uitgevoerd overeenkomstig de voorschriften van de “Handreiking industrielawaai” uitgave 1999 (HMRI-II). Het rapport is als losse bijlage bijgevoegd (zie bijlage 20).

In het voorkeursalternatief is de geluidsbelasting (LA-ar,rt) hoger dan in de referentiesituatie. Dit komt met name door de uitbreiding. De stallen worden wel voorzien van luchtwassers en daardoor wordt een geluidsreductie bereikt op het bronvermogen van de ventilatoren. In het voorkeursalternatief zijn de geluidsniveaus gering hoger dan in de referentiesituatie. Dit komt doordat de locaties van het lossen van voer en het laden van kippen in de worstcase situatie dichterbij woningen liggen. Op andere momenten zullen de laad- en losactiviteiten echter meer tussen de stallen plaatsvinden waardoor de niveaus juist lager zijn.

	Referentie Situatie	VKA
Driehoekweg 25	31	36
Van Rooijens Hoofdwijk 5	28	36
Verlengde Elfde Wijk 16	26	33
Zestiende Wijk 5	30	35
Beoordeling	0	-

Tabel 8: Langtijdgemiddeld beoordelingsniveau LAr,Lt dag in dB(A):

7.2.7. Transport (aan- en afvoer)

De verkeersintensiteit ten gevolge van de voorgenomen activiteit wordt met name veroorzaakt door de aan- en afvoer van voer, dieren en mest. Ten opzichte van de referentiesituatie zal het aantal vervoersbewegingen toenemen. De vervoersbewegingen zullen zich concentreren rond de 7-weekse cyclus van vleeskuikens. Ten opzichte van de referentiesituatie zullen er meer voertuigbewegingen zijn omdat er meer dieren worden gehouden. Daarnaast komt er meer spuiwater vrij bij het VKA omdat alle stallen worden aangesloten op een luchtwasser. Bij het Ref-1 zijn alleen stal 1 en 2 aangesloten op een luchtwasser.

	Referentie Situatie	VKA
Personenauto	0	+/-
Bestelauto	0	-
Vrachtauto	0	-

Tabel 9: Vergelijking alternatieven transport

7.2.8. Flora en Fauna

Rondom de nieuwe stallen wordt verharding aangelegd. De stallen worden landschappelijk ingepast met streekeigen beplanting. De nu aanwezige coniferenhaag wordt in de toekomst verwijderd. De huidige watergangen (wijk en sloot haaks op de wijk) blijven behouden.

Op basis van de gemaakte quickscan worden geen effecten op beschermde natuurgebieden (Natura 2000-gebied en/of Ecologische Hoofdstructuur) verwacht. Beschermde (Flora- en faunawet) soorten worden wel verwacht. Op basis van de quickscan wordt geconstateerd dat het onderzoeksgebied een potentiële habitat biedt voor een aantal (algemene) beschermde soorten. Hoewel er geen gerichte veldinventarisatie heeft plaatsgevonden, is op basis van de beschikbare literatuurgegevens en een veldbezoek vastgesteld dat het terrein mogelijk van belang is voor enkele licht beschermde soorten (tabel 1-soorten) en voor strikter beschermde broedvogels, vissen en vleermuizen. De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van enkele soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft. Voor deze soorten geldt dan ook een vrijstelling. Een ontheffing Flora- en faunawet is daarom niet noodzakelijk.

De effecten van de emissies via bodem, lucht en water op gevoelige objecten als flora, fauna en ecosystemen in natuurterreinen zijn beschreven in het bijgevoegde rapport "Toetsing Natuurwetgeving Verlengde Elfde Wijk 8", bijlage 17. De uitbreiding vindt plaats op een bestaand agrarische bedrijf en aangrenzend bouwland.

Het onderzoeksgebied ligt in het agrarische buitengebied van Dedemsvaart en het beeld wordt dan ook bepaald door de landbouw. De stallen worden landschappelijk ingepast met streekeigen beplanting. De nu aanwezige coniferen haag wordt in de toekomst verwijderd. De huidige watergangen (wijk en sloot haaks op de wijk) blijven behouden. Het onderzoeksgebied is van marginaal belang op beschermde soorten. Op basis van het onderzoek wordt geconstateerd dat het onderzoeksgebied een potentiële habitat biedt voor een aantal (algemene) beschermde soorten. Hoewel er geen gerichte veldinventarisatie heeft plaatsgevonden, is op basis van de beschikbare literatuurgegevens en een veldbezoek vastgesteld dat het terrein mogelijk van belang is voor enkele licht beschermde soorten (tabel 1-soorten) en voor strikter beschermde broedvogels, vissen en vleermuizen. Ten opzichte van de referentiesituatie zal de ingreep naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van enkele soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft. Voor deze soorten geldt dan ook een vrijstelling.

In het kader van de landschappelijke inpassing van het bedrijf wordt nieuwe inheemse beplanting aangelegd welke mogelijk geschikt leefgebied zal vormen voor beschermde soorten. In het bijzonder wordt de houtsingel met onderbeplanting genoemd die ten westen van het bedrijf wordt aangeplant. De planlocatie wordt hierdoor beter geschikt voor bepaalde soorten. Er zijn wel verschillen tussen de referentiesituatie en het VKA met betrekking tot ammoniakemissie. Het alternatief dat het best scoort op ammoniakreductie zal een minder groot effect op de omliggende natuurgebieden veroorzaken dan de alternatieven met een hogere ammoniakdepositie.

	Referentie Situatie	VKA
Beschermde Flora- en fauna	0	-
Gebiedsbescherming	0	+ / +

Tabel 10: Vergelijking alternatieven flora en fauna

7.2.9. Landschap

Plattegrond met de situering en omvang van het bedrijf en het terrein zijn uitgewerkt in de concept milieutekening die als losse bijlage 23 is bijgevoegd. De gewenste uitbreiding vindt plaats in de nabijheid van reeds bestaande bebouwingen. Het bedrijf zal, waar nodig voorzien worden van een erfbeplanting die passend is voor het landschap. Door inplanting en daardoor inpassing van het bedrijf, hebben de alternatieven geen negatief effect op het landschap. Met name de inpassing van de westelijke zijde van het erf verbeterd doordat in de nieuwe situatie het beeld zal worden bepaald door gebiedseigenbeplanting in de vorm van de nieuwe houtsingel. Een erfinrichtingsplan is bijgevoegd en sluit aan bij de aanwezige landschapkenmerken.

7.2.10. Indirecte milieueffecten

Door de schaalgrootte van het bedrijf kan er efficiënt worden gewerkt. Het aantal aan- en afvoerbewegingen blijft beperkt. Het transport kan zeer efficiënt plaatsvinden. Er is altijd sprake van volle vrachten, zowel voor de aanvoer van veevoer als voor de afvoer van dieren en mest. Door deze werkwijze wordt de kans op insleep van veeziekten minimaal. Dit zal gelden voor alle alternatieven.

7.2.11. Dierwelzijn

Er is geen verschil in beschikbare ruimte. In alle gevallen is er een optimale staluitvoering die past binnen het vleeskuikenbesluit. Door het verschil in regeling van klimaat kan er tussen de verschillende alternatieven een verschil ontstaan in kwaliteit van stalklimaat en dus een directe invloed op welzijn en gezondheid. Bij VKA zijn er geen directe verbrandingsinstallaties in de stal aanwezig. De lucht wordt geconditioneerd in de stal gebracht waardoor in de koude periodes de kans op tocht bij de met name kleine dieren afneemt. Bij het VKA wordt ook nog in de zomer de lucht gekoeld waarbij de zwaardere dieren ook in de zomer de temperatuur nog binnen hun comfortzone ligt. Ten opzichte van de referentiesituatie is hier dus sprake van een verbetering.

7.2.12. Arbo-omstandigheden

De arbeidsomstandigheden in de stal zijn bij alle alternatieven nagenoeg gelijk. De betere regulering van het klimaat is zowel voor mens als dier positief in het VKA. Wel dienen de waspakketten van de luchtwassers (VKA en ref-1) regelmatig gereinigd en gecontroleerd te worden op minder optimale plaatsen (in de afvoerlucht) en wordt gebruikt gemaakt van agressief zuur.

7.2.13. Bedrijfsvoering

Het werken met luchtwassers vergt meer arbeid en controlewerkzaamheden die ingepast moeten worden in de bedrijfsvoering. Er wordt gebruik gemaakt van meer techniek, wat meer kans geeft op storingen. Dit geldt ook voor de bodemwisselaar.

7.2.14. Energieverbruik en overige milieueffecten

	Referentie Situatie	VKA
Elektriciteitsverbruik (kWh) per jaar	216.000	670.000
Waterverbruik in m³/jaar	8.775	22.300
Aardgasverbruik in m³/jr	126.000	0
Zuurverbruik luchtwasser in liters/jaar	5.283	65.500
M³ spuiwaterproductie per jaar	87	1.080

Tabel 11: Vergelijking:

Omdat gebruik wordt gemaakt van het koude/warmte opslagsysteem is er sprake van een sterke verlaging van de energiekosten, zoals een verlaging van de stookkosten en verlaging van elektriciteitskosten voor ventilatie. Desondanks blijft het elektraverbruik in verhouding nagenoeg gelijk door het gebruik van luchtwassers.

7.2.15. Kosten per alternatief

In de referentiesituatie (ref) wordt stal 1 en 2 op een luchtwasser aangesloten.

Bij het VKA worden de overige bestaande stallen eveneens voorzien van extra technieken. De kosten hiervoor zijn circa € 2.80 per vleeskuikenplaats. Voor de nieuwe stallen moet gerekend worden met extra kosten van circa € 2.50 per vleeskuikenplaats, naast de basisinvestering van € 15,50 per plaats. De jaarkosten van de luchtwasser liggen op circa € 0,14 per vleeskuikenplaats. Zuurkosten en afzet spuiwater ligt op € 0,25 per vleeskuikenplaats.

In onderstaande tabel staan de investeringsverschillen jaarkosten en terugverdientijden als deze er zijn.

	Referentie Situatie	VKA
Extra investeringskosten	€ 126.000,00	€ 1.449.000
Extra Jaarkosten		
Rente, afschrijving en onderhoud	€ 6.300,00	€ 78.000
Zuurkosten en afzet spuiwater	€ 11.250,00	€ 139.000
Totaal extra jaarkosten	€ 17.550,00	€ 217.000
Terugverdientijd (jaren)		8* Met resultaat verbetering

Tabel 12: Vergelijking van de kosten van de alternatieven

- Rapport ASG 130 Energiebesparing met alternatieve verwarmingssystemen in de vleeskuikenhouderij; H. Ellen, D. van Rijn, H. Smeets; mei 2008)
  - Rapport ASG 108 Ammoniak emissie arme systemen vleeskuikenhouderij; H. Ellen, J. van Harn, I. Vermeij; maart 2008)
- * De leverancier geeft aan dat er uitgegaan mag worden van een verbetering van de resultaten. De verlaging van verwarmingskosten is onvoldoende om de verhoging van investeringskosten en kosten luchtwasser goed te maken. Indien uitgegaan wordt van een verbetering die de leverancier aangeeft van meer groei en minder uitval verdient het systeem zich in 8 jaar terug. Dit is berekend doordat per opgehokte kip gerekend wordt met een hoger saldo van € 0,010. Het risico van de investering is wel iets hoger omdat het achteraf pas vast te stellen is of het benodigde extra resultaat behaald is en de verbetering van de verwarmingskosten gehaald worden. Zoals gezegd zijn er nog weinig praktijkresultaten bekend.

8. Keuze voor aanvraag omgevingsvergunning onderdeel milieu

	Referentie	VKA
Onderdeel/kenmerk		
Geuremissie (in OU's)	38.700	78.120
Voorgrondgeurbelasting (in OUe/m ³) (Zestiende Wijk 5)	6,6	8,4
Voorgrondgeurbelasting (in OUe/m ³) (Dedemsvaart)	0,3	0,4
Achtergrondgeurbelasting (in OUe/m ³) (Zestiende Wijk 5)	8.620	9.705
Ammoniak emissie (in kg NH ₃)	6075,0	3955,5
Ammoniakdepositie in mol/ha/jr (Natura 2000 gebied)	3,40	2,09
Ammoniakdepositie in mol/ha/jr (WAV- gebied)	8,61	5,68
Fijn stof (Jaargemiddelde µg/m ³)	20.58	20.58
Fijn stof (Overschrijdingen 24-uurgem. 50µg/m ³ /35x)	8.8	8.8
Bodem/grondwater	0	+/-
Afvalwater	0	-/-
Geluid (LAr,Lt dag in dB(A) (Driehoekweg 25)	31	36
Transport	0	-/-
Flora en fauna	0	+/-
Landschap	0	+
Dierwelzijn	0	+/+
Energieverbruik (in kWh/jr)	216.000	670.000
Gasverbruik (in m ³ /jr)	126.000	0
Waterverbruik (in m ³ /jr)	8.775	22.320
Arbo-omstandigheden	-	+/-
Bedrijfsvoering	-	+/-
Extra Investeringskosten / dierplaats	2,80	2,50
Terugverdiëntijd in jaren		8

Tabel 13: samenvatting vergelijking alternatieven

Vergelijking van de alternatieven

In vergelijking met de Referentiesituatie (Ref) neemt de geuruitstoot in het VKA toe. De geurbelasting op de gevoelige objecten in de omgeving neemt echter nauwelijks toe. Dit is met name vanwege het feit dat de uitstoot van stallucht door de luchtwasser naar bovengericht is en er een hogere uittredesnelheid is, waardoor de geur hoger naar boven wordt geblazen en zich meer verspreidt. De fijn stof en geluidsbelasting blijven nagenoeg gelijk door het gebruik van luchtwassers. De achtergrond geurbelasting neemt ook maar minimaal toe. Voor wat betreft ammoniak is er sprake van een forse afname. Hierdoor neemt ook de belasting op de meest nabij gelegen natuurgebieden af. Door het gebruik van luchtwassers neemt het waterverbruik fors toe in het VKA. Omdat hemelwater wordt hergebruikt valt deze toename echter weer mee. Vanwege het spuiwater van de luchtwasser is ook de productie van afvalwater hoger bij het VKA.

De landschappelijke inpassing van het bedrijf wordt verbeterd in het VKA door de uitvoering van een inrichtingsplan. Als onderdeel van de landschappelijke inpassing van het bedrijf worden nieuwe groenelementen toegevoegd waaronder een houtsingel met onderbeplanting ten westen van het bedrijf. Deze singel vormt een geschikte biotoop voor beschermde soorten en heeft

hiermee een positief effect op de instandhouding van beschermde soorten. Door de uitvoering van het project gaat echter ook leefgebied verloren.

De volgende zaken zijn positief:

- Ammoniakuitstoot neemt op de locatie af met 2.119,5 kg NH₃ ten opzichte van Ref. De depositie op de dichtstbijzijnde Natura-2000 gebieden neemt daarom ook fors af.
- De fijnstof en geluidsbelasting blijft ongeveer gelijk.
- Het dierwelzijn en gezondheid zal verbeteren ten opzichte van Ref omdat er sprake is van een beter stalklimaat.
- Het gasverbruik neemt af door het gebruik van het terra-sea systeem.
- Om het erf wordt een brede singel aangeplant. Het nieuwe groen biedt kansen voor flora- en fauna en versterkt het landschap.

De volgende zaken zijn negatief:

- De hoogste geurbelasting neemt toe met 0,3 OU/m³ tot 8,4 OU/m³ (norm 14 OU/m³) ten opzichte van Ref.
- Waterverbruik per dierplaats neemt toe.
- Bedrijfsvoering wordt moeilijker door extra techniek.
- Arbo omstandigheden zijn minder door gebruik van zuur.
- Jaarkosten nemen extra toe omdat er extra geïnvesteerd moet worden in luchtwascapaciteit en koeling en meer kosten gemaakt moeten worden voor extra zuurverbruik en afzet spuiwater.

Conclusie

Het gekozen voorkeursalternatief is tevens het meest milieuvriendelijke optie. Er is geen enkel alternatief denkbaar dat beter scoort op ammoniak. Voor geur zijn er wel betere alternatieven maar dit leidt weer tot een verhoging van de uitstoot van ammoniak wat niet wenselijk is. Wel is er sprake van een hoger waterverbruik en wordt er meer afvalwater geproduceerd. Bovendien is het systeem gevoeliger voor onderhoud en storingen.

Financieel gezien vergt het VKA met een koeling en een zuurwasser een behoorlijke investering en bijkomende jaarkosten, maar de extra investering is terug te verdienen door betere technische resultaten.

9. Leemte in kennis

9.1. Leemte in kennis en gevolgen voor de besluitvorming

De huidige stand van zaken met betrekking tot luchtwassers is meegenomen. Het is niet bekend of door middel van aanpassingen het rendement verbeterd en het spuiwater en elektraverbruik verminderd kan worden. Ook is nog onduidelijk in welke mate het conditioneren van binnenkomende lucht een positieve bijdrage kan betekenen voor de te installeren capaciteit van de luchtwasser en dus tot vermindering van het spuiwater en het elektriciteitsverbruik.

Met betrekking tot fijnstofemissies is nog onduidelijk wat het precieze aandeel van de intensieve veehouderij is en wat de fijnstofuitstoot is bij diverse houderijsystemen in de pluimveehouderij. Op basis van bestaande rapporten met waarschijnlijke fijnstof uitstootnormen is een berekening gemaakt. Daarnaast is in de rapportage beredeneerd of er een mogelijke invloed kan zijn. Deze is echter niet exact te kwantificeren.

De basale kennis over de emissie van CO₂, lachgas en methaan (=broeikasgassen) vanuit de vleeskuikenhouderij ontbreekt. De waarden die hiervoor worden aangehouden zijn gebaseerd op (wetenschappelijke) aannames.

De minister van Volksgezondheid heeft in september van dit jaar aan de gezondheidsraad gevraagd om een beoordelingskader op te stellen over gezondheidsrisico's voor de bevolking van blootstelling aan verschillende micro-organismen en endotoxinen afkomstig uit de veehouderij. Dit beoordelingskader is nog niet opgesteld en kan dus nog niet worden meegenomen.

10. Monitoring en evaluatie

10.1. Inleiding

Initiatiefnemer zal alle medewerking verlenen aan een uit te voeren evaluatieprogramma als het bedrijf gerealiseerd is. Dit ter voorkoming van nadelige gevolgen van de voorgenomen activiteit.

10.2. Evaluatieonderwerpen

Nader in te vullen door bevoegd gezag.